

Jaarstukken 2018

Inhoudsopgave

Aanbiedingsbrief	4
Jaarverslag	7
Deel I Programmaverantwoording	8
Leeswijzer	9
Programma 0: Bestuur en ondersteuning	11
Programma 1: Veiligheid	15
Programma 2: Verkeer, Vervoer en Waterstaat	18
Programma 3: Economie	21
Programma 4: Onderwijs	24
Programma 5: Sport, cultuur en recreatie	26
Programma 6: Sociaal Domein	30
Programma 7: Volksgezondheid en Milieu	34
Programma 8: Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	37
Overzicht algemene dekkingsmiddelen	40
Overzicht onvoorziene uitgaven	40
Overzicht kosten van overhead	41
Overzicht vennootschapsbelasting	42
Deel II Paragrafen	43
A. Lokale heffingen	44
B. Weerstandsvermogen en risicobeheersing	51
C. Onderhoud kapitaalgoederen	56
D. Financiering	63
E. Bedrijfsvoering	67
F. Verbonden partijen	70
G. Grondbeleid	92
Jaarrekening	99
Deel III Overzicht baten en lasten	100
Overzicht van baten en lasten	101
Overzicht gerealiseerde algemene dekkingsmiddelen	102
Overzicht overhead	103
Overzicht mutaties reserves	104
Deel IV Toelichting op overzicht baten en lasten	106
Analyse begrotingsafwijkingen en begrotingsrechtmatigheid	107
Overzicht onvoorziene uitgaven	117
Overzicht van incidentele baten en lasten	118
Overzicht van structurele onttrekkingen/toevoegingen aan reserves	120
Verantwoording WNT	121
Deel V Balans	122
Balans per 31 december	123
Waarderingsgrondslagen	125
Toelichting op de balans 31 december	128
Sisa bijlage bij de jaarrekening	139

Bijlage taakvelden	143
Toelichting reserves en voorzieningen	145
Controleverklaring	149
Bijlagen 150	
Toelichting onderhandse leningen	151
Restantkredieten investeringen	152
Risico-inventarisatie	156
Rapportage Interbestuurlijke toezicht 2018 Cromstrijen	158

Aanbiedingsbrief

Aan de raad van de gemeente Cromstrijen,

Met veel genoegen bieden wij u de laatste jaarstukken van de gemeente Cromstrijen over 2018 aan. In deze brief geven wij u een overzicht van de belangrijkste resultaten in 2018.

Realisatie van de doelen in 2018

Met de vaststelling van de 'Vitaliseringsagenda Cromstrijen 2016-2018' intensiverde u de ambities uit het hoofdlijnenakkoord 2014-2018. Door extra te investeren in onder meer verkeer, economie, duurzaamheid, veiligheid, sport en recreatie versterken wij de vitaliteit van Klaaswaal en Numansdorp.

In 2018 is uitvoering gegeven aan en zijn voorbereidingen getroffen voor de uitvoering van de volgende maatregelen uit de Vitaliseringsagenda.

1. Bypass c.q. randweg
2. Upgrading Molendijk/Oud Cromstrijensedijk OZ
3. Kademuur en verfraaien Dorpshaven
4. Ontwikkeling Fort Buitensluis
5. Klaaswaalse 'bos'
6. Opplussen centrum Klaaswaal
7. Revitalisering bedrijventerreinen
8. Ronde bedrijventerrein Middelsluis
9. Recreatieve ontwikkeling Zuidrand
10. Duurzaamheidsimpuls
11. Lokaal economisch beleid
12. Kwaliteit openbare ruimte (grijs) upgraden
13. Projectsubsidies
14. Veiligheid/buurpreventie 2016-2018
15. Lokaal sportbeleid
16. Accommodatiebeleid en uitvoering

Over alle overige activiteiten informeerden wij u reeds via de bestuurlijke rapportage.

Financieel resultaat 2018

In januari 2018 begonnen wij met een saldo van € 8.863,00 en op 31 december 2018 eindigden wij met een positief saldo van € 838.880,22. Over de tussentijdse bijstellingen van het resultaat rapporteerden wij u in een bestuurlijke rapportage en de financiële actualisatie 2018. De jaarstukken zijn voorzien van een goedkeurende verklaring, voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid.

Bestemming van het jaarrekeningresultaat 2018

De raad in de gemeente Cromstrijen besloot de volgende budgetten in 2018 beschikbaar te stellen, echter de realisatie heeft niet (volledig) plaats gevonden in 2018. Omdat deze middelen niet (volledig) zijn ingezet is een positief jaarresultaat 2018 ontstaan. Wij stellen de raad voor om deze (restant) budgetten bij de bestemming van het jaarresultaat 2018 over te hevelen van 2018 naar 2019:

Sloop Molendijk 11/herinrichting parkeerterrein	59.922
Ontwikkelingsvisie Klaaswaal Zuid	84.134
Lift wandelpad Fort	25.000
Sloopkosten Hoeckenisse	165.000
Terugbetaling algemene uitkering	58.000
Vrijval onderhoud Hoeckenisse	83.451
Integraal innovatiebudget	18.314

Integrale werkwijze wijkteams	33.013
Algemene reserve	312.046
Totaal	838.880

Sloop Molendijk 11/herinrichten parkeerterrein

Budget is bestemd voor zowel sloop woning, als herinrichting als parkeerterrein t.b.v. het centrum Klaaswaal. De woning Molendijk 11 is eind 2018 gesloopt. De herinrichting tot parkeerterrein vindt in 2019 plaats.

Ontwikkelingsvisie Klaaswaal Zuid

Budget is bestemd voor de ontwikkeling van een visie op Klaaswaal Zuid (Vitaliseringsproject). In 2018 is een Plan van Aanpak geschreven. In 2019 krijgt dit project verder vervolg.

Lift wandelpad Fort

Budget is bestemd voor een lift als onderdeel van het wandelpad naar het Fort in Numansdorp (Vitaliseringsproject). Om veiligheidsredenen is dit plan in heroverweging genomen, waar eind 2018 nog geen beslissing in is genomen. Voorstel is dit budget te herbestemmen met als doel: Wandelpad Fort toegankelijk maken voor mindervaliden.

Sloop gymzaal Hoeckenisse en verplaatsen geitenwei/skatebaan

Wij waren voornemens de gymzaal aan de Hoeckenisse en een gedeelte van de Hoeckenisse (bar/entree) te slopen, ivm nieuwbouw van de brandweerkazerne Klaaswaal. Vanwege de aanwezigheid van vleermuizen mochten wij in 2018 niet slopen. Wij hebben ontheffing hiervoor aangevraagd. Medio zomer 2019 mogen wij tot sloop over gaan.

Vrijval voorziening onderhoud Hoeckenisse

In 2018 kwamen wij de verkoop van het gebouw de Hoeckenisse aan de Kerk van de Nazarener overeen. Overdracht vindt begin 2019 plaats. Wij spraken daarbij een bijdrage voor verduurzaming van het gebouw af van € 100.000. Deze bijdrage dekken wij onder andere uit de vrijval van de beschikbare voorziening voor onderhoud van het gebouw. In verband met de overeengekomen verkoop moeten wij per 31 december 2018 de voorziening al vrij laten vallen. Om dit saldo in 2019 te kunnen gebruiken voor de bijdrage verduurzaming stellen wij voor met het vrijvallende saldo ad € 83.451 een reserve "vrijval voorziening Hoeckenisse / bijdrage duurzaming" te vormen. In de 1e begrotingswijziging 2019 is de vrijval van deze reserve ter dekking van de bijdrage reeds besloten.

Terugbetaling algemene uitkering 2018

Volgens het principe 'Samen de trap op, samen de trap af' neemt de algemene uitkering uit het gemeentefonds toe naarmate het Rijk meer geld uitgeeft en vice versa. Omdat het Rijk in 2018 minder (ca. € 100 mln.) heeft uitgegeven dan geraamd, hebben gemeenten in 2018 te veel middelen van het Rijk ontvangen, welke terugbetaald dienen te worden. Volgens de boekhoudregels wordt deze terugbetaling over 2018 eenmalig verrekend met de algemene uitkering in 2019. Om te voorkomen dat deze eenmalige terugbetaling over 2018 (totaal ca. € 0,4 mln. voor de voormalige Hoeksche Waardse gemeenten) in 2019 leidt tot een nadelig effect op het resultaat, vormen wij bij de bestemming van het jaarrekeningresultaat 2018 een reserve 'terugbetaling algemene uitkering 2018'. De terugbetaling in 2019 dekken wij vervolgens uit deze reserve.

Integraal innovatiebudget

De subsidies voor De Overbrugging, het Odensehuis, de Buurtcirkels van Pameijer en de Formulierenbrigade van Humanitas betalen wij al meerdere jaren uit de Innovatiebudget. Omdat we deze voorzieningen graag willen blijven ondersteunen en er nog geen andere structurele dekking is gevonden in de meerjarenbegroting, is er weinig ruimte over in het Innovatiebudget voor nieuwe initiatieven. Van het budget 2019 van € 363.333,- is voor

kwartaal 2 tm 4 nog slechts € 47.045,- beschikbaar voor nieuwe initiatieven. Daarom wordt voorgesteld het resultaat 2018 van € 114.151,- te bestemmen voor 2019.

Integrale werkwijze: wijkteams

In de kostenraming voor de wijkteams was voorzien dat er in 2018, naast het wijkteam Oud-Beijerland, nog 2 wijkteams zouden starten. Het wijkteam Korendijk/Cromstrijen is later gestart dan voorzien (Q4) en de start van het wijkteam Binnenmaas/Strijen is doorgeschoven naar het eerste halfjaar van 2019. In het tweede halfjaar van 2018 is vooral veel aandacht besteed aan de huisvesting van de teams en de aansluiting bij de gemeentelijke dienstverlening. Dit met als resultaat dat de jeugd- en de wijkteams zijn geïntegreerd in de gemeentelijke dienstverlening (dienstverleningscentrum Oud-Beijerland, servicepunt Buitensluit en in de loop van 2019 in De Drie Lelies). Hierdoor is de verdere inhoudelijke doorontwikkeling van de wijkteams echter onder druk komen te staan. In 2019 wordt de doorontwikkeling versneld opgepakt. We doen dit door de ervaringen van de professionals tot op heden op te halen, het bestaande overleg met de managers van de netwerkorganisatie te verbreden en te intensiveren en concrete voorstellen ter verbetering uit te werken/implementeren.

Voorstel

Wij stellen voor:

1. Het jaarverslag en de jaarrekening 2018 vast te stellen;
2. Instemmen met de bestemming van het jaarrekeningresultaat 2018

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van de Hoeksche Waard,
de secretaris, de burgemeester,

B. Silvis

G. Velthuisen

Jaarverslag

Deel I

Programmaverantwoording

Leeswijzer

Voor u liggen de jaarstukken 2018.

- Jaarverslag 2018: Het jaarverslag bestaat uit deel I de programmaverantwoording en deel II de paragrafen.
- Jaarrekening 2018: De jaarrekening bestaat uit deel III overzicht van baten en lasten, deel IV toelichting, deel V balans en toelichting, Verantwoording WNT, bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen en een bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld.
- Bijlagen: Tot slot voegen wij extra bijlagen en specificaties toe.

Vernieuwing Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

In de programmabegroting van vorig jaar zijn in het kader van de vernieuwing van het BBV, de verslaggevingsregels voor gemeenten, doorgevoerd om de vergelijkbaarheid en transparantie verder te bevorderen. In de programmabegroting van dit jaar hebben wij de paragrafen (deel II) in samenwerking met de andere Hoeksche Waardse gemeenten verder ontwikkeld en afgestemd.

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) kent het principe "rekening volgt begroting".

De programmabegroting is onderverdeeld in de programma's 0-8. Per programma zijn de baten en lasten verdeeld naar taakvelden. Het totaal van de programma's omvat alle baten en lasten. De raad autoriseert en controleert het college op programmaniveau. In de programma's zijn de volgende rubrieken gehanteerd:

Programma X: Naam van het programma

X.1 Wat verstaan wij onder dit programma?

Hier omschrijven wij de inhoud van het programma.

X.2 Wat wilden wij bereiken en wat hebben wij gerealiseerd?

Conform artikel 25 van het BBV geven wij in het jaarverslag per programma inzicht in de realisatie van de doelstellingen (zoals opgenomen in de programmabegroting). Per programma nemen wij één schema op waarin wij de realisatie van de doelstellingen weergeven op dezelfde wijze als in de bestuurlijke rapportages. Met behulp van kleuren (zgn. stoplichtenmodel) geven wij aan of de doelstelling is bereikt. Indien de doelstelling niet is bereikt (rood) dan lichten wij dit nader toe. Hierdoor kunt u de realisatie van het beleid eenvoudig monitoren (transparantie). In het schema hebben wij ook de wijzigingen van beleid en/of nieuwe beleidsaccenten weergegeven. Maatschappelijke ontwikkelingen, wijziging van wet- en regelgeving en praktische zaken konden daar aanleiding toe geven. Het schema in het jaarverslag ziet er als volgt uit (gelijk aan het model in de bestuurlijke rapportages).

Maatschappelijk effect (Wat wilden wij bereiken?)	Activiteit (Wat wilden wij daarvoor doen?)	Indicator			Toelichting (indien rood)

	De voorgenomen activiteit is gerealiseerd.
	De voorgenomen activiteit is niet gerealiseerd.

X.3 Wat zijn de beleidsindicatoren?

Hier nemen wij de verplichte beleidsindicatoren op in vergelijking met het landelijk gemiddelde. Deze gegevens zijn afkomstig van de website 'Waarstaategemeente.nl'.

X.4 Wat is de bijdrage van de verbonden partijen?

Hier nemen wij de informatie op van de verbonden partijen over de bijdrage aan de beleidsdoelstellingen.

X.5 Wat heeft het gekost?

Hier geven wij de baten en lasten en wijzigingen onvoorzien en mutaties in reserves ten behoeve van dit programma weer.

Programma 0: Bestuur en ondersteuning

0.1 Wat verstaan wij onder dit programma?

Dit programma omvat onder meer de taakvelden bestuur en burgerzaken.

0.2 Wat wilden wij bereiken en wat hebben wij gerealiseerd?

Maatschappelijk effect (Wat wilden wij bereiken?)	Activiteit (Wat wilden wij daarvoor doen?)	Indicator		Toelichting (Indien rood)
Regionale samenwerking	Uitvoeren van besluiten gemeenteraad inzake de bestuurlijke toekomst.	Besluiten voorbereiden en uitvoeren.		
Versterking van ons imago als goede werkgever.	Afspraken maken over opleiding, training en ontwikkeling met alle medewerkers.	Een persoonlijk ontwikkelingsgesprek voor 100% van de medewerkers.		
Inspelen op communicatiebehoefte en.	Verbeteringen uit de evaluatie beleidsnota vertalen naar concrete activiteiten.	Uitvoering geven aan het actieplan beleidsnota Communicatie Cromstrijen 2016-2018		
Werken aan een vitaal Cromstrijen	Uitvoeren van de vitaliseringsagenda. Ondersteund met de communicatiecampagne 'Investeren in Cromstrijen'	Uitvoering geven aan de op de agenda genoemde onderwerpen. Organiseren van communicatiemiddelen die passen bij de communicatiecampagne Werken aan een vitaal Cromstrijen.		
Verbeteren van de (digitale) dienstverlening.	Blijven werken aan de optimalisering van de kwaliteit van dienstverlening voor inwoners, bedrijven, verenigingen en instellingen.	Voldoen aan inspanningsverplichting zoals die is vastgesteld in de dienstverleningsvisie Hoeksche Waard.		
Informatisering en automatisering	Applicatielandschap uniformeren en standaardiseren.	In 2018 een nog nader te benoemen aantal (kern)applicaties.		

	Uitvoering van het informatiebeleidsplan 2016-2019.	Jaarschijf 2018 van het ISHW informatiebeleidsplan uitgevoerd.		
Financiële huishouding op orde houden.	Handhaven begrotingsevenwicht.	Structurele lasten en structurele baten in evenwicht.		
Beperking van de lokale lasten.	Vaststellen van verordeningen.	Stijging belastingopbrengsten beperken tot maximaal 1,5%.		
		100% kostendeckendheid leges en heffingen. 75% kostendeckendheid grafrechten.		

0.3 Wat zijn de beleidsindicatoren?

Indicator	Waarde	Eenheid
Formatie	5,4	Fte per 1000 inwoners
Bezetting	5,4	Fte per 1000 inwoners
Apparaatskosten	532,4	Kosten per inwoner
Externe inhuur	5,25%	Kosten als % van de totale loonsom + totale kosten inhuur externen
Overhead	10,55%	% van totale lasten

0.4 Wat is de bijdrage van de verbonden partijen?

GR Samenwerkingsorgaan Hoeksche Waard (SOHW)

Het behartigen van gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op de domeinen ruimte, landschap, economie, samenleving en integrale veiligheid. De colleges van burgemeester en wethouders van de deelnemende gemeenten kunnen ter behartiging van deze belangen besluiten hun toekomstige bevoegdheden over te dragen aan door hen aan te wijzen bestuursorganen van de gemeenschappelijke regeling.

GR ICT-Samenwerking Hoeksche Waard (ISHW)

Het openbaar lichaam ISHW verzorgt voor de deelnemende gemeenten in brede zin de ondersteuning op het terrein van de ICT en creëert de voorwaarden voor een efficiënte bedrijfsvoering en een efficiënte en klantgerichte dienstverlening. Naast deze taken kan ISHW basistaken of aanvullende dienstverlening verrichten voor andere organisaties die zijn ingesteld ter uitvoering van aan de deelnemende gemeenten opgedragen wettelijke taken. De voorgenomen activiteiten voor 2018 zijn allen aangepast in het licht van de vorming van de gemeente Hoeksche Waard per 1 januari 2019.

GR Samenwerking Vastgoedinformatie, Heffing en Waardebepaling (SVHW)

Doelstelling is een zo doelmatig mogelijke uitvoering van werkzaamheden voor de heffing en invordering van belastingen, heffingen en rechten, de Wet waardering onroerende zaken, de administratie van vastgoedgegevens, het verstrekken van vastgoedgegevens aan de deelnemers en derden en de Wet basisregistraties adressen en gebouwen.

Rekenkamercommissie Hoeksche Waard (RCHW)

De rekenkamercommissie doet onderzoek naar de (maatschappelijke) effecten van het gemeentelijke beleid, alsmede naar de doelmatigheid en de doeltreffendheid van het gemeentelijke beheer en van de gemeentelijke organisatie, alsmede van (gesubsidieerde) instellingen waarvan de activiteiten geheel of gedeeltelijk door de gemeente worden bekostigd.

GR Ombudscommissie Hoeksche Waard

Het gemeenschappelijk orgaan Ombudscommissie Hoeksche Waard houdt zich bezig met de externe beoordeling van verzoekschriften als bedoeld in titel 9.2 van de Algemene wet bestuursrecht, voor zover het betreft gedragingen van bestuursorganen van de deelnemers.

0.5 Wat heeft het gekost?

In de volgende tabel geven wij de in 2018 werkelijk gerealiseerde lasten en baten van programma 0 weer. Voor een analyse van de afwijkingen tussen begroting na wijziging en realisatie verwijzen wij u naar Deel IV Toelichting op overzicht lasten en baten, onderdeel 1.

Lasten	Raming voor wijziging 2018	Raming na wijziging 2018	Realisatie 2018
0.1 Bestuur	1.224.644	2.315.688	2.393.391
0.2 Burgerzaken	461.943	540.919	530.344
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	13.378	198.444	134.797
0.8 Overige baten en lasten			
0.11 Resultaat rekening van baten en lasten			
Totaal programma Bestuur en ondersteuning	1.699.965	3.055.051	3.058.533

Baten	Raming voor wijziging 2018	Raming na wijziging 2018	Realisatie 2018
0.1 Bestuur	0	0	0
0.2 Burgerzaken	-243.071	-252.921	-242.927
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-15.655	-16.982	-82.861
0.8 Overige baten en lasten	-330.000	-384.501	-555.663
Totaal programma Bestuur en ondersteuning	-588.726	-654.404	-881.451
Saldo programma Bestuur en ondersteuning	1.111.239	2.400.647	2.177.082

Mutaties in onvoorzien met betrekking tot programma 0.

13 wijziging: Financiële mutaties 2018 24.000

Mutaties reserve met betrekking tot programma 0.

Toevoegingen aan reserves

Storting in algemene reserves	139.465
Storting in reserve frictie personeel	655.408
Storting in reserve frictiekosten herindeling	47.000
Totaal toevoegingen aan reserves met betrekking tot programma 0	841.873

Onttrekkingen uit reserves

Bijdrage uit reserve afschrijving servicecentrum	12.433
Bijdrage uit reserve bestuursbudget	33.520
Bijdrage uit reserve bijdrage SOHW	90.000
Bijdrage uit reserve pop-gelden	18.888
Bijdrage frictie personeel	870.248
Bijdrage frictie personeel herindeling	198.414
Bijdrage uit algemene reserve	1.892.500
Bijdrage uit egalisatiereserve BCF	259.062
<u>Bijdrage uit algemene reserve bestemmingsresultaat 2017</u>	<u>957.465</u>
Totaal onttrekkingen aan reserves met betrekking tot programma 0	4.332.529

Programma 1: Veiligheid

1.1 Wat verstaan wij onder dit programma?

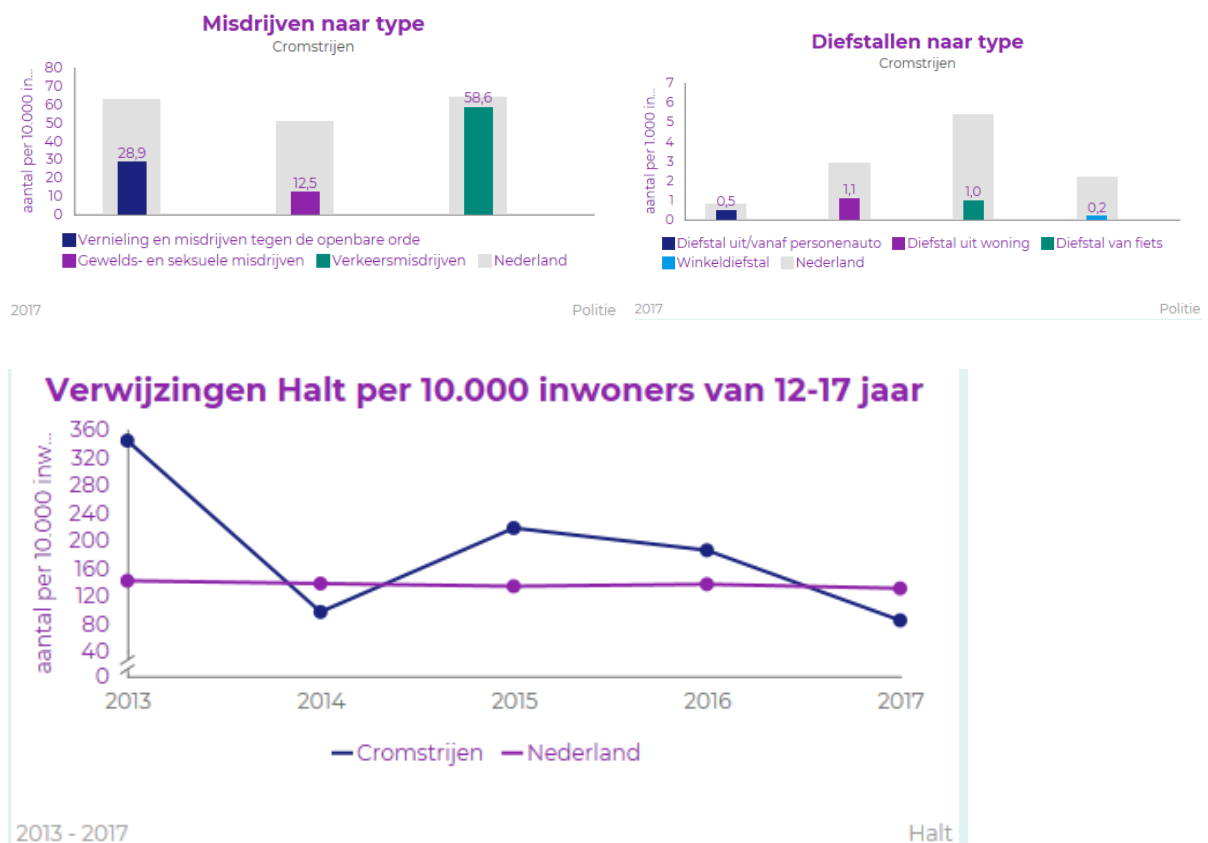
Dit programma omvat de taakvelden crisisbeheersing en brandweer en openbare orde en veiligheid.

1.2 Wat wilden wij bereiken en wat hebben wij gerealiseerd?

Maatschappelijk effect (Wat wilden wij bereiken?)	Activiteit (Wat wilden wij daarvoor doen?)	Indicator		Toelichting (Indien rood)
Vergroten van het veiligheidsgevoel van onze inwoners bedrijven en andere betrokkenen (in het kader van openbare orde en veiligheid).	Uitvoeren toezicht drank- en horecawet.	Aantal gecontroleerde drank en horecagelegenheden volgens uitvoeringsprogramma 2018.		
	Toezicht en handhaving in openbare ruimte.	Realisatie en (tussentijdse) evaluatie van toezicht en handhaving.		I.v.m wisseling handhavings bureau is dit niet gehaald.
	Uitvoeringsprogramma integrale veiligheid.	Uitvoeringsprogramma integrale veiligheid 2018 uitgevoerd.		
	Integrale handhaving Wabo	Uitvoeringsprogramma integrale handhaving 2018 uitgevoerd.		
	Vergroten betrokkenheid inwoners, bedrijven en instellingen	10% toename van deelnemers in buurtpreventie, buurt what's app t.o.v. 2017.		Door middel van de opname van een filmpje als ook extra aandacht te vragen via de buurttent en de buurtapp is hier op ingespeeld. Niet duidelijk is de hoeveelheid deelnemers

				in 2017. In 2018 zijn in totaal 8 mensen aan de groep toegevoegd.
Versterken crisisbeheersingsorganisatie	Uitvoeren van regionaal opleidings-, trainings- en oefentraject voor de crisisorganisatie Hoeksche Waard	Deelname medewerkers van crisisorganisatie Hoeksche Waard en de leden van het Gemeentelijk Beleidsteam (GBT)		
	Input leveren aan het proces doorontwikkeling bevolkingszorg van de VRZHZ en de gemeenten.	Oplevering van producten		
Vergroten van het veiligheidsgevoel van onze inwoners bedrijven en andere betrokkenen (in het kader van de brandweer).	Bestrijden branden, beperken en bestrijden gevaar voor mens en dier, waarschuwen bevolking en adviseren op brandweerezaken.	Afhankelijk van accommodatiebeleid Nieuwbouw brandweerkazerne Klaaswaal in de eindfase.		
		Optreden binnen de normtijden.		

1.3 Wat zijn de beleidsindicatoren?

1.4 Wat is de bijdrage van de verbonden partijen?

GR Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid (VR ZHZ)

Het openbaar lichaam heeft tot doel de brandweezorg, de rampenbestrijding, de crisisbeheersing en de geneeskundige hulpverlening (bij ongevallen en rampen), met behoud van lokale verankering, bestuurlijk en operationeel op regionaal niveau binnen het samenwerkingsgebied te integreren, teneinde een doelmatige en slagvaardige hulpverlening te verzekeren, mede op basis van een gecoördineerde voorbereiding. Tevens een platform voor samenwerking te zijn voor aan hulpverlening gelieerde diensten, partners dan wel organisaties en andere openbare lichamen.

1.5 Wat heeft het gekost?

In de volgende tabel geven wij de in 2018 werkelijk gerealiseerde lasten en baten van programma 1 weer. Voor een analyse van de afwijkingen tussen begroting na wijziging en realisatie verwijzen wij u naar Deel IV Toelichting op overzicht lasten en baten, onderdeel 1.

Lasten	Raming voor wijziging 2018	Raming na wijziging 2018	Realisatie 2018
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	935.104	925.355	894.438
1.2 Openbare orde en veiligheid	249.367	438.982	414.776
Totaal programma Veiligheid	1.184.471	1.364.337	1.309.214

Baten	Raming voor wijziging 2018	Raming na wijziging 2018	Realisatie 2018
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	0	-45.631	-78.165
1.2 Openbare orde en veiligheid	-7.910	-43.943	-33.273
Totaal programma Veiligheid	-7.910	-89.574	-111.438
Saldo programma Veiligheid	1.176.561	1.274.763	1.197.776

Mutaties in onvoorzien met betrekking tot programma 1.

Er zijn geen mutaties in onvoorzien met betrekking tot programma 1.

Mutaties reserve met betrekking tot programma 1.

Onttrekkingen uit reserves

Bijdrage uit reserve brandweer kazerne 390.270

Programma 2: Verkeer, Vervoer en Waterstaat

2.1 Wat verstaan wij onder dit programma?

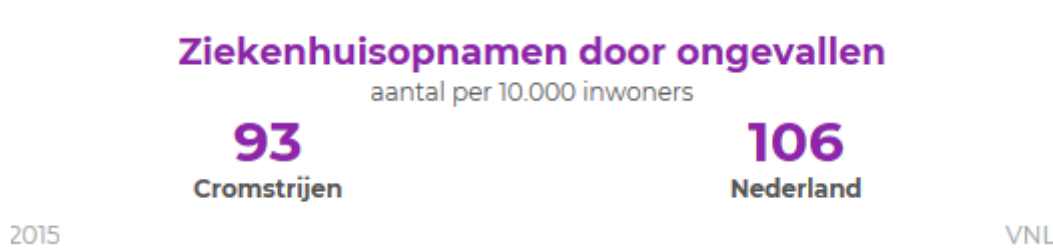
Dit programma omvat de taakvelden verkeer, vervoer en de recreatieve havens.

2.2 Wat wilden wij bereiken en wat hebben wij gerealiseerd?

Maatschappelijk effect (Wat wilden wij bereiken?)	Activiteit (Wat wilden wij daarvoor doen?)	Indicator		Toelichting (Indien rood)
Ontlasten van de verkeersdruk op de centrale as Klaaswaal.	Regionale studie naar effecten voltooien regionale wegenstructuur.	Studie over regionale randweg gereed.		
Goede en veilige doorstroming van het verkeer en het openbaar vervoer en ontsluiting nieuwe uitbreidingsplannen, verminderen van verkeersklachten en verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving.	Uitvoering maatregelenpakket centrale assen Klaaswaal.	Maatregelen op basis van vastgestelde planning gerealiseerd.		
Veilige en toegankelijke openbare ruimte.	Het in stand houden en onderhouden van wegen, straten en pleinen.	Openbare ruimte in overeenstemming met het door de raad vastgestelde kwaliteitsniveau.		
	Geheel of gedeeltelijk herstraten en asfalteren van wegen.	Herstraten wegen/ parkeerterreinen/ erven en tegelpaden alsmede vervangen van asfalt. In 2018 vervangen wij de asfaltdeklaag op de Havenweg, Oud Cromstrijensedijk Westzijde en Schans in Klaaswaal. Het herstraatprogramma voor 2018 stellen wij vast in de 2e helft van 2017 en komt voort uit de nog uit te		

		voeren visuele inspectie van alle wegen, straten en pleinen.		
	Vervangen van bestratingsmaterialen.	Bestringsmaterialen Meidoornstraat vervangen gelijktijdig met het woonrijp maken van het plan Vlielandstraat 10a (voormalige gemeentewerf).		
	Vervangen lichtmasten.	Ca. 30 lichtmasten en ca. 50 armaturen vervangen.		
	Opstellen van een bestek (en aanbesteden) voor het renoveren/vervangen van beschoeiingen in diverse watergangen in 2019.	Bestek opgesteld en gerenoveerd/vervang en beschoeiingen in diverse watergangen voorbereid voor uitvoering in 2019.		

2.3 Wat zijn de beleidsindicatoren?

2.4 Wat is de bijdrage van de verbonden partijen?

Er zijn geen verbonden partijen die betrekking hebben op dit programma.

2.5 Wat heeft het gekost?

In de volgende tabel geven wij de in 2018 werkelijk gerealiseerde lasten en baten van programma 2 weer. Voor een analyse van de afwijkingen tussen begroting na wijziging en realisatie verwijzen wij u naar Deel IV Toelichting op overzicht lasten en baten, onderdeel 1.

Lasten	Raming voor wijziging 2018	Raming na wijziging 2018	Realisatie 2018
2.1 Verkeer en vervoer	1.774.353	1.918.461	1.964.716
2.2 Parkeren	2.115	2.115	4.164
2.3 Recreatieve havens	13.859	34.611	29.719
Totaal programma Verkeer, vervoer en waterstaat	1.790.327	1.955.187	1.998.599

Baten	Raming voor wijziging 2018	Raming na wijziging 2018	Realisatie 2018
2.1 Verkeer en vervoer	-24.007	-24.007	-26.151
2.2 Parkeren	-3.877	-3.877	-5.748
2.3 Recreatieve havens	-9.595	-7.255	-10.468
2.4 Economische havens en waterwegen	-3.425	-3.425	-3.467
Totaal programma Verkeer, vervoer en waterstaat	-40.904	-38.564	-45.833
Saldo programma Verkeer, vervoer en waterstaat	1.749.423	1.916.623	1.952.766

Mutaties in onvoorzien met betrekking tot programma 2.

Er zijn geen mutaties in onvoorzien met betrekking tot programma 2.

Mutaties reserve met betrekking tot programma 2.

Toevoegingen aan reserves

Storting in reserve kapitaallasten randweg Torensteepolder	525.000
Storting in reserve dekking krediet GVVP 17-24	682.500
Storting in reserve kapitaallasten Bypass Klaaswaal	2.762.440
Storting in reserve verlichting winkelstraat Numansdorp	54.000
Storting in reserve verlichting Voorstraat Klaaswaal	20.000
Totaal toevoegingen aan reserves met betrekking tot programma 2	4.043.940

Onttrekkingen aan reserves

Bijdrage uit reserve Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan (GVVP)	207.030
Bijdrage uit reserve revitalisering bedrijventerrein	146.748
Bijdrage uit reserve Molendijk/Oud-Cromstrijensedijk (K)	230.000
Bijdrage uit reserve kapitaallasten Bypass Klaaswaal	13.610
Totaal onttrekkingen aan reserves met betrekking tot programma 2	597.387

Programma 3: Economie

3.1 Wat verstaan wij onder dit programma?

Dit programma omvat onder meer de taakvelden economische ontwikkeling en economische promotie.

3.2 Wat wilden wij bereiken en wat hebben wij gerealiseerd?

Maatschappelijk effect (Wat wilden wij bereiken?)	Activiteit (Wat wilden wij daarvoor doen?)	Indicator		Toelichting (Indien rood)
Aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bedrijven.	Faciliteren en ontwikkelen bedrijventerreinen.	Rapportage over uitgifte en realisatie de Proeftuin door ontwikkelaar gereed.		
		Uitgifte en realisatie van het regionale bedrijvenpark Hoeksche Waard.		
	Revitaliseren bedrijventerreinen	Continueren c.q. afronden uitvoering.		
Opplussen Centrum Klaaswaal.	Uitvoeringsprogramma vastgesteld in 2017 uitvoeren.	Uitvoeren werkzaamheden conform uitvoeringsprogramma en vastgestelde planning.		
Economisch profileren gemeente	Uitvoeringsprogramma vastgesteld in 2017 uitvoeren.	Uitvoeren werkzaamheden conform uitvoeringsprogramma en vastgestelde planning.		

3.3 Wat zijn de beleidsindicatoren?

index	Cromstrijen	Nederland
Bruto gemeentelijk product (verwacht-gemeten)	84	100
2013		✓
Functiemenging	45,7%	52,4%
2017		Meerdere bronnen

3.4 Wat is de bijdrage van de verbonden partijen?

CV/BV Ontwikkelingsbedrijf Bedrijvenpark Hoeksche Waard

Het ontwikkelen van bedrijventerreinen en uitvoeren van investeringsprojecten, wel of niet van regionaal of bovenregionaal karakter

3.5 Wat heeft het gekost?

In de volgende tabel geven wij de in 2018 werkelijk gerealiseerde lasten en baten van programma 3 weer. Voor een analyse van de afwijkingen tussen begroting na wijziging en realisatie verwijzen wij u naar Deel IV Toelichting op overzicht lasten en baten, onderdeel 1.

Lasten	Raming voor wijziging 2018	Raming na wijziging 2018	Realisatie 2018
3.1 Economische ontwikkeling	55.970	63.850	76.395
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	10.687	33.187	28.100
3.4 Economische promotie	3.371	13.371	13.371
Totaal programma Economie	70.028	110.408	117.866

Baten	Raming voor wijziging 2018	Raming na wijziging 2018	Realisatie 2018
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-8.326	-8.326	-41.502
3.4 Economische promotie	-50.750	-50.750	-50.750
Totaal programma Economie	-59.076	-59.076	-92.252
Saldo programma Economie	10.952	51.332	25.613

Mutaties in onvoorzien met betrekking tot programma 3.

Er zijn geen mutaties in onvoorzien met betrekking tot programma 3.

Mutaties reserve met betrekking tot programma 3.*Onttrekkingen aan reserves*

Bijdrage uit reserve lokaal economisch beleid	40.000
---	--------

Programma 4: Onderwijs

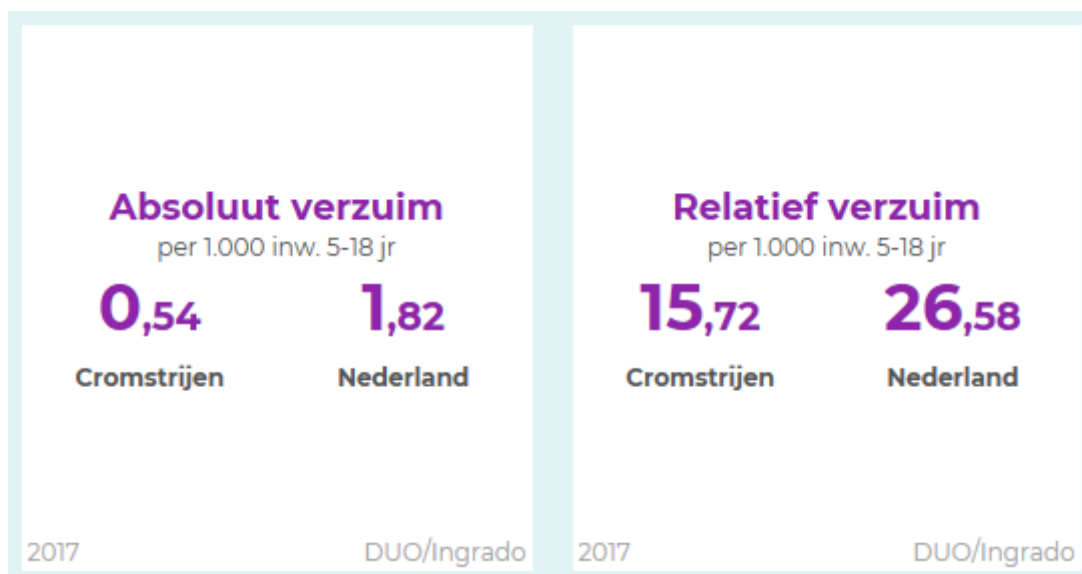
4.1 Wat verstaan wij onder dit programma?

Dit programma omvat de taakvelden openbaar onderwijs, onderwijshuisvesting en onderwijs beleid en leerling zaken.

4.2 Wat wilden wij bereiken en wat hebben wij gerealiseerd?

Maatschappelijk effect (Wat wilden wij bereiken?)	Activiteit (Wat wilden wij daarvoor doen?)	Indicator		Toelichting (Indien rood)
Voorkomen vroegtijdig schoolverzuim.	Samen met (maatschappelijke) partners, waar onder scholen effectieve interventies ontwikkelen voor de groep jongeren die dreigt voortijdig de school te verlaten door het organiseren van contactmomenten tussen lokale bedrijven en onderwijs om leerlingen te interesseren voor een loopbaan bij deze lokale bedrijven.	Het aantal voortijdige schoolverlaters is niet gestegen ten opzichte van 2014.		
Passend onderwijs	Inzet plegen op realisatie van taalklassen	Faciliteren taalklas.		

4.3 Wat zijn de beleidsindicatoren?

4.4 Wat is de bijdrage van de verbonden partijen?

GR Openbaar Primair Onderwijs Hoeksche Waard

Toezicht uitoefenen op de werkzaamheden van het bestuur van de Stichting ACIS, waarbij in ieder geval aandacht wordt geschonken aan de wezenskenmerken van het openbaar onderwijs alsmede aan de waarborging van de continuïteit van het onderwijsproces.

4.5 Wat heeft het gekost?

In de volgende tabel geven wij de in 2018 werkelijk gerealiseerde lasten en baten van programma 4 weer. Voor een analyse van de afwijkingen tussen begroting na wijziging en realisatie verwijzen wij u naar Deel IV Toelichting op overzicht lasten en baten, onderdeel 1.

Lasten	Raming voor wijziging 2018	Raming na wijziging 2018	Realisatie 2018
4.1 Openbaar basisonderwijs	110.301	110.301	120.090
4.2 Onderwijshuisvesting	213.910	228.900	223.401
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	465.306	369.742	365.698
Totaal programma Onderwijs	789.517	708.943	709.190

Baten	Raming voor wijziging 2018	Raming na wijziging 2018	Realisatie 2018
4.1 Openbaar basisonderwijs	-391	-391	0
4.2 Onderwijshuisvesting	-16.338	-19.090	-20.349
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-10.302	-81.890	-74.550
Totaal programma Onderwijs	-27.031	-101.371	-94.899
Saldo programma Onderwijs	762.486	607.572	614.291

Mutaties in onvoorzien met betrekking tot programma 4.

Er zijn geen mutaties in onvoorzien met betrekking tot programma 4.

Mutaties reserve met betrekking tot programma 4.

Onttrekkingen aan reserves

Bijdrage uit reserve afschrijvingslasten gebouw Buttersvliet	56.277
Bijdrage uit reserve onderwijs huisvesting	130.000
Totaal onttrekkingen aan reserves met betrekking tot programma 4	186.277

Programma 5: Sport, cultuur en recreatie

5.1 Wat verstaan wij onder dit programma?

Dit programma omvat onder meer de taakvelden sportbeleid en activering, sportaccommodaties, cultuur, media en openbaar groen en recreatie.

5.2 Wat wilden wij bereiken en wat hebben wij gerealiseerd?

Maatschappelijk effect (Wat wilden wij bereiken?)	Activiteiten (Wat wilden wij daarvoor doen?)	Indicator		Toelichting (Indien rood)
Een op de behoefte van de samenleving afgestemd aanbod van welzijnstaken dat aansluit bij de transitie binnen het sociaal domein.	Uitvoering geven aan het nieuwe subsidiebeleid.	Subsidiebeleid past bij de nieuwe ontwikkelingen.		
Gezonde exploitatie van gemeentelijke accommodaties.	Uitvoering geven aan het accommodatiebeleid.	Uitvoering gegeven aan de uitvoering van de acties uit het accommodatiebeleid.		De verkenning notitie gebied Buttervliet, huurprijzen beleid en overdracht Korstanehuis uitgesteld in verband de bestuurlijke toekomst en daarmee samenhangende keuzes.
Doelmatige inzet van verenigingen.	Voorzetten projectsubsidies in 2018.	Verenigingen hebben ruimte voor ontplooiing en nieuwe projecten.		
Inzet sportbeleid om mensen bij elkaar te brengen om de sociale cohesie en een gezonde leefstijl te bevorderen.	Jongeren en kinderen actief in aanraking laten komen met verschillende soorten sport en vormen van cultuur.	Jaarrapportage V&R welzijn, jeugdsport- en jeugdcultuurfonds.		
	Aandacht schenken aan (bijzondere) sportprestaties.	In 2018 vindt een huldigingsmoment (en) plaats.		

	Aangaan samenwerkingsverbanden met het onderwijs, (jeugd) gezondheidszorg en het welzijnswerk.	Sport is ingezet als middel om andere maatschappelijke doelen te bereiken.		
Wij werken blijvend aan de optimalisering van de gemeentelijke dienstverlening, ook voor de openbare ruimte.	Het in stand houden en onderhouden van het openbaar groen.	Onderhoud groen volgens vastgestelde groenvisie.		
Een veilig en verantwoord gebruik van de speelvoorzieningen door onze jeugd.	Het in stand houden en onderhouden van de speelplaatsen en speeltoestellen.	Speeltoestellen en ondergronden voldoen aan de gestelde eisen volgens het attractiebesluit.		
Ontwikkelen van de gemeente in recreatief-toeristisch opzicht.	Herstellen kademuur en opplussen Dorpshaven.	Maatregelen herstel kademuur en opplussen Dorpshaven gereed.		
	Ontwikkeling Fort Buitensluis.	In samenwerking met exploitant krijgt ontwikkelplan Fort Buitensluis concreet vorm.		
	Ontwikkeling (recreatief) Zuidrand	In samenwerking met ontwikkelaar/exploitant uitvoering geven aan ontwikkeling aardappelbewaarplaats ABH.		

5.3 Wat zijn de beleidsindicatoren?

5.4 Wat is de bijdrage van de verbonden partijen?

Natuur- en recreatieschap Zuidwestelijke Delta (ZWD)

De gemeenschappelijke Regeling Natuur- en Recreatieschap Zuidwestelijke Delta behartigt de bovengemeentelijke belangen inzake het beheer en de ontwikkeling van watergerelateerde natuur- en recreatiegebieden binnen het werkgebied van het deltaschap, daaronder begrepen het behoud en de versterking van de recreatieve

watergebieden en vaarverbindingen, de landschappelijke kwaliteiten van en de biodiversiteit binnen de gebieden, alsmede de bevordering van de economische, recreatieve en toeristische aantrekkingskracht daarvan. De deelnemende partijen besloten de gemeenschappelijke regeling per 2 januari 2018 op te heffen.

De feitelijke overdracht van het beheer van de gronden in het gebied van de gemeente heeft met ingang van 1 januari 2018 plaatsgevonden. Vanaf dat moment zijn op basis van de bestuurlijk gemaakte afspraken de verantwoordelijkheid en het beheer in handen van de gemeente gekomen. Staatsbosbeheer heeft zich voor 2018 bereid verklaard de nodige beheermaatregelen voor de gemeente uit te voeren, indien dit was gewenst.

In 2018 vond de verdere financiële en administratieve afwikkeling van het schap plaats en is in oktober 2018 geheel afgerond, inclusief de verdeling van de afkoopsom van provincie Zuid-Holland. Staatsbosbeheer verzorgde de administratieve afwikkeling.

5.5 Wat heeft het gekost?

In de volgende tabel geven wij de in 2018 werkelijk gerealiseerde lasten en baten van programma 5 weer. Voor een analyse van de afwijkingen tussen begroting na wijziging en realisatie verwijzen wij u naar Deel IV Toelichting op overzicht lasten en baten, onderdeel 1.

Mutaties in onvoorzien met betrekking tot programma 5.

Er zijn geen mutaties in onvoorzien met betrekking tot programma 5.

Lasten	Raming voor wijziging 2018	Raming na wijziging 2018	Realisatie 2018
5.1 Sportbeleid en activering	215.876	207.329	205.804
5.2 Sportaccommodaties	969.680	1.073.885	1.043.749
5.3 Cultuurpresentatie,-productie,-participatie	44.793	44.793	45.305
5.4 Musea	26.057	26.057	19.197
5.5 Cultureel erfgoed	13.670	49.670	45.321
5.6 Media	315.817	445.817	443.848
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.180.802	1.478.126	1.429.674
Totaal programma Sport, cultuur en recreatie	2.766.694	3.325.677	3.232.899

Baten	Raming voor wijziging 2018	Raming na wijziging 2018	Realisatie 2018
5.1 Sportbeleid en activering	0	0	0
5.2 Sportaccommodaties	-250.333	-242.584	-227.691
5.3 Cultuurpresentatie,-productie,-participatie	0	0	0
5.5 Cultureel erfgoed		-24.000	-24.000
5.6 Media			
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-23.039	-373.720	-141.401
Totaal programma Sport, cultuur en recreatie	-273.372	-640.304	-393.092
Saldo programma Sport, cultuur en recreatie	2.493.322	2.685.373	2.839.807

Mutaties reserve met betrekking tot programma 5.

Toevoegingen aan reserves

Storting in reserve kapitaallasten kademuur Dorpshaven	90.000
Storting in reserve baggeren Dorpshaven	100.000
Storting in reserve aansluiting Dorpshaven	175.000
Storting in reserve liquidatie Nat.recr.schap Haringvliet	49.681
Totaal toevoegingen aan reserves met betrekking tot programma 5	414.681

Onttrekkingen aan reserves

Bijdrage uit reserve afschrijvingslasten kleedkamer NSVV	3.191
Bijdrage uit reserve project subsidies	8.712
Bijdrage uit reserve inhaal-, renovatieactie openbaar groen	45.161
Bijdrage uit reserve kapitaallasten Dorpshaven	275.000
Bijdrage uit reserve kapitaallasten Het Fort	105.050
Bijdrage uit reserve kapitaallasten Klaaswaalse Bos	5.000
Bijdrage uit reserve stimuleringsbijdrage Fort	49.450
Bijdrage uit reserve recreatie ontwikkeling zuidrand	13.169
Totaal onttrekkingen aan reserves met betrekking tot programma 5	504.732

Programma 6: Sociaal Domein

6.1 Wat verstaan wij onder dit programma?

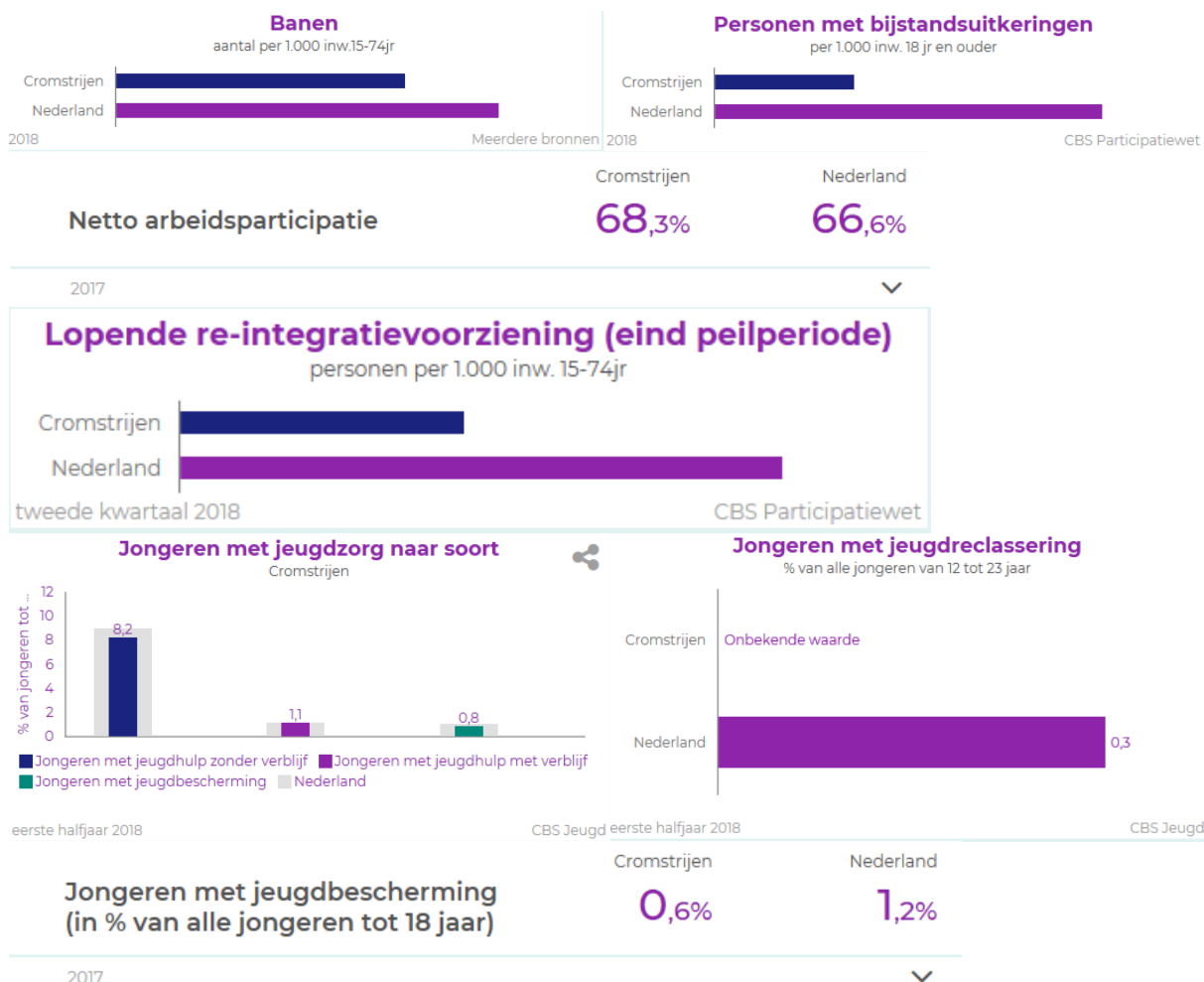
Dit programma omvat onder meer de taakvelden samenkracht en burgerparticipatie en de voorzieningen op het gebied van individuele ondersteuning en begeleiding, inkomen en bijstand, maatschappelijke participatie en re-integratie.

6.2 Wat wilden wij bereiken en wat hebben wij gerealiseerd?

Maatschappelijk effect (Wat wilden wij bereiken?)	Activiteit (Wat wilden wij daarvoor doen?)	Indicator		Toelichting (Indien rood)
Doelmatige voorzieningen in het kader van de zorg voor onze inwoners.	Sturen op een sluitend financieel kader van de WIHW.	Sluitende meerjarenraming.		
	Uitvoering geven aan de regionale transformatie agenda 2016-2018.	Ondersteuning sluit goed aan bij de behoefte.		
	Besluiten over het vervolg van het sociaal beleidsteam.	Ondersteuning sluit goed aan bij de behoefte.		
Vorming Integrale Kindcentra.	In overleg met de schoolbesturen en haar partners realiseren van centra waar optimale ontwikkelingskansen zijn voor kinderen in de leeftijd van 0-12 jaar.	Versnippering is verminderd ten opzichte van 2016. Volwaardig gebruik van de (voor)schoolse voorzieningen.		Nog geen volledige afstemming met de partners over procesafspraken
Steun bieden aan hen die dat daadwerkelijk nodig hebben.	Kanteling uitvoeren: eigen kracht van inwoners en instellingen stimuleren.	De kanteling is verder vormgegeven.		
	Voorzieningen realiseren en dienst-verlening aanbieden, zodat mensen langer thuis kunnen blijven wonen.			
	Beleid uitvoeren voor jonge vrijwilligers samen met andere gemeenten in de Hoeksche Waard.			
	Besluiten over het vervolg van de Wmo-uitvoeringsorganisatie.	Besluit genomen over het vervolg van de Wmo-uitvoeringsorganisatie		

	Uitvoering geven de harmonisatie voorschoolse voorzieningen.	Ouders van doelgroep kinderen komen in aanmerking voor VVE		
Doelmatig preventieprogramma jeugdhulp.	Uitvoering geven aan de transformatieagenda jeugdhulp ZHZ 2016-2018.	(Preventie)voorzieningen sluiten goed aan op de behoefte en het aanbod binnen de jeugdhulp.		

6.3 Wat zijn de beleidsindicatoren?

6.4 Wat is de bijdrage van de verbonden partijen?

GR Dienst Gezondheid & Jeugd Zuid-Holland Zuid (DG&J)

Het samenwerkingsverband heeft tot taak, vanuit het beginsel van verlengd lokaal bestuur, een bijdrage te leveren aan het behartigen van gemeenschappelijke belangen van de deelnemers, om een evenwichtige en voorspoedige ontwikkeling in het gebied te bevorderen. De behartiging van belangen geschiedt door het bepalen van de hoofdlijnen van gewenste ontwikkelingen door sturing, ordening, integratie en in voorkomende gevallen uitvoering in de taakvelden publieke gezondheid, onderwijs, jeugdzorg en maatschappelijke ondersteuning, meer in het bijzonder huiselijk geweld en kindermishandeling, zoals bedoeld in de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015.

GR Werk en Inkomen Hoeksche Waard (WIHW)

Gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemers in het kader van het streven naar een zo hoog mogelijke arbeidsparticipatie van de inwoners van de gemeenten waartoe de deelnemers behoren en, indien nodig, het verstrekken van uitkeringen aan deze doelgroep voor de kosten van levensonderhoud. De taken die als gevolg van de geldende regelgeving moeten worden uitgevoerd worden zo efficiënt en effectief mogelijk ingericht.

6.5 Wat heeft het gekost?

In de volgende tabel geven wij de in 2018 werkelijk gerealiseerde lasten en baten van programma 6 weer. Voor een analyse van de afwijkingen tussen begroting na wijziging en realisatie verwijzen wij u naar Deel IV Toelichting op overzicht lasten en baten, onderdeel 1.

Lasten	Raming voor wijziging 2018	Raming na wijziging 2018	Realisatie 2018
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	817.738	1.047.304	814.875
6.2 Wijkteams	423.852	553.222	563.308
6.3 Inkomensregelingen	2.068.415	2.223.487	2.231.868
6.4 Begeleide participatie	839.910	847.411	853.205
6.5 Arbeidsparticipatie	96.665	101.665	101.674
6.6 Maatwerkvoorzien. (WMO)	256.782	242.762	285.078
6.71 Maatwerkdienstverlen. 18+	1.627.124	1.776.127	1.616.715
6.72 Maatwerkdienstverlen. 18-	1.294.119	1.451.333	1.443.070
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	27.667	40.967	33.699
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	223.044	252.777	252.392
Totaal programma Sociaal domein	7.675.317	8.537.055	8.195.883

Baten	Raming voor wijziging 2018	Raming na wijziging 2018	Realisatie 2018
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-50.740	-36.194	-115.500
6.3 Inkomensregelingen	-1.173.000	-1.356.072	-1.444.591
6.6 Maatwerkvoorzien. (WMO)	0	-6.387	-20.816
6.71 Maatwerkdienstverlen. 18+	-131.851	-131.851	-120.370
Totaal programma Sociaal domein	-1.355.591	-1.530.504	-1.701.277
Saldo programma Sociaal domein	6.319.726	7.006.551	6.494.606

Mutaties in onvoorzien met betrekking tot programma 6.

Er zijn geen mutaties in onvoorzien met betrekking tot programma 6.

Mutaties reserve met betrekking tot programma 6.

Toevoegingen aan reserves

Storting in reserve vervolg omgeving Hoeckenisse	100.000
Storting in reserve transformatie-agenda	204.700
Totaal toevoegingen aan reserves met betrekking tot programma 5	304.700

Onttrekkingen aan reserves

Bijdrage uit reserve transformatie-agenda	163.560
---	---------

Programma 7: Volksgezondheid en Milieu

7.1 Wat verstaan wij onder dit programma?

Dit programma omvat de taakvelden volksgezondheid, riolering, afval, milieubeheer en begraafplaatsen.

7.2 Wat wilden wij bereiken en wat hebben wij gerealiseerd?

Maatschappelijk effect (Wat wilden wij bereiken?)	Activiteit (Wat wilden wij daarvoor doen?)	Indicator			Toelichting (Indien rood)
Invulling geven aan de wettelijke zorgplichten voor afvalwater, regenwater en grondwater.	Beheren en onderhouden van het openbare rioolstelsel.	Werkzaamheden uit het gemeentelijk rioleringsplan jaarschijf 2018 gereed.			
	Uitvoering gemeentelijk waterplan.	Uitvoering maatregelen conform gemeentelijk waterplan.			
In stand houden openbare begraafplaatsen.	Onderhouden van de begraafplaatsen.	Kwaliteit begraafplaatsen in overeenstemming met het door de raad vastgestelde onderhoudsniveau.			
Ontwikkelen opwekking duurzame energie.	Uitvoeren acties uit vastgesteld participatieplan voor lokale bijdrage.	Op basis van vastgesteld participatieplan acties uitvoeren met betrekking tot. besteding lokale bijdrage.			
Stimuleren duurzaamheid	Duurzaamheidsimpulsen via actieplan.	Uitvoering gegeven aan actieplan.			
Stimuleren van een gezonde samenleving.	De reguliere activiteiten op het gebied van volksgezondheid worden uitgevoerd. Vanuit de Veranderopgave volksgezondheid 2017-2019 het begrip positieve gezondheid introduceren en (door) ontwikkelen.	DG&J biedt de preventieve programma's aan (waaronder aandacht voor alcohol en drugsgebruik).			

7.3 Wat zijn de beleidsindicatoren?

Hernieuwbare energie		Cromstrijen	Nederland
		4,0%	5,9%
2016		RWS - KMO	
kg per inwoner		Cromstrijen	Nederland
Huishoudelijk restafval		134	174
2017		▼	

7.4 Wat is de bijdrage van de verbonden partijen?

GR Regionale Afvalstoffendienst Hoeksche Waard

In het belang van bescherming van het milieu en een doelmatig beheer van afvalstoffen heeft het openbaar lichaam tot taak zorg te dragen voor:

- de inzameling van huishoudelijke afvalstoffen als bedoeld in de Wet milieubeheer
 - de inzameling van grove huishoudelijke afvalstoffen zoals bedoeld in de Wet milieubeheer
 - de inzameling van groente-, fruit- en tuinafval als bedoeld in de Wet milieubeheer
 - de inzameling van andere bestanddelen van huishoudelijke afvalstoffen als bedoeld in de Wet milieubeheer
 - het (doen) verwerken van deze afvalstoffen
 - de inzameling van bedrijfsafvalstoffen als bedoeld in de Wet milieubeheer
- andere taken op het terrein van de milieuwetgeving, die door de gemeenten bij eensluidend besluit zijn aangewezen.

GR Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid

De Omgevingsdienst dient ter ondersteuning van de deelnemers bij de uitvoering van hun taken op het gebied van het omgevingsrecht in het algemeen en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht in het bijzonder, evenals de taken op het terrein van vergunningverlening, handhaving en toezicht op grond van de in artikel 5.1 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht genoemde wetten.

7.5 Wat heeft het gekost?

In de volgende tabel geven wij de in 2018 werkelijk gerealiseerde lasten en baten van programma 7 weer. Voor een analyse van de afwijkingen tussen begroting na wijziging en realisatie verwijzen wij u naar Deel IV Toelichting op overzicht lasten en baten, onderdeel 1.

Lasten	Raming voor wijziging 2018	Raming na wijziging 2018	Realisatie 2018
7.1 Volksgezondheid	563.533	573.691	551.139
7.2 Riolering*	879.808	1.151.164	1.024.480
7.3 Afval			
7.4 Milieubeheer	382.192	377.445	362.263
7.5 Begraafplaatsen	412.871	478.768	428.473
Totaal programma Volksgezondheid en milieu	2.238.404	2.581.068	2.366.355

Baten	Raming voor wijziging 2018	Raming na wijziging 2018	Realisatie 2018
7.1 Volksgezondheid	0	0	0
7.2 Riolering*	-1.078.594	-1.356.201	-1.169.507
7.3 Afval			
7.4 Milieubeheer	-65.349	-25.649	-20.662
7.5 Begraafplaatsen	-285.803	-263.640	-180.150
Totaal programma Volksgezondheid en milieu	-1.429.746	-1.645.490	-1.370.319
Saldo programma Volksgezondheid en milieu	808.658	935.578	996.036

Mutaties in onvoorzien met betrekking tot programma 7.

Er zijn geen mutaties in onvoorzien met betrekking tot programma 7.

Mutaties reserve met betrekking tot programma 7.

Toevoegingen aan reserves

Storting in reserve begraafplaatsen	170.121
-------------------------------------	---------

Onttrekkingen aan reserves

Bijdrage uit reserve begraafplaatsen	170.121
Bijdrage uit reserve route gevaarlijke stoffen	2.000
Bijdrage uit reserve waterplan	185
Totaal onttrekkingen aan reserves met betrekking tot programma 7	172.306

Programma 8: Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

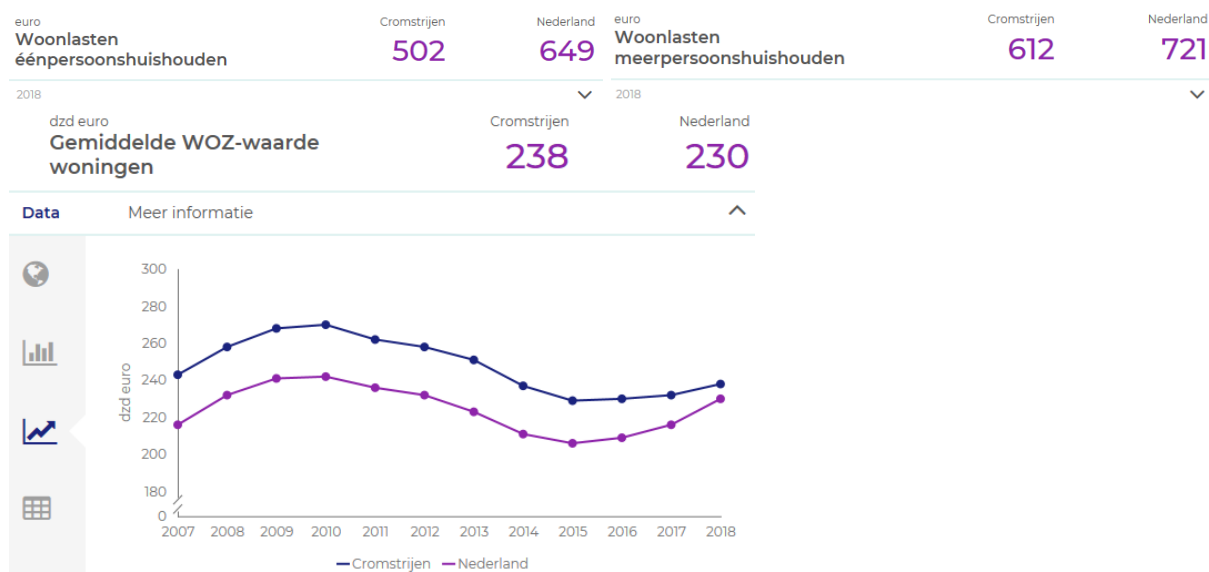
8.1 Wat verstaan wij onder dit programma?

Dit programma omvat de taakvelden crisisbeheersing en brandweer en openbare orde en veiligheid.

8.2 Wat wilden wij bereiken en wat hebben wij gerealiseerd?

Maatschappelijk effect (Wat wilden wij bereiken?)	Activiteit (Wat wilden wij daarvoor doen?)	Indicator		Toelichting (Indien rood)
Implementatie wetgeving.	Implementeren Omgevingswet.	Uitvoering regionaal plan van aanpak.		
Ontwikkeling van Numansdorp Zuid/Torensteepolder.	Uitvoering bestemmingsplan Torensteepolder en realisatieovereenkomst. Afspraken maken over uitwerkingsplan fase 2.	Ontwikkeling Torensteepolder conform realisatieovereenkomst.		
Ontwikkeling oude gemeentewerf Numansdorp	Ontwikkelaar levert 18 woningen en 10 garages op en draagt de openbare ruimte over aan de gemeente.	Start bouw woningen.		

8.3 Wat zijn de beleidsindicatoren?

aantal per 1.000 woningen	Cromstrijen	Nederland
Nieuwbouw per 1.000 woningen	0,7	7,2
	Cromstrijen	Nederland
Demografische druk (Groene + grijze druk tov 20-64)	77,8%	69,6%
2018		▼

8.4 Wat is de bijdrage van de verbonden partijen?

Er zijn geen verbonden partijen die betrekking hebben op dit programma.

8.5 Wat heeft het gekost?

In de volgende tabel geven wij de in 2018 werkelijk gerealiseerde lasten en baten van programma 8 weer. Voor een analyse van de afwijkingen tussen begroting na wijziging en realisatie verwijzen wij u naar Deel IV Toelichting op overzicht lasten en baten, onderdeel 1.

Lasten	Raming voor wijziging 2018	Raming na wijziging 2018	Realisatie 2018
8.1 Ruimtelijke Ordening	479.432	523.613	550.938
8.2 Grondexploitatie	35.468	157.907	157.907
8.3 Wonen en bouwen	429.855	674.034	683.950
Totaal programma Volkshuisv., ruimt.ordering en st	944.755	1.355.554	1.392.795

Baten	Raming voor wijziging 2018	Raming na wijziging 2018	Realisatie 2018
8.1 Ruimtelijke Ordening	-49.534	-231.110	-370.837
8.2 Grondexploitatie	-35.468	-178.406	-178.406
8.3 Wonen en bouwen	-335.353	-466.625	-520.351
Totaal programma Volkshuisv., ruimt.ordering en st	-420.356	-876.141	-1.069.594
Saldo programma Volkshuisv., ruimt.ordering en st	524.399	479.413	323.201

Mutaties in onvoorzien met betrekking tot programma 8.

Er zijn geen mutaties in onvoorzien met betrekking tot programma 8.

Mutaties reserve met betrekking tot programma 8.

Toevoegingen aan reserves

Storting in reserve lokale bijdrage windturbines	61.200
Storting in reserve herinrichting omgeving NH kerk	50.000
Storting in reserve afwikkeling bouwgrondexploitaties	107.184
Totaal toevoegingen aan reserves met betrekking tot programma 8	218.384

Onttrekkingen aan reserves

Bijdrage uit reserve afgewikkelde bouwgronden	800.000
Bijdrage uit reserve omgevingswet	90.335
Bijdrage uit reserve digitalisering bouwvergunning	28.495
Bijdrage uit reserve visie A29	30.000
<u>Bijdrage uit reserve structuur- en bestemmingsplannen</u>	<u>10.592</u>
Totaal Onttrekkingen aan reserves met betrekking tot programma 8	959.421

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen	Raming voor wijziging 2018	Raming na wijziging 2018	Realisatie 2018
Lokale heffingen	3.481.202	3.579.530	3.590.144
Algemene uitkeringen	14.277.558	15.520.459	15.504.917
Dividend	496.503	454.889	445.797
Saldo van de financieringsfunctie	- 19.602	21.398	12.702
Totaal	18.235.661	19.576.276	19.553.560

Wij verwijzen u naar deel III Overzicht baten en lasten voor een gespecificeerd overzicht van de algemene dekkingsmiddelen.

Overzicht onvoorziene uitgaven

Nr.	Omschrijving	2018	Programma
	Uitkomst concept begroting 2018 conform overzicht budget	8.863	
	Onvoorziene uitgaven primitieve begroting	15.000	
13	Financiële mutaties 2018	-24.000	0
	Saldo onvoorziene uitgaven per 31 december 2018	-137	

Overzicht kosten van overhead

Lasten	Raming voor wijziging 2018	Raming na wijziging 2018	Realisatie 2018
Leidinggevend	368.928	368.928	389.910
Financiën	423.060	483.023	497.626
P&O/HRM	539.407	752.685	588.222
Inkoop	36.906	36.906	39.349
Communicatie	167.046	232.604	242.988
Juridische zaken	111.133	111.133	104.942
Bestuurszaken en bestuursondersteuning	88.541	88.541	82.172
Informatievoorziening en automatisering	1.005.356	984.699	987.029
Facilitaire zaken en huisvesting	613.398	657.658	672.440
Managementondersteuning	123.445	119.445	127.227
Subtotaal	3.477.220	3.835.622	3.731.906
Doorrekening naar investeringen	-85.682	-133.315	-39.066
Doorrekening naar bouwgronden	-65.860	-18.227	-111.358
Totaal 0.4 Lasten overhead	3.325.678	3.684.080	3.581.482
Baten	Raming voor wijziging 2018	Raming na wijziging 2018	Realisatie 2018
Leidinggevend			
Financiën		-75.500	-75.500
P&O/HRM	-37.136	-13.470	-19.232
Inkoop			
Communicatie		0	-2.715
Juridische zaken		0	-12.000
Bestuurszaken en bestuursondersteuning			
Informatievoorziening en automatisering			
Facilitaire zaken en huisvesting		-26.136	-25.750
Managementondersteuning			
Totaal 0.4 Baten overhead	-37.136	-115.106	-135.197
Totaal saldo overhead	3.288.542	3.568.974	3.446.285

Overzicht vennootschapsbelasting

Lasten	Raming voor wijziging 2018	Raming na wijziging 2018	Realisatie 2018
Vennootschapsbelasting	0	0	0
Totaal 0.9 Vennootschapsbelasting	0	0	0

Cromstrijen is vanaf 1 januari 2016 belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting vanwege de wetwijziging die voor gemeenten per 1 januari 2016 van kracht is geworden. Wij hebben alle activiteiten geïnventariseerd en geanalyseerd om na te gaan voor welke activiteiten de gemeente belastingplichtig zou kunnen zijn. Deze analyse is getoetst door een extern fiscalist. Hieruit is gebleken dat wij naar inschatting van de gemeente en van de externe fiscalist niet belastingplichtig zijn voor de vennootschapsbelasting. De aangifte vennootschapsbelasting over boekjaar 2016 (met een bedrag van nul) is eind april 2018 ingediend bij de belastingdienst. Voor de boekjaren 2017 en 2018 is uitstel aangevraagd bij de belastingdienst. Er zijn nog thema's waarover landelijk nog geen duidelijkheid bestaat. Dit zou kunnen betekenen dat de belastingdienst bij de uiteindelijke beoordeling tot een andere conclusie c.q. een afwijkende vpb last zou kunnen komen.

Deel II Paragrafen

A. Lokale heffingen

De paragraaf lokale heffingen geeft inzicht in de gemeentelijke heffingen. Het pakket van gemeentelijke heffingen bestaat onder meer uit de onroerendezaakbelastingen, hondenbelasting, (water)toeristenbelasting, afvalstoffenheffing, precariobelasting, rioolheffing en grafrechten. De heffing en invordering vindt plaats op basis van door de raad vastgestelde verordeningen. Naast een overzicht van de tarieven nemen wij een berekening van de lokale lastendruk op. Tevens treft u een overzicht aan van de opbrengsten 2018.

Onroerendezaakbelastingen

Ons uitgangspunt, volgens de begroting 2018, is een jaarlijkse stijging van de gemiddelde belastingopbrengst onroerendezaakbelastingen (OZB) met maximaal 1,5%. Voor het jaar 2018 berekenen wij de OZB naar een percentage van de waarde van de onroerende zaak. De tarieven zijn als volgt:

Omschrijving	2018
Tarief zakelijk gerechtigde woning	0,1178%
Tarief zakelijk gerechtigde niet-woning	0,2786%
Tarief gebruiker	0,2224%

De belastingopbrengst baseren wij op de WOZ-waarde van de onroerende zaken vermenigvuldigd met de tarieven. Om gelijkblijvende belastingopbrengst te realiseren, pasten wij de tarieven aan de waardeontwikkeling van de onroerende zaken aan.

De opbrengst onroerendezaakbelastingen in 2018:

Omschrijving	Begroting 2018	Werkelijk 2018
Totaal onroerendezaakbelastingen	2.741.000	2.751.040

Hondenbelasting

De tarieven van de hondenbelasting zijn in 2018 gestegen met 1,5% ten opzichte van 2017.

De tarieven in 2018 bedroegen:

Omschrijving	2018
Voor een eerste hond	57,80
Voor elke volgende hond	115,60
Voor kennels	520,75

Opbrengst hondenbelasting in 2018:

Omschrijving	Begroting 2018	Werkelijk 2018
Hondenbelasting	67.000	68.365

Toeristenbelasting en watertoeristenbelasting

De tarieven voor de toeristenbelasting en watertoeristenbelasting zijn in 2018 gestegen met 1,5% ten opzichte van 2017.

De tarieven voor de toeristen- en watertoeristenbelasting bedroeg in 2018:

Omschrijving	2018
Tarief per overnachting	0,80

Opbrengst toeristenbelasting en watertoeristenbelasting in 2018:

Omschrijving	Begroting 2018	Werkelijk 2018
Toeristenbelasting	41.615	41.615
Watertoeristenbelasting	9.135	9.135
Totaal toeristenbelastingen	50.750	50.750

Afvalstoffenheffing

De inzameling van de huishoudelijke- en bedrijfsafvalstoffen vindt plaats door de Regionale Afvalstoffendienst Hoeksche Waard (RAD). De RAD bepaalt de tarieven. Het uitgangspunt bij de bepaling van de tarieven is maximaal kostendekkendheid.

De RAD hanteerde de volgende tarieven:

Omschrijving	2018
Basistarief afvalstoffen heffing	106,25
Per aanbieding van een 240 liter restafvalcontainer	6,00
Per aanbieding van een 140 liter restafvalcontainer	4,00

Rioolheffing

De rioolheffing baseren wij op de financiële actualisatie van het Gemeentelijk Rioleringsplan, waarbij het uitgangspunt kostendekkende tarieven is. Wij onderscheiden woningen en bedrijven. De tarieven voor de rioolheffing zijn in 2018 niet gestegen ten opzichte van 2017. In 2018 is een eenmalige korting van € 20,00 in de opbrengsten verwerkt.

De tarieven voor de rioolheffing bedroegen voor het jaar 2018:

Omschrijving	2018
A. Gebruikers	
Alleenstaanden	48,80
>1 persoonshuishoudens	122,30
Bedrijven	
< 2 werknemers	48,80
2-4 werknemers	146,70
5-9 werknemers	367,20
10-19 werknemers	734,05

20-49 werknemers	1.712,90
50-99 werknemers	3.670,70
Meer dan 100 werknemers	7.341,50
B. Eigenaren	
Woningen	67,35
Bedrijven	134,95

De opbrengst rioolheffing in 2018:

Omschrijving	Begroting 2018	Werkelijk 2018
Totaal rioolheffing	1.003.000	1.023.674

Precario

Wij heffen precario conform de "Verordening op de heffing en invordering van precariobelasting ter zake van buizen, kabels, draden of leidingen 2016". De raad besloot in 2018 om de aan Evides opgelegde precariobelasting terug te geven aan de inwoners en bedrijven via een korting van € 20,00 per huishouden/bedrijf.

Omschrijving	Begroting 2018	Werkelijk 2018
Precariobelasting	979.757	979.760
Heffingskorting	-/- 123.420	-/- 118.460

Grafrechten

Wij heffen de grafrechten conform de "Verordening op de heffing en invordering van lijkbezorgingsrechten 2018". De tarieven van de grafrechten zijn in 2018 met 1,5% gestegen ten opzichte van 2017.

Opbrengst grafrechten voor de begraafplaatsen Numansdorp en Klaaswaal in 2018:

Omschrijving	Begroting 2018	Werkelijk 2018
Grafrechten	67.639	53.950
Rechten gebruik opbaarnis	8.241	2.750
Gebruik aula's	24.082	11.100
Afkoop onderhoud en verkoop graven	158.743	109.176
Overige rechten	4.935	3.174
Totaal lijkbezorgingsrechten	263.640	180.150

Legesverordening

Onder "leges" heffen wij een aantal verschillende rechten voor de door de gemeente verstrekte diensten. Wij gaan uit van kostendekkende heffingen.

Kostendekkendheid tarieven

Bij de kostentoerekening passen wij de "Handreiking kostenonderbouwing paragraaf lokale heffingen" van de VNG toe. Conform deze handreiking rekenen wij directe kosten op taakvelden, overhead (via een opslagpercentage op de directe loonkosten), eventueel rente en btw toe. Wij elimineren kosten voor beleid, handhaving, toezicht en controle, en kosten voor bezwaar en beroep. De berekening van de kostendekkendheid geven wij in deze paragraaf per heffing (verordening) weer.

Kostendekkendheid van de rioolheffing 2018	
Kosten taakvelden incl. rente	893.424
Inkomsten taakvelden, excl heffingen	5.506
Netto kosten taakvelden	887.918
Toe te rekenen kosten:	
Overhead	185.170
BTW	126.919
Totale kosten	1.200.007
Opbrengst heffingen	1.008.506
Dekking incl btw	84%
Dekking excl btw (=compensabel)	94%

Conform het voorgeschreven model voor berekening van de kostendekkendheid dienen wij btw toe te rekenen. Deze btw kunnen gemeenten echter compenseren via het btw-compensatiefonds. In de bepaling van de tarieven (jaarlijkse actualisatie GRP) nemen wij daarom de btw niet mee, zodat de tarieven niet onnodig hoog worden. Uit de berekening blijkt een dekking van 94% exclusief btw. Het meerdere boven 100% in een bepaald jaar storten wij in de voorziening riolering om schommelingen in de tarieven te voorkomen en ter dekking van tekorten in andere jaren (op basis van een GRP van 40 jaar). Tekorten in een bepaald jaar onttrekken wij uit de voorziening riolering. In 2018 is een eenmalige korting van € 20,00 in de opbrengsten verwerkt.

Kostendekkendheid Lijkbezorgingsrechten 2018	
Netto kosten taakvelden incl btw	412.871
Toe te rekenen kosten:	
Overhead	195.028
Totale kosten	607.899
Inkomsten taakvelden	285.803
Dekking cfm handleiding BBV	47%

Wij heffen de grafrechten conform de "Verordening op de heffing en invordering van lijkbezorgingsrechten 2018". In december 2016 stelde de gemeenteraad het uitgangspunt 75% kostendekkendheid voor de begraafplaatsen vast. De hieraan ten grondslag liggende berekening was gebaseerd op de voormalige kostenverdeelssystematiek op grond van de oude BBV regelgeving. Doordat bij de nieuwe kostenverdeling conform de nieuwe BBV regelgeving (met ingang van 2017) meer kosten (directe loonkosten en overhead) worden toegerekend aan de begraafplaatsen, zijn de kosten van de begraafplaatsen hoger, waardoor de kostendekkendheid afneemt van ca. 75% tot ca. 50%. Om aanpassing in de tarieven voor de begraafplaatsen te voorkomen, besloot de raad om het voordeel uit de reguliere exploitatie te storten in de reserve begraafplaatsen, zodat het nadelige effect van de gewijzigde kostentoerekening naar de begraafplaatsen wordt gecompenseerd. In feite is dit een technische wijziging.

Legesverordening	Totale lasten	Totale baten	Kosten-dekkendheid
1.1 Burgerlijke stand	97.615	-10.057	10%
1.2 Reisdocumenten en Nederlandse identiteitskaart	212.797	-130.000	61%
1.3 Rijbewijzen	96.592	-71.562	74%
1.4 Verstrekkingen uit de Wet basisregistratie personen (BRP)	218.935	-3.354	2%
1.9 Overige publiekszaken	16.762	-16.030	96%
1.11 Huisvestingswet	3.990	-3.149	79%
1.12 Leegstandwet	778	-156	20%
1.14 (Markt)standplaatsen en ventvergunning	12.793	0	0%
1.16 Kansspelen	4.651	-300	6%
1.18 Telecommunicatie	93.211	-1.516	2%
1.19 Verkeer en vervoer	47.165	-5.242	11%
1.20 Diversen	38.909	-5.187	13%
Totaal titel 1 Algemene dienstverlening	844.198	-246.553	29%
2.3 Omgevingsvergunning	415.443	-333.159	80%
Totaal titel 2 Omgevingsvergunning	415.443	-333.159	80%
3.1 Horeca	34.107	-3.806	11%
3.2 Organiseren evenementen of markten	19.379	-1.640	8%
3.6 Brandbeveiligingsverordening	32.927	0	0%
3.7 Niet benoemde vergunning, ontheffing of andere beschikking	5.696	-266	5%
Totaal titel 3 Dienstverl. onder Europese dienstenrichtlijn	92.109	-5.712	6%
Totaal	1.351.749	-585.423	43%

Onder de naam "leges" heffen wij een aantal verschillende rechten voor, door of vanwege de gemeente verstrekte diensten. Conform VNG-model onderscheiden wij hierin drie titels: 1. Algemene dienstverlening, 2. Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/ omgevingsvergunning en 3. Dienstverlening vallend onder de Europese Dienstenrichtlijn. De titels zijn vervolgens onderverdeeld in hoofdstukken. In deze paragraaf treft u een overzicht van de baten, lasten en de kostendekkendheid per hoofdstuk van de legesverordening.

Wij gaan uit van maximaal kostendekkende tarieven en een gematigde tariefontwikkeling met een jaarlijkse stijging van maximaal 1,5%. Hierbij merken wij op dat een aantal tarieven, zoals reisdocumenten en rijbewijzen, door het rijk zijn gemaximeerd en dat evenementen georganiseerd door verenigingen of instellingen zonder winstoogmerk geen leges betalen. Tussen de drie titels van de verordening en tussen de hoofdstukken is kruissubsidiering toegestaan (dekken van tekorten op de ene dienst met overschotten op een andere dienst). Omdat wij de kostendekkendheid op het niveau van de totale Legesverordening beoordelen is kruissubsidiering tussen de titels en hoofdstukken mogelijk. De berekening van de kostendekkendheid maakt inzichtelijk dat de geraamde baten van de verordening niet uitgaan boven de geraamde lasten van de verordening.

Kostendekkendheid Legesverordening 2018	
Netto kosten taakvelden	769.721
Toe te rekenen kosten:	
Overhead	567.123
BTW	14.906
Totale kosten	1.351.749
Inkomsten taakvelden	585.423
Dekking	43%

Kwijtschelding

Indien een belastingplichtige niet of over te weinig financiële middelen beschikt om de belastingaanslag te voldoen, kunnen wij aan deze belastingplichtige onder bepaalde voorwaarden kwijtschelding verlenen. Het kwijtscheldingspercentage dat wij in Cromstrijen hanteren bedraagt 100%. Dit betekent dat belastingplichtigen die een minimum inkomen of lager volgens de bijstandsnorm hebben, in aanmerking komen voor gehele of gedeeltelijke kwijtschelding. Kwijtschelding verlenen wij alleen als het een aanslag betreft voor: onroerendezaakbelastingen, hondenbelasting, afvalstoffenheffing en rioolheffing. De overige heffingen zijn in de betreffende verordeningen uitgesloten van kwijtschelding. In 2018 is € 12.490 kwijtgescholden.

Lastendruk

Per belasting en heffing geven wij aan hoeveel de stijging ten opzichte van de tarieven 2017 was. Op basis van deze tarieven is de belastingdruk voor de inwoners te berekenen. In de berekening betrekken wij alleen belastingen die voor nagenoeg iedereen van toepassing zijn. Bij de berekening van de onroerendezaakbelastingen gaan wij uit van een waarde van € 250.000,00 in 2017 en een waarde van € 255.000,00 in 2018 (waardestijging 2,0%).

Omschrijving	2017	2018
Onroerende zaakbelasting		
Eigenaren	296,00	300,39
Rioolheffing		
Eigenaren	67,35	67,35
Gebruikers	122,30	122,30
Afvalstoffenheffing*	163,00	159,00
Heffingskorting	-/- 20,00	-/- 40,00
Totaal	628,65	609,04

* De gemiddelde afvalstoffenheffing komt volgens het RAD uit op een bedrag van € 159,00.

De gemiddelde lastendruk in 2018 is met 3,1% gedaald ten opzichte van 2017.

B. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

De paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing geeft aan hoe robuust de financiële positie is. Toenemende complexiteit van de samenleving en van projecten waar gemeenten bij betrokken zijn en veranderende wet- en regelgeving dwingen tot een groter risicobewustzijn. In dit kader is het van belang om zicht te hebben op de risico's die zich manifesteren bij de uitvoering van gemeentelijke taken en om daarbij passende maatregelen te treffen. Goed risicomanagement biedt de hele organisatie een permanent eenduidig zicht op (bewust genomen) risico's, hun relevantie voor de bedrijfsvoering, de beheersing ervan en de afdekking van de financiële risico's. Hiermee geeft risicomanagement betekenis aan de vermogenspositie van de gemeente. Doel van deze paragraaf is inzicht te verschaffen in de mate waarin de gemeente in staat is om niet begrote kosten te dekken.

Beleidskader

In de nota 'Risicomanagement' zijn de kaders ten aanzien van risicomanagement en weerstandsvermogen opgenomen. Door het weerstandsvermogen hoeft de gemeente bij een financiële incidentele tegenvaller in de begrotingsuitvoering niet direct tot een bezuiniging over te gaan. Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen weerstandscapaciteit (de middelen waarover de gemeente beschikt om niet begrote kosten te dekken) en de risico's waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen of verzekeringen voor zijn afgesloten. Het weerstandsvermogen is van belang voor het bepalen van de gezondheid van de financiële positie van de gemeente.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet voorziene kosten te dekken. Het gaat om die elementen waarmee tegenvallers bekostigd kunnen worden. In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is niet expliciet voorgeschreven welke bestanddelen topt de weerstandscapaciteit kunnen worden toegerekend. Over het algemeen kunnen de volgende elementen worden gehanteerd:

- Algemene reserves
- Bestemmingsreserves
- Stille reserves
- Onvoorzien
- Onbenutte belastingcapaciteit

Hieronder treft u de berekening van de weerstandscapaciteit en een toelichting op deze elementen.

De weerstandscapaciteit bedraagt:

Omschrijving	2018
Algemene reserve	2.510.000

Algemene reserve

De algemene reserve dient als buffer voor het afdekken van niet voorzienbare risico's en tegenvallers.

Bestemmingsreserves

Aangezien de bestemmingsreserves zijn gevormd voor een specifiek doel nemen wij deze niet mee in de bepaling van de weerstandscapaciteit.

Stille reserves

Naast de bovengenoemde weerstandscapaciteit beschikken wij ook over stille reserves in aandelen (circa € 18 mln.) en in onroerende zaken (circa € 15 mln.). Dit is het verschil tussen de actuele waarde en de waarde waarvoor wij deze bezittingen in de balans hebben opgenomen. In de berekening van de weerstandscapaciteit nemen wij de stille reserves niet mee, omdat wij hier niet direct over kunnen beschikken. Het dividend op de aandelen dient ter dekking van onze begroting en de gebouwen dienen het maatschappelijke belang.

Onbenutte belastingcapaciteit

Het verschil tussen de fictieve (toegestane) opbrengsten bij maximale heffings- en belastingtarieven en de begrote belastingopbrengst vormt de onbenutte belastingcapaciteit. Deze nemen wij vooralsnog niet mee in de bepaling van de weerstandscapaciteit. Bij dreigende tekorten beschikt de gemeenteraad over de mogelijkheid om deze onbenutte belastingcapaciteit in te zetten.

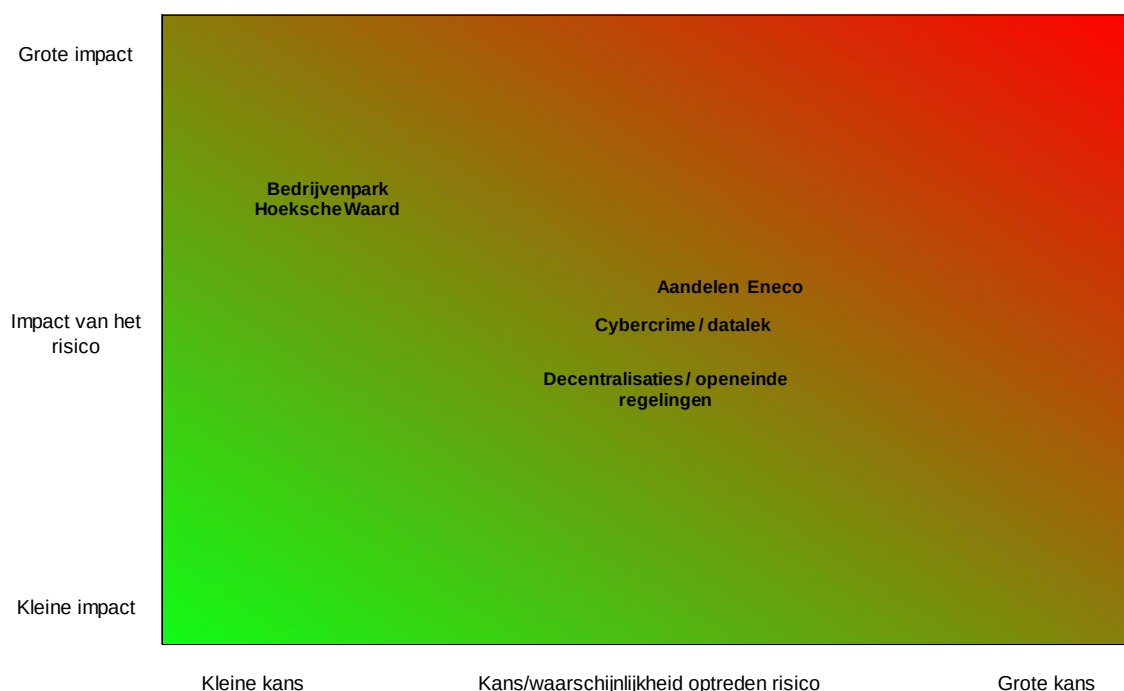
Onvoorzien

De post 'Onvoorzien' kan worden ingezet ter dekking van financiële tegenvallers.

Risico's

Hieronder treft u de risicokaart van de gemeente Cromstrijen, waarin de belangrijkste risico's zijn opgenomen. In de bijlagen treft u de totale risico-inventarisatie. Wij merken nadrukkelijk op dat het inschatten van risico's per definitie subjectief van aard is. Getracht is een zo goed mogelijke inschatting te maken op grond van objectieve gegevens. Bovendien betreft de risico inventarisatie een momentopname, waarin wij de belangrijkste risico's (niet limitatief) benoemen, waaraan de gemeente op dit moment bloot staat.

Risicokaart gemeente Cromstrijen

Toelichting op de risico's

Regionaal bedrijventerrein Hoeksche Waard

Door de economische ontwikkelingen bleef de gronduitgifte de laatste jaren achter bij de prognose. Inmiddels zijn de economische vooruitzichten voorzichtig positief bijgesteld. Het BBV, de boekhoudregels voor gemeenten, verplicht gemeenten om een voorziening te treffen voor risico's op basis van de grondexploitatieberekening van het Bedrijvenpark Hoeksche Waard (BHW). Jaarlijks wordt deze berekening en de voorziening voor het verwachte tekort geactualiseerd. In de jaarrekening 2018 bedraagt de omvang van de voorziening € 0,6 mln. Deze voorziening brachten wij in mindering op het bedrag dat wij daarnaast in de algemene reserve 'claimen'. De totaal beschikbare 'buffer' om het risico bij BHW af te dekken bedraagt ca. € 0,8 mln. (ca. € 0,6 mln. in de voorziening om het verwachte tekort af te dekken en ca. € 0,2 mln. in de algemene reserve).

Decentralisaties en openeinde regelingen

Het inzicht in de kosten en baten van de (nieuwe) taken in het Sociaal Domein, die in 2015 van het Rijk naar de gemeenten zijn overgedragen, is inmiddels aanwezig. Bij de Service Organisatie Jeugd (SOJ), onderdeel van Dienst Gezondheid en Jeugd (DG&J), was een risico erkent dat het budget niet toereikend was. Dit heeft ertoe geleid dat er in 2018 een extra bijdrage is betaald. Voor de zogenaamde 'open einde regelingen' geldt dat vooraf niet duidelijk hoeveel inwoners en in welke mate gebruik wordt gemaakt wordt van deze voorzieningen. Dit geldt onder meer voor de Wmo (oude en nieuwe taken), jeugdzorg, participatiewet en vervoers- en woonvoorzieningen etc.

Aandelen Eneco

Na de splitsing is het energiebedrijf Eneco gesplitst in een productie- en leveringsbedrijf (Eneco) en in een netwerkbbedrijf (Stedin). De aandelen in het ongesplitste bedrijf mochten op grond van het wettelijke privatiseringsverbod van de elektriciteits- en gasnetten alleen verhandeld worden binnen de kring van overheden. Voor het gesplitste productie- en leveringsbedrijf Eneco, dat nu volledig in een vrije markt met concurrentie opereert, geldt deze beperking niet. Bij verkoop van de aandelen in het productie- en leveringsbedrijf neemt de totale omvang van de structurele dividendinkomsten af. Hiertegenover staat een incidentele verkoopopbrengst van de aandelen.

Cybercrime / datalek

Informatisering speelt een steeds prominentere rol in de gemeentelijke organisatie. Deze rol wordt in het kader van het stelsel van basisregistraties en de toenemende complexiteit van het digitale dienstverleningskanaal steeds belangrijker. Dit betekent dat gemeenten alert zijn op mogelijke verstoringen van of bedreigingen gericht op informatiesystemen. De veiligheid die met de technische middelen kan worden bereikt, is begrensd. Daarnaast speelt ook de menselijke factor (het gedrag) een steeds grotere rol in het daadwerkelijk realiseren van de veiligheid van informatie. In het informatieveiligheidsbeleid staat welke uitgangspunten gelden ten aanzien van de informatieveiligheid. Het beleid, de technische beveiligingsmaatregelen en de procedures dienen te zorgen voor een adequaat niveau van beveiliging, waardoor de kwaliteitskenmerken van informatie, te weten: de beschikbaarheid, integriteit, vertrouwelijkheid en de controleerbaarheid zijn gewaarborgd.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de weerstandscapaciteit en de gekwantificeerde risico's. Het weerstandsvermogen wordt als volgt bepaald:

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}}$$

Hierboven hebben wij de belangrijkste risico's (dus niet limitatief) benoemd. In de bijlage treft u de totale risico-inventarisatie. Hierbij hebben wij tevens aangegeven hoe wij de

betreffende risico's afdekken en zijn de risico's gekwantificeerd op grond van de berekeningswijze volgens nota 'Risicomanagement'. Dit leidt tot het volgende resultaat:

Benodigde weerstandscapaciteit	€ 1,6 mln.
Beschikbare weerstandscapaciteit	€ 2,5 mln.
Ratio weerstandsvermogen	1,55
Oordeel weerstandsvermogen	Ruim voldoende

Ontwikkeling van het weerstandsvermogen

Ten opzichte van de jaarrekening 2017 (vorige actualisatie) is de inschatting van de totaal 'benodigde weerstandscapaciteit' nagenoeg onveranderd. Per saldo is het oordeel van het weerstandsvermogen (ratio 1,55) ruim voldoende.

Conclusie

Rekening houdend met de omvang van de genoemde risico's en de verwachting dat niet alle risico's zich gelijktijdig in volle omvang zullen voordoen, achten wij onze weerstandsvermogen toereikend om de risico's op te kunnen vangen.

Financiële positie

Voor een verbeterd inzicht in de financiële positie treft u in de geprognosticeerde balans en de financiële kengetallen, welke zijn ontwikkeld in het kader van de vernieuwing van de begroting en verantwoording van gemeenten. Aangezien alle gemeenten dezelfde verplichte set kengetallen zullen opnemen in de begroting, is het mogelijk om gemeenten onderling te vergelijken aan de hand van zgn. signaleringswaarden. Deze signaleringswaarden ('norm') kunnen gebruikt worden om te bepalen of de waarde van de kengetallen duiden op een zwakke of sterke financiële positie.

Kengetallen

Kengetal	2017	begr 18	2018	norm
Netto schuldquote	2%	18%	5%	90-130%
(gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen)	2%	19%	4%	90-130%
Solvabiliteitsratio	61%	51%	57%	20-50%
Structurele exploitatieruimte	2%	0%	2%	>0%
Grondexploitatie	0%	0%	0%	20-35%
Belastingcapaciteit	84%	79%	81%	95-105%

Netto schuldquote (gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen)

De schuldpositie is mede bepalend voor de financiële gezondheid van onze gemeente. Een hoge schuldpositie brengt met zich mee dat de flexibiliteit van de begroting wordt beperkt en een rentestijging de budgettaire positie kan beïnvloeden. De netto schuld geeft inzicht in de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. Hoe lager dit percentage, hoe beter.

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. In de begroting 2018 was rekening gehouden met een toename van de schuldpositie. In de jaarrekening 2018 is de schuldpositie minimaal, omdat wij in 2018 geen nieuwe geldlening hebben aangetrokken. De schuldpositie van de gemeente Cromstrijen is zeer gunstig (schuldquote ver beneden de signaleringswaarde van 90-130%).

Solvabiliteitsratio

Deze indicator geeft inzicht in de mate waarin de gemeente de investeringen met eigen vermogen financiert en daarmee in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Het wordt berekend door het eigen vermogen te nemen als percentage van het totale vermogen. Hoe hoger dit percentage, hoe beter. Omdat wij in 2018 geen nieuwe geldlening hebben aangetrokken is de verhouding tussen eigen vermogen en vreemd vermogen (solvabiliteitsratio) gunstiger. De vermogenspositie (solvabiliteit) van de gemeente Cromstrijen ligt boven de norm en is daardoor gunstig.

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal geeft de flexibiliteit van de exploitatie weer. Hoeveel ruimte is er om bij te sturen, is er ruimte voor nieuw beleid? Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. Voorbeelden van structurele baten zijn de algemene uitkering en eigen belastinginkomsten. Bij structurele lasten zijn dat bijvoorbeeld de personeelslasten, kapitaallasten en bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn. Op basis van deze gegevens kan het saldo van de structurele baten en structurele lasten worden berekend. Daarbij mag het saldo worden opgeteld van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves. Vervolgens wordt de uitkomst gedeeld door de totale baten van de jaarlijkse exploitatie en uitgedrukt in een percentage. Hoe hoger dit percentage, hoe beter. Bij Cromstrijen zijn de structurele baten en structurele lasten in evenwicht.

Grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitaties bij gemeenten een forse impact kunnen hebben op de financiële positie. Het kengetal wordt berekend door de boekwaarde van bouwgronden te delen door de inkomsten van de jaarlijkse exploitatie, uitgedrukt in een percentage. Hoe lager dit percentage, hoe beter. Aangezien wij een passief grondbeleid voeren is, is het risico bij grondexploitaties beperkt.

Belastingcapaciteit

Dit kengetal geeft weer de ruimte om inkomsten te verhogen. Deze ruimte wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Coelo publiceert deze lasten ieder jaar in de Atlas van de lokale lasten. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB en de rioolheffing en reinigingsheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde in die gemeente. De belastingcapaciteit van gemeenten wordt daarom berekend door de totale woonlasten meerpersoonshuishouden in jaar t te vergelijken met het landelijk gemiddelde in jaar t-1 in en uit te drukken in een percentage. Hoe lager dit percentage, hoe beter. De belastingdruk in Cromstrijen ligt onder het landelijk gemiddelde.

Conclusie

De kengetallen zijn positief ten opzichte van de 'signaleringswaarden'. Dit duidt op een gunstige financiële positie. De mutaties ten opzichte van vorig jaar zijn minimaal.

C. Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

Vanuit de zorg voor een structureel goed, veilig en efficiënt leef-, werk- en woonmilieu ontwikkelen en onderhouden wij de kapitaalgoederen. Deze paragraaf bevat de belangrijkste informatie over de kapitaalgoederen voor wegen, riolering, water, groen, gebouwen, bruggen en openbare verlichting en geeft inzicht in het beleidskader en de financiën van de kapitaalgoederen.

Beleidskader

De gemeenteraad stelt de beleidskaders (kwaliteit, kwantiteit en geld) voor de kapitaalgoederen vast en het college voert het beleid uit op basis van beheersplannen. De beheersplannen actualiseren wij periodiek. Over nieuwe of extra investeringen en/of projecten met betrekking tot kapitaalgoederen beslist de raad. Investeringen in kapitaalgoederen activeren wij en schrijven wij af conform het BBV en de Nota waarderings-, rente- en afschrijvingsbeleid.

Beheerplannen

Op basis van de beleidskaders werkt het college concrete maatregelen uit in beheerplannen. In deze beheerplannen komen de tactische en operationele beleidsuitgangspunten, het beheer en de benodigde financiën aan de orde. Hieronder treft u een beknopt overzicht op van de beheerplannen.

Beheersplan	Vastgesteld	Looptijd t/m	Financiële vertaling in begroting	Achterstallig onderhoud
Wegen	2018	2022	Ja	Nee
Riolering (GRP)	2018	2022	Ja	Nee
Waterplan	2013	onbepaald	Ja	Nee
Gebouwen	2018	2027	Ja	Nee
Openbare Verlichting	2012	2021	Ja	Nee
Bruggen	2015	2018	Ja	Nee
Groenvisie	2011	Onbepaald	Ja	Nee

Artikel 12 van de BBV verplicht in deze paragraaf de uitwerkingen van de kapitaalgoederen: Wegen, Riolering, Water, Groen, Gebouwen. Aanvullend hierop nemen wij bruggen (bij water) en openbare verlichting op. Per kapitaalgoed geven wij een toelichting en de financiële consequenties weer.

Wegen

Kerncijfers wegen	Aantal
Asfaltwegen	7,9 ha
Open verharding (klinkers en tegels)	34 ha

Eenmaal per twee jaar inspecteren wij alle wegen met bijbehorende trottoirs, pleinen en dergelijke. De kwaliteit van het onderhoud aan de wegen binnen de bebouwde kom is ingezet op het cijfer 6 (schaal van 1 tot 10). Dit onderhoudsniveau is gelijk voor alle straten en trottoirs. De inspectiecijfers, normen en gedragsmodellen verwerken wij in een wegbeheersprogramma, op basis waarvan wij de voorziening 'Herstraten wegen, straten en pleinen' hebben. Deze voorziening voeden wij jaarlijks met € 300.000,00. De werkelijke kosten brengen wij ten laste van de voorziening.

Financieel	Begroting	Realisatie
------------	-----------	------------

Wegen	2018	2018
Beginstand voorziening	83.631	193.930
Dotatie	300.000	378.000
Besteding	300.000	263.742
Kapitaallasten	0	0
Eindstand voorziening	83.631	308.188

Voor het uitvoeren van grootschalig en klein onderhoud in 2018 raamden wij in 2018 € 300.000,00. In 2018 vervingen wij het asfalt op de Oud Cromstrijensedijk WZ (ged.), Schans en Havenweg in Klaaswaal. Wij brachten totaal € 263.742 te laste van de voorziening. Daarnaast ontvingen wij van het Waterschap een afkoopsom van totaal € 78.000 voor het onderhoud aan de Fortlaan in Numansdorp. Deze stortten wij de voorziening. Het herstraatprogramma voor 2019-2022 stelde het college in december 2018 vast.

In de begroting 2019 voor de Hoeksche Waard voegden wij de aanwezige voorzieningen en reserves voor het onderhoud aan openbare ruimte samen tot één reserve Onderhoud openbare ruimte. In 2019 harmoniseren wij de herstraatprogramma's en vormen op basis daarvan de nieuwe benodigde voorziening voor de hele Hoeksche Waard. Wij nemen ons herstraatprogramma daarin op.

Riolering

Kerncijfers riolering	Aantal
Vrijvervalriolering	62 km
Rioolgemalen	8 stuks
Doorspoelgemalen	3 stuks
Bergbezinkbassins	3 stuks
Drukriolering	42 km
Pompputten drukriolering	295 stuks
Voedingskasten	60 stuks
Telefoonaansluitingen	65 stuks

In de Wet Milieubeheer is vastgelegd dat de gemeente de zorgplicht heeft voor de doelmatige inzameling en afvoer van al het op haar grondgebied vrijkomende afvalwater. Hiertoe hebben wij in het gemeentelijke rioleringsplan (GRP) de te nemen maatregelen en geraamde kosten opgenomen. Het verbreed GRP heeft een geldigheidsduur van vijf jaar voor de periode 2018-2022. Voor een goed inzicht in de kosten en de berekening van de tarieven voor de rioolheffing actualiseren wij jaarlijks de financiële paragraaf van het GRP. Ons rioleringsbeleid bestaat uit de verplichtingen zoals vastgelegd in het gemeentelijke rioleringsplan (GRP). De maatregelen in het GRP zijn een afweging van voorstellen uit het basisrioleringsplan, het gemeentelijke waterplan en de resultaten van de jaarlijkse kwaliteitsonderzoeken.

Financieel Riolering	Begroting 2018	Realisatie 2018
Onderhoud	782.575	602.018
Kapitaallasten	295.858	563.539
Totale kosten	1.078.433	1.169.557
Tlv exploitatie	1.008.345	1.028.367
Mutatie voorziening	-70.088	141.190

De kosten (ca. € 1 mln.) en baten (ca. € 1 mln.) uit het GRP nemen wij op in de begroting in programma 7. De kosten bestaan uit exploitatielasten, kapitaallasten en interne uren. De baten bestaan voornamelijk uit inkomsten uit de rioolheffing. Het saldo van de baten en lasten storten wij in of onttrekken wij uit de voorziening Riolering. Op deze wijze houden wij de stijging van de rioolheffing beperkt en voorkomen wij grote fluctuaties in de tarieven. In 2018 renoveerden (d.m.v. relinen) wij de riolering in de Oranjewijk in Numansdorp.

Water

Kerncijfers water / bruggen	Aantal
Duikers	1475 meter
Lengte watergangen	8900 meter
Bruggen	
- houten bruggen	3 stuks
- betonnen bruggen	3 stuks
- stalen brug	5 stuks

Met het waterschap stelden wij een gemeentelijk waterplan op. Het waterplan benoemt maatregelen om de waterberging te vergroten, de waterkwaliteit te verbeteren, maatregelen aan de riolering en het opstellen van plannen voor het beheer en onderhoud van de watergangen. Wij evalueerden met het waterschap het waterplan. In deze evaluatie zijn de maatregelen benoemd die wij, in samenwerking met het Waterschap, nog uitvoeren.

Om het noodzakelijk onderhoud van de bruggen inzichtelijk te maken stelden wij in 2015 het geactualiseerde onderhoudsplan bruggen vast voor de jaren 2015-2018.

Financieel Water	Begroting 2018	Realisatie 2018
Beginstand reserve	358.604	382.604
Besteding	18.000	185
Dotatie	0	0
Kapitaallasten	0	0
Eindstand reserve	340.604	382.419
Financieel Bruggen	Begroting 2018	Realisatie 2018
Onderhoud via expl.	2.500	2.263
Beginstand voorziening	5.325	4.923
Dotatie	7.000	7.000
Besteding	11.611	4.600
Kapitaallasten	0	0
Eindstand voorziening	713	7.323

Wij reserveerden de benodigde middelen voor 'water' in de reserve 'Waterplan' voor de jaren tot en met 2020. Uitvoering van de maatregelen uit het waterplan is afhankelijk van prioritering bij het Waterschap. Ambtelijk hebben wij jaarlijks overleg over de uit te

voeren maatregelen en de middelen voor het komende begrotingsjaar, welke wij dekken uit de reserve Waterplan.

Voor de jaarlijkse kosten voor klein onderhoud aan bruggen nemen wij een budget op van jaarlijks ca. € 1.800,00 in programma 2 van de begroting. Voor de egalisatie van de kosten voor groot onderhoud vormden wij een voorziening. Met ingang van 2018 doteren wij op basis van het onderhoudsplan jaarlijks een bedrag van € 7.000,00 aan deze onderhoudsvoorziening. In 2018 voerden wij, op basis van het huidige onderhoudsplan 2015-2018, onderhoudswerkzaamheden aan de Heulbrug, Vlielandersstraat en Hallinxweg (herstel/schilderen beton) alsmede brug Vrijthofflaan en Zomp (conservering van de staalconstructie).

Groen

Kerncijfers groen	Aantal *
Bomen	3.120 stuks
Gazon	481.000 m2
Beplanting	130.000 m2

* Bron: Groenvisie 2011 kern Cromstrijen en uitgaande van ca 13.000 inwoners

In de door de raad vastgestelde groenvisie staat het gewenste kwaliteitsniveau per deelgebied (centrum/ woonwijk/ bedrijventerrein/ sportaccommodaties/ begraafplaatsen/ dorpsentrees). Op basis hiervan voeren wij het groenbeheerplan uit met daarin de werkzaamheden ten behoeve van het onderhouden en in stand houden van de groenvoorziening. Het afgelopen jaar werkten wij, door nieuwe wetgeving, niet meer met chemische onkruidbestrijding. In plaats daarvan renoveerden wij beplantingsvakken en bestreden wij het onkruid handmatig. Wij huurden extra personeel in om deze werkzaamheden uit te voeren. Gedurende een pilot van twee jaar gaven wij inwoners en bedrijven de mogelijkheid delen van het openbaar groen te adopteren en te onderhouden. In 2017 evalueerden wij deze pilot en namen het besluit de mogelijkheid van adoptiegroen te continueren.

Eind 2015 nam de gemeenteraad het besluit het onderhoudsniveau op de begraafplaatsen te verlagen van hoog naar standaard. Tevens huren wij, conform het besluit van de raad, meer efficiënte externe expertise/ onderhoudsmensen in op de piekmomenten op de begraafplaatsen. Met onder andere deze maatregelen proberen wij het vastgestelde kostendekkendheidsniveau te realiseren.

Financieel Groen	Primaire begroting 2018	Begroting 2018 na wijziging	Werkelijk 2018
Onderhoud	943.972	1.091.645	1.163.543
Kapitaallasten	0	0	0
Totale kosten	943.972	1.091.645	1.163.543

Wij verantwoorden alle kosten voor onderhoud en instandhouding door het eigen personeel en het uit te besteden onderhoud in de begroting in programma 5 en 7. In 2018 schaften wij geen tractie ten behoeve van het groenonderhoud aan. Wel kochten wij een nieuwe grondkar voor de begraafplaats ter waarde van € 6.900 (begroting was € 10.000).

Gebouwen

Kerncijfers gebouwen	Aantal
Gemeentelijke huisvesting	
- Gemeentehuis	1 stuks
- Gemeentewerf J. vd Heydenstraat	1 stuks
- Oude gemeentewerven	3 stuks
Maatschappelijk vastgoed	
- Sport en zwembaden	4 stuks
- Sociaal cultureel	3 stuks
- Ouwe school (leegstaand)	1 stuks
- Aula's	2 stuks
- Peuterspeelzalen	1 stuks
- Havenkantoor	1 stuks
- Woonruimte noodgevallen	1 stuks
- JOR	1 stuks
- Kerktorens	2 stuks
Onderwijshuisvesting (economisch eigenaar)	6 stuks

Het gemeentelijke gebouwenbestand inspecteren wij jaarlijks. Het huidige meerjarenonderhoudsplan voor 2018 (tot en met 2027) is gebaseerd op deze inspectie.

Financieel Gebouwen	Begroting 2018	Realisatie 2018
Onderhoud tlv voorziening	244.200	118.004
Storting voorziening	178.930	170.480
Kapitaallasten	0	0
Totale kosten	423.130	288.484

Wij vormden een voorziening om de jaarlijkse onderhoudskosten van de gebouwen te egaliseren. De jaarlijkse storting (ca. € 179.000,00) om de voorzieningen op peil te houden namen wij in de betreffende programma's op in de begroting. De kosten voor de uitvoering van het onderhoud dekken wij uit de voorziening. Het meerjarenonderhoudsplan is opgebouwd uit structureel onderhoud en klachtenonderhoud.

Volgens de korte termijnplanning planden wij in 2018 voornamelijk de volgende grote onderhoudswerken (vanaf € 10.000,00 exclusief btw):

- Het vervangen cv-installatie sporthal Cromstrijen begroot op een bedrag van € 45.000,00 voerden wij niet uit omdat dit nog niet noodzakelijk bleek;
- Het vervangen van de dakbedekking/gevelbekleding van de Hoeckenisse begroot op een bedrag van € 84.500,00 voerden wij niet uit i.v.m. de sloop van een gedeelte van het pand;
- Het vervangen van de regeltechniek van de cv-installatie in de Hoeckenisse begroot op een bedrag van € 15.700,00 voerden wij niet uit i.v.m. de gedeeltelijke sloop en verkoop van het resterende gedeelte van het pand
- Het vervangen van de dakbedekking aula's Numansdorp en Klaaswaal begroot op een bedrag van € 17.500,00 voerden wij in 2018 wel uit;

- Het vervangen van de cv-installatie in sportzaal De Bongerd begroot op een bedrag van € 21.500,00 voerden wij niet uit omdat dit pand onderdeel uitmaakt van het accommodatiebeleid.

Bij de daadwerkelijke uitvoering hielden wij rekening met de uitvoering van het accommodatiebeleid en wat de gevolgen daarvan zijn voor de gemeentelijke gebouwen en het geplande onderhoud daarvan.

Openbare verlichting

Beleidskader

Kerncijfers openbare verlichting	Aantal
Lichtmasten (inclusief masten langs wegen van het Waterschap)	2.896 stuks

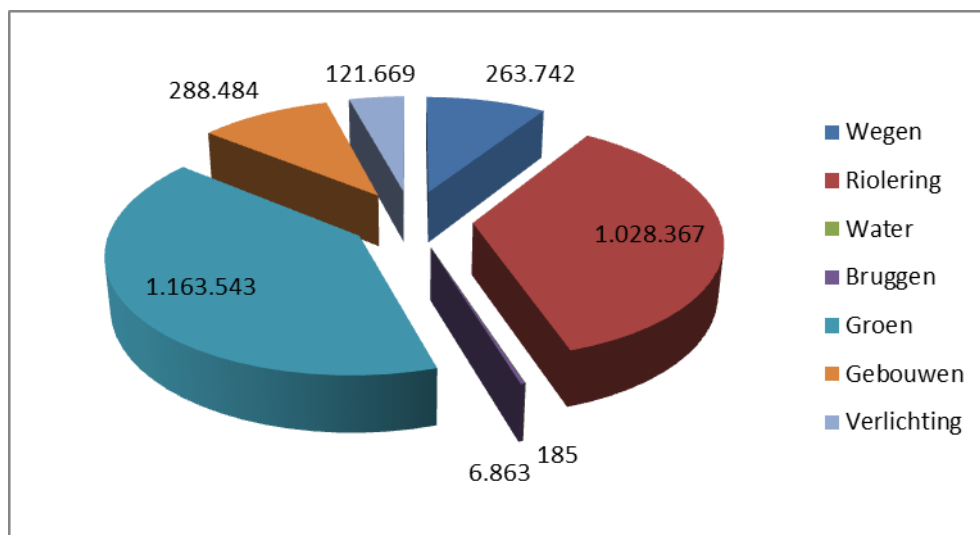
Wij actualiseren het Beheerplan openbare verlichting eens per 10 jaar op basis van plaatsing-/ vervangingdatum.

Financieel Openbare verlichting	Primaire begroting 2018	Begroting na wijziging	Realisatie 2018
Onderhoud	43.038	62.481	59.635
Investering	50.000	50.000	51.702
Kapitaallasten	11.491	11.491	10.332
Totale kosten	104.529	123.972	121.669

Voor het klein- en klachtenonderhoud nemen wij jaarlijks een budget van gemiddeld € 43.000 op in programma 2 van de begroting. Daarnaast ramen wij in het Investeringsplan jaarlijks € 50.000 voor het vervangen van lichtmasten en armaturen en voor 2018, 2020 en 2021 een 'extra investering van € 50.000 voor het vervangen van armaturen voor LED-armaturen.

Samenvatting

Totaal budgetten per kapitaalgoed	Begroting 2018	Realisatie 2018
Wegen	300.000	263.742
Riolering	1.008.345	1.028.367
Water	18.000	185
Bruggen	14.111	6.863
Groen	943.972	1.163.543
Gebouwen	244.200	288.484
Verlichting	104.529	121.669
Totale kosten	2.633.157	2.872.853

D. Financiering

Inleiding

De financieringsparagraaf is een belangrijk instrument voor het sturen, beheersen, verantwoorden en toezicht houden op de financieringsfunctie. De paragraaf is een uitwerking van de regelgeving in de Wet Financiering Decentrale Overheden (Wet FIDO). Volgens deze wet mag de financieringsfunctie uitsluitend de publieke taak dienen. De lokale regels liggen vast in het Treasurystatuut.

Beleidskader & Verordeningen

- Besluit begroting en verantwoording
- Wet FIDO 2000
- Wet Ruddo 2009 (Regeling uitzetting derivaten decentrale overheden)
- Wet Houdbare Overheidsfinanciën (Wet HOF)
- Besluit schatkistbankieren 2013
- Financiële verordening gemeente Cromstrijen 2017 (art. 212 van de Gemeentewet)
- Treasurystatuut 2016

Dienstverlening BNG

Om de tijdelijke overschotten en tekorten in de financieringsbehoefte op te vangen is met de Bank Nederlandse Gemeenten een Financiële Dienstverleningsovereenkomst afgesloten. Doel van deze overeenkomst is de optimalisering van het liquiditeitenbeheer tegen zo gunstig mogelijke voorwaarden. Op basis van deze overeenkomst heeft de gemeente een kredietfaciliteit in rekening courant van € 2,5 miljoen.

Schatkistbankieren

Het schatkistbankieren verplicht decentrale overheden alle overtollige gelden groter dan 0,75% van het begrotingstotaal (met een minimum van € 250.000,00 en een maximum van € 2,5 miljoen) af te storten bij het Rijk. Er is dus geen vrijheid om overtollige liquide middelen onder te brengen bij andere marktpartijen. Deelname van de decentrale overheden aan schatkistbankieren draagt bij aan een lagere EMU-schuld van de collectieve sector (Rijk en decentrale overheden gezamenlijk).

Rentekostenverdeling

Rentekosten worden op basis van de rente-omslag naar de taakvelden toegerekend. Het rente omslagpercentage wordt bepaald door de totale rentekosten te delen door de totale boekwaarde van de investeringen.

Rentetoerekening	
Externe rentelasten over korte en lange financiering	91.749
Externe rentebaten over korte en lange financiering	36
Saldo rentelasten en rentebaten	91.713
Rente aan bouwgrondexploitaties	-
Rente van projectfinanciering aan taakvelden	-
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	-
Rente over eigen vermogen	-
Rente over voorzieningen	33.082
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	124.795
Aan de taakvelden toegerekende rent (renteomslag)*	- 137.497
Renteresultaat op het taakveld Treasury	- 12.702
*Boekwaarde totale activa per 1-1	18.334.320
Rentepercentage van aan taakvelden toe te rekenen rente	0,68%
Afgerond	1%

Risicobeheer

Het risicobeheer is gericht op het beperken van financiële risico's. In het Treasurystatuut zijn richtlijnen en limieten opgenomen, die de basis vormen voor alle transacties op dit gebied. Daarnaast geeft de Wet FIDO normen voor het beperken van risico's. Het belangrijkste risico in dit kader is het renterisico, waarbij de kasgeldlimiet en de renterisiconorm belangrijke richtlijnen zijn voor de beperking daarvan.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is bedoeld om de renterisico's bij de vlottende schuld (schulden met een looptijd < 1 jaar) te beheersen. De wettelijke toegestane omvang bedraagt 8,5% van de totale lasten van de begroting. Herfinanciering met langlopende geldleningen moet in ieder geval plaatsvinden bij dreigende overschrijding van de kasgeldlimiet. De kasgeldlimiet blijft onder de toegestane grens.

Kasgeldlimiet 2018 (* € 1.000,00)	kw 1	kw 2	kw 3	kw 4
1. Toegestane kasgeldlimiet				
Omvang begroting	26.405	26.405	26.405	26.405
Toegestane kasgeldlimiet in procenten	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%
Toegestane kasgeldlimiet in bedragen	2.112	2.112	2.112	2.112
2. Vlottende schuld				
Opgenomen gelden < 1 jaar	0	0	0	0
Schuld in rekening courant	0	748	0	0
Gestorte gelden door derden < 1 jaar	0	0	0	0
Overige geldleningen (geen vaste schuld)	0	0	0	0
Totaal vlottende schuld	0	748	0	0
3. Vlottende middelen				
Tegoeden in rekening courant	209	12	251	173
Overige uitstaande gelden < 1 jaar	0	0	0	0
Totaal vlottende middelen	209	12	251	173
4. Toets aan kasgeldlimiet				
Toegestane kasgeldlimiet	2.112	2.112	2.112	2.112
Totaal netto vlottende schuld	-209	736	-251	-173
Ruimte	2.321	1.376	2.363	2.285

Liquiditeitenplanning

Wij baseren onze acties bij het uitzetten en aantrekken van kortlopende dan wel langlopende gelden op de liquiditeitenplanning. De liquiditeitenplanning is gebaseerd op historische patronen in de kasstromen en het investeringsplanning 2018-2021. Voor de jaren 2018-2021 verwachten wij totaal ca. € 10 mln. aan nieuwe geldleningen aan te trekken voor onder meer de investeringen in de Vitaliseringsagenda. De rentelasten voor nieuwe geldleningen ramen wij op taakveld 0.5.

Geldleningen

In 2018 heeft de gemeente de volgende geldleningen:

Omschrijving	rente	saldo 1/1	saldo 31/12	looptijd	renteherziening
BNG 88787	4,61 %	61.750	0	2018	n.v.t.
BNG 88789	4,61 %	380.903	0	2018	n.v.t.
NWB	5,91 %			2020	n.v.t.
100020427		408.402	272.268		
BNG 107340	3,64 %	1.500.000	1.400.000	2032	n.v.t.
Totaal		2.351.055	1.672.268		

Renterisiconorm

De renterisiconorm beoogt een zodanige opbouw van de leningenportefeuille dat het risico door renteaanpassing en herfinanciering van leningen beperkt blijft. De renterisiconorm bepaalt dat jaarlijks niet meer dan 20% van het begrotingstotaal voor herfinanciering of renteherziening in aanmerking mag komen. De leningportefeuille van de gemeente is evenwichtig samengesteld. Er zijn geen directe acties nodig ter voorkoming van de overschrijding van de renterisiconorm. Bij het aantrekken van geldleningen blijft door middel van de looptijden deze spreiding gehandhaafd. Hieronder is de berekening van het renterisico opgenomen.

Renterisiconorm (* €1.000,00)	2018
1. Renteherzieningen	0
2. Aflossingen	679
3. Renterisico (1+2)	679
4. Begrotingstotaal	26.405
5. Percentage	20%
6. Renterisiconorm (4*5)	5.281
7. Ruimte onder renterisiconorm (6-3)	4.602

Garanties

In de volgende tabel zijn de verstrekte garanties opgenomen.

Organisatie	Omschrijving	Garantiebedrag per 31-12-2018
Veiligheidsregio Zuid Holland Zuid	Totale leningportefeuille	€ 1.314.977
Voetbalvereniging NSVV	Renovatie clubgebouw	€ 84.829
Scouting Driestromengroep Numansdorp	Bouw botenloods	€ 81.417
Stichting Alerimus	Renovatie "De Buitensluis"	€ 1.029.328
Bedrijvenpark Hoeksche Waard C.V.	Ontwikkeling bedrijvenpark	€ 2.416.000
Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW)	Achternvang garantiestelling aan HW wonen.	€ 13.114.253
Totaal		€ 18.040.803

Wij hebben een aantal gemeentegaranties verstrekt. De grootste groep betreft zogenaamde WSW-garantstellingen. Het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) is actief als borgstellingsinstituut voor de sociale woningbouw. Met het aangaan van de zgn. "achternvangovereenkomst" lopen wij beperkte risico's door de zekerheidsstructuur.

Beleggingen in aandelen

Het gemeentelijk aandelenbezit bestaat uit aandelen Eneco, Evides en BNG. De dividenduitkeringen worden ingezet als algemeen dekkingsmiddel. De hoogte van de geraamde dividenden is gebaseerd op de dividenduitkering van het laatste jaar:

Omschrijving	Dividend
Eneco	305.625
Evides	130.876
BNG	17.761
	454.262

Na de splitsing is zijn de aandelen van het energiebedrijf Eneco gesplitst in aandelen van het productie- en leveringsbedrijf (Eneco) en in aandelen van het netwerkbedrijf (Stedin). Bij een eventuele verkoop van de aandelen in het productie- en leveringsbedrijf neemt de totale omvang van de structurele dividendinkomsten naar verwachting af. De omvang hiervan is op dit moment nog niet in te schatten. Hiertegenover staat een incidentele verkoopopbrengst van de aandelen.

E. Bedrijfsvoering

Inleiding

Voor het verwezenlijken van de programma's uit de begroting is het essentieel te beschikken over een goede bedrijfsvoering. Bedrijfsvoering gaat over de ondersteunende bedrijfsprocessen waarmee de beleidsdoelstellingen worden gerealiseerd en de sturing en beheersing daarvan. Bedrijfsvoeringsprocessen zorgen ervoor dat de beleidsprogramma's efficiënt, effectief conform de geldende wetgeving worden uitgevoerd.

Voor de bedrijfsvoering zijn de volgende zaken leidend:

- doeltreffendheid (effectiviteit): de mate waarin de inspanningen en uitgaven bijdragen aan de daadwerkelijke realisatie van beleidsdoelstellingen/maatschappelijke effecten;
- doelmatigheid (efficiency): de mate waarin de inzet van middelen in verhouding staat tot de opbrengsten bij activiteiten die bijdragen om beleidsdoelstellingen te realiseren;
- rechtmatigheid: de doelen worden bereikt in overeenstemming met de wettelijke kaders.

Hieronder beschrijven we de ontwikkeling van de verschillende bedrijfsvoering disciplines

- 1) Personeel & Organisatie
- 2) Planning & Control
- 3) Informatievoorziening
- 4) Facilitaire dienstverlening
- 5) Juridische zaken
- 6) Harmonisatie

Personeel en organisatie

Visie op personeelsbeleid

De gemeente Cromstrijen werkt met een moderne blik op het gebied van personeelsbeleid, zeker ingegeven door de HRM-gedachte. Integriteit, klantgerichtheid, kwaliteitsgerichtheid en samenwerken, vormen de basis voor het HRM-beleid. De onderlinge samenhang van personeelsinstrumenten krijgt nadrukkelijk aandacht zodat het een logisch geheel vormt en leidinggevend en medewerkers de instrumenten optimaal kunnen gebruiken. In de afgelopen jaren krijgt een nieuwe wetenschappelijke richting naast HRM invloed op de ontwikkelingen van personeelsbeleid: Human Resource Development (HRD). Het ontwikkelen van mensen en organisaties staat hierbij centraal. In een kleine organisatie als Cromstrijen wisten wij dat bij het werven van nieuwe medewerkers, wij vaak jonge mensen aan ons verbinden, die wij zowel in het vak als voor het werken bij gemeenten opleiden. Daarnaast zijn medewerkers en leidinggevend op zoek naar mogelijkheden om te blijven ontwikkelen. Deelname aan een project of meewerken binnen de regio levert medewerkers aanvullende ontwikkelingen op die aansluiten bij het gedachtegoed van HRD: leren is meer dan het volgen van een opleiding of training.

Personeelsformatie

In 2018 hebben wij een personeelsformatie van 69,9 fte.

Cao

De nieuwe Cao Gemeenten loopt van 1 mei 2017 tot 1 januari 2019. Deze bevat een loonafpraak voor een verhoging van 3,5% en afspraken over flexibiliteit, harmonisatie verlof en bewust belonen.

Harmonisatie HRM

In 2017 heeft HRM voorbereidende werkzaamheden verricht voor het harmoniseren van HRM processen en producten in de Hoeksche Waard. In 2018 leidt dit tot uitvoering van de volgende aspecten:

- Formuleren van eenduidige uitgangspunten voor een visie op de organisatie (leiderschap, processen, mensen, cultuur);
 - Vaststellen van een geharmoniseerd arbeidsvoorwaardenpakket;
 - Ontwerpen van geharmoniseerde processen en borging in systemen;
 - Opzetten van een leer- en ontwikkelomgeving voor de Hoeksche Waard;
- Dit doen wij vanuit het perspectief van één werkgever met een voedingsgebied van > 85.000 inwoners.

Planning en control

De primaire taak bestaat uit het verstrekken van kwalitatief en kwantitatief goede sturings- en verantwoordingsinformatie. Dit wordt gedaan door een goed beheer van de financiële administratie, het adviseren op financieel-economisch gebied, de uitvoering van de planning- & controlcyclus en het uitvoeren van (interne) controles

P&C cyclus

Jaarlijks stellen wij een kadernota en meerjarenbegroting op waarin de gemeenteraad de kaders aangeeft, waarbinnen het college mag handelen. Op basis van planning & control cyclus (planvorming, uitvoering, verantwoording en bijsturen) leggen wij periodiek verantwoording af door middel van de bestuursrapportages en de jaarstukken. De gemeenteraad houdt toezicht op het beleid.

Administratieve organisatie en interne beheersing

De inrichting van administratieve processen is erop gericht om de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van ons handelen te waarborgen. Externe borging vindt plaats door controles van de accountant, de lokale Rekenkamercommissie en het horizontaal toezicht van de belastingdienst.

Risicomanagement

Risicomanagement is een belangrijk instrument om de risico's die de gemeente loopt te beheersen.

Een nadere uitwerking toelichting op het Risicomanagement treft u in paragraaf B 'Weerstandstandvermogen en Risicobeheersing'

Informatisering

ICT

De gemeenten in de Hoeksche Waard werken samen met het oog op de digitale dienstverlening aan inwoners, bedrijven en instellingen en de ambtelijke organisaties. Op 1 januari 2014 is de gemeenschappelijke 'ICT Samenwerking Hoeksche Waard' (ISHW) opgericht. De technische ICT-infrastructuur in de Hoeksche Waard is geharmoniseerd (één technische infrastructuur voor de 5 gemeenten, WIHW, SOHW en ISHW). In 2018 wordt verder uitvoering gegeven aan het harmoniseren en standaardiseren van de software, waarbij de noodzaak is komen te liggen bij die applicaties en administraties die rand voorwaardelijk zijn voor het goed functioneren van de nieuw gemeente Hoeksche Waard per 1 januari 2019.

Communicatie

De klant ervaart de communicatie met de gemeente steeds meer als open, eerlijk en direct, flexibel en vraaggericht. Zij voeren steeds meer een dialoog met de gemeente. Gemeentelijke plannen en gemeentelijk beleid komen steeds meer tot stand op basis van samenspraak en inspraak. Dat breiden wij uit door inwoners, bedrijven en de raad in een vroegtijdig stadium daarbij te betrekken en zelf in te zetten op burgerparticipatie.

Facilitaire dienstverlening

Huisvesting

Het gemeentehuis wordt gebruikt voor de huisvesting van het personeel. Daarnaast wordt een aantal ruimten verhuurd. De huisvesting moet daarbij aansluiten bij de ontwikkelingen van de organisatie en de huurders. Dit vraagt om een adequaat beheer van het gebouw en de inventaris en de daarbij behorende diensten. Wij anticiperen op de (tijdelijke) huisvesting van een deel van het ambtelijk apparaat van de nieuw gemeente

Hoeksche Waard in het gemeentehuis van Cromstrijen voor een nog nader te bepalen periode na 1 januari 2019.

Inkoop & aanbesteding

Voor de inkoop- en aanbestedingstrajecten zijn wij aangesloten bij de stichting Inkoopbureau West-Brabant (SIW). Dit levert de gemeente aanzienlijke besparingen op in de vorm van lagere integrale kosten. Daarnaast levert de inzet van het SIW een substantiële bijdrage aan de verbetering van de efficiency en gehele kwaliteit van het inkoopproces. De dienstverlening door SIW verliep ook in het verslagjaar naar volle tevredenheid en wordt gecontinueerd door de gemeente Hoeksche Waard.

Duurzaam inkopen

Duurzaam inkopen betekent dat naast prijs en kwaliteit ook rekening wordt gehouden met milieu- en sociale aspecten. Het doel van het duurzame inkoopbeleid van de overheid is het stimuleren van de markt voor duurzame producten en diensten. Immers: hoe meer organisaties duurzaam inkopen, hoe meer er duurzaam geproduceerd en geleverd zal worden.

Juridische zaken

De laatste jaren krijgt juridische kwaliteitszorg steeds meer aandacht. Dit heeft betrekking op het verbeteren van de juridische kwaliteit van producten en diensten met als doel het zichtbaar en beheersbaar maken van juridische risico's. De toename van procesbereidheid en claimbewustheid bij inwoners en bedrijven vragen om die extra aandacht. Daarnaast moet de overheid zich nadrukkelijk verantwoorden voor haar eigen regelstelling, planning en financiering. Juridische kwaliteitszorg heeft daardoor een belangrijke bijdrage aan de professionalisering van de overheid.

Harmonisatie

Op 24 april 2018 heeft de Tweede Kamer het wetsvoorstel "Samenvoeging gemeenten Binnenmaas, Cromstrijen, Korendijk, Oud-Beijerland en Strijen" (34.806) aangenomen. De Eerste Kamer heeft het voorstel op 10 juli 2018 na stemming bij zitten en opstaan aangenomen. Het wetsvoorstel omvat een herindeling van de vijf Hoeksche Waardse gemeenten tot één gemeente Hoeksche Waard per 1 januari 2019.

In 2018 hebben de inspanningen van de stuurgroep Hoeksche Waard zich gericht op praktische herindelingszaken als het opstellen van een detailstructuur, het herplaatsen van het personeel en het benoemen van een directieraad. Ook is nagedacht over de huisvesting van de nieuwe gemeente en de wijze waarop de inwoners deze gemeenten kunnen bereiken. Inhoudelijk is er indien mogelijk het beleid geharmoniseerd, dan wel de verschillen in beleid tussen de vijf gemeenten in kaart gebracht. Veel aandacht is besteedt aan het betrekken van de inwoners bij de nieuwe gemeente.

F. Verbonden partijen

Algemeen

Een verbonden partij is volgens het BBV een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk én een financieel belang heeft. Een financieel belang is een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is als de verbonden partij failliet gaat of het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat als de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Een bestuurlijk belang is zeggenschap, hetzij door vertegenwoordiging in het bestuur hetzij door stemrecht.

Verbonden partijen zijn onmisbaar voor de uitvoering van gemeentelijke taken. Als de schaal van een gemeente te klein is om een taak goed uit te kunnen voeren, is het onderbrengen van deze taak bij een verbonden partij veelal de aangewezen oplossing. Door schaalvergroting kan een grotere graad van specialisatie worden bereikt. Ook kunnen daardoor kosten worden bespaard en kunnen verbonden partijen veelal een betere continuïteit garanderen.

De laatste jaren is landelijk gezien sprake van steeds bredere aandacht voor verbonden partijen. Daarbij hebben in veel gemeenten discussies plaatsgevonden over de rollen van de gemeenten in relatie tot die van verbonden partijen. Ook werden gemeenten geconfronteerd met toenemende financiële tekorten bij enkele gemeenschappelijke regelingen, wat vragen oproep over (het gebrek aan) een goede governance bij de betreffende verbonden partij.

Uitwerking Nota verbonden partijen gemeenten Hoeksche Waard

Iedere gemeente heeft op basis van de eigen autonomie een eigen verantwoordelijkheid ten aanzien van verbonden partijen, maar voor de effectuering daarvan heeft de gemeente de andere deelnemende gemeenten nodig. Gezamenlijke aansturing en regievoering zijn nodig om tot een gemeenschappelijke strategie te kunnen komen. De gemeenteraden van de Hoeksche Waardse gemeenten hebben in 2014/2015 daarom de Nota verbonden partijen gemeenten Hoeksche Waard vastgesteld (hierna: de Nota).

In het voorjaar 2015 is de Uitwerking van de Nota vastgesteld ("Uitwerking Nota verbonden partij"). Op grond daarvan is vervolgens in beeld gebracht in hoeverre de governance bij de verbonden partijen op orde is en welke verbeterlagen nog zijn te maken. Hieruit blijkt dat bij de verbonden partijen waaraan de Hoeksche Waardse gemeenten deelnemen de eerder benoemde bestuurs- en beheersingsmiddelen in opzet en bestaan aanwezig zijn. Er valt aan allerlei "knoppen te draaien".

Gebaseerd op het door de Raad voor het openbaar bestuur uitgebrachte advies "Wisselwerking tussen gemeenteraden en verbonden partijen" is de regionale notitie "Naar een goede wisselwerking tussen de raden en verbonden partijen" opgesteld. Kern is dat in plaats van gebruik te maken van het formele instrumentarium het veel effectiever is om in gesprek te gaan en te blijven met de verbonden partijen. De notitie is in het voorjaar 2017 door de vijf raden vastgesteld.

Jaarlijks doen wij in de Paragraaf verbonden partijen van de jaarrekening verslag van de voortgang van de in de notitie opgenomen activiteiten.

Op het niveau van Zuid-Holland Zuid is sinds juni 2015 een Denktank Grip op gemeenschappelijke regelingen ZHZ actief. Hierin hebben per subregio een griffier en enkele raadsleden zitting. Namens de Hoeksche Waard namen de raadsleden de heer L.P. Kerpel (Binnenmaas) en de heer L.P. Hoek (Korendijk) hieraan deel. De denktank heeft tot doel om aanbevelingen te doen voor de verbetering van de relaties tussen de gemeenteraden en de drie gemeenschappelijke regelingen op ZHZ-niveau: Dienst

Gezondheid en Jeugd ZHZ, Omgevingsdienst ZHZ en Veiligheidsregio ZHZ. Inmiddels heeft de denktank zijn adviezen en aanbevelingen opgeleverd. Deze zijn op 2 juli 2018 besproken in de Klankbordgroep Hoeksche Waard en zullen naar verwachting begin 2019 separaat aan de nieuwe gemeenteraad worden aangeboden. Aan de hand daarvan zal worden gezien of er aanleiding bestaat om de Nota verbonden partijen te actualiseren.

Beleidskader/Verordeningen

De volgende notities en verordeningen vormen de basis voor het beleid voor verbonden partijen:

- Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV, 2016);
- Wet gemeenschappelijke regelingen (gewijzigd per 1 januari 2015);
- Financiële verordening gemeente Cromstrijen 2017;
- Raadsbesluit vaststelling en uitwerking Nota verbonden partijen gemeenten Hoeksche Waard (12 mei 2015);
- Raadsbesluit vaststelling notitie Naar een goede samenwerking tussen gemeenteraden en verbonden partijen in de Hoeksche Waard (9 mei 2017);
- Raadsbesluit aanneme Rekenkamerrapport risicomanagement en versterking risicomanagement op onder andere regionale samenwerkingsverbanden (26 september 2017);
- Doorwerking adviezen Denktank Grip op gemeenschappelijke regelingen Zuid-Holland Zuid.

Risicoprofiel

Op grond van het BBV dient in de paragraaf verbonden partijen per verbonden partij een risicoprofiel te worden opgenomen. Deze risicoanalyse is in regionaal verband samengesteld. Hierbij is gebruik gemaakt van een beproefde methodiek, waarbij de financiële en bestuurlijke risico's in beeld zijn gebracht. In de betreffende programma's wordt overigens ook uitgebreider stil gestaan bij de gemeenschappelijke regelingen met een hoog risicoprofiel.

Financiële risico's verbonden partijen

Onderstaand is weergegeven op welke manier de financiële analyse is uitgevoerd. Er worden zeven vragen gesteld. De vragen richten zich met name op de begrippen control en governance en daarmee op sturing, beheersing, verantwoording en toezicht. Wanneer overwegend "laag" wordt gescoord is de eindconclusie van de financiële analyse dat ook "laag" wordt gescoord. De vragen zijn nadrukkelijk bedoeld als hulpmiddel voor het doen van een analyse. Omdat niet alle vragen geheel kwantificeerbaar zijn, is discussie over de scores mogelijk.

Vragen	Laag	Gemiddeld	Hoog
1. Omvang jaarlijkse financiële bijdrage	< 450.000	450.000-1.000.000	> 1.000.000
2. Is het weerstandsvermogen in de verbonden partij toereikend?	Volledig	Deels	Niet
3. Benodigd gemeentelijk weerstandsvermogen op basis van risico's bij de verbonden partijen	< 45.000	45.000-100.000	100.000
4. In hoeverre is de gemeente financieel aansprakelijk?	Niet	Gedeeltelijk	Volledig
5. Is de organisatie in staat om financieel bij te sturen?	Volledig	Deels	Niet
6. Is de bedrijfsvoering van de organisatie op orde?	Ja	Gedeeltelijk	Nee
7. Is de kwaliteit van het risicomanagement van de organisatie op orde?	Ja	Gedeeltelijk	Nee

Bestuurlijke (inhoudelijke) risico's verbonden partijen

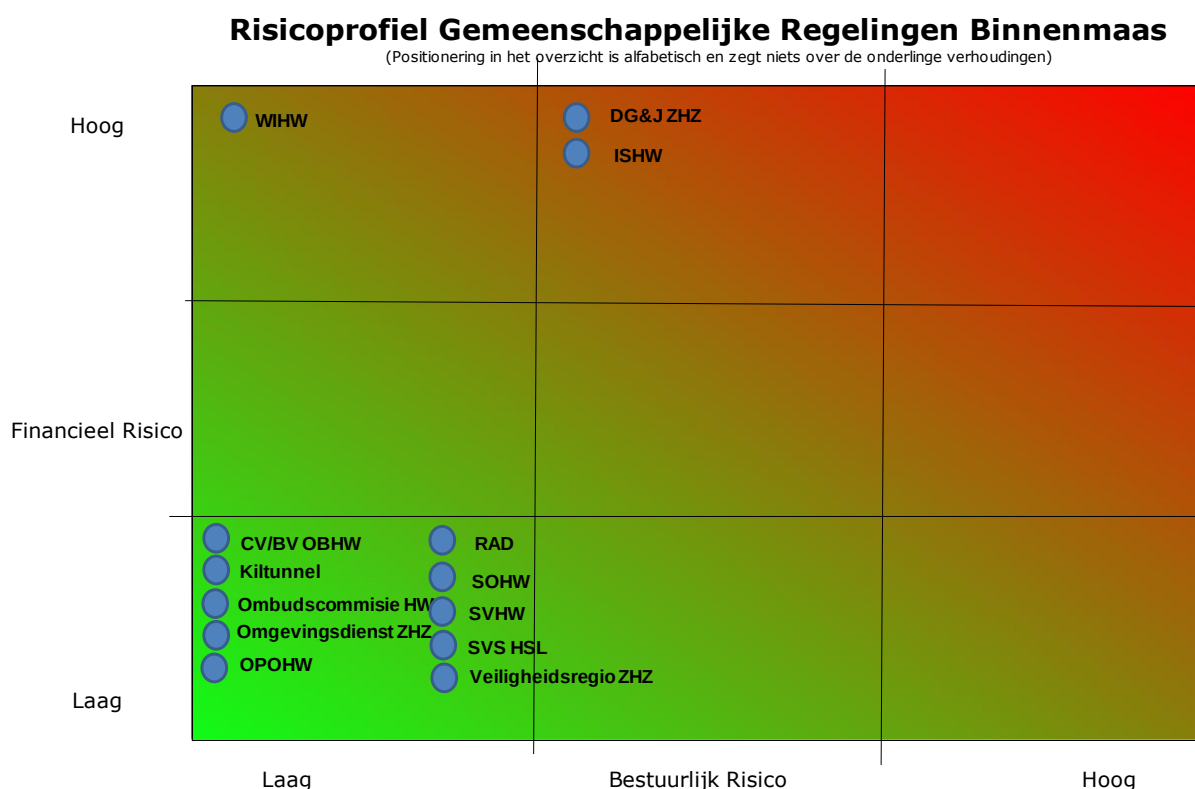
Onderstaand is weergegeven op welke manier de bestuurlijke analyse wordt uitgevoerd. Er worden zeven vragen gesteld. Naast de aandacht voor control en governance kant in de financiële analyse (de zogenoemde "hard controls") komen hier ook de zogenoemde

“soft controls” aan bod. Denk hierbij aan begrippen als welwillendheid, leiderschap, integriteit en vertrouwen. Wanneer overwegend “laag” wordt gescoord is de eindconclusie van de bestuurlijke analyse dat ook “laag” wordt gescoord. De vragen zijn nadrukkelijk bedoeld als hulpmiddel voor het doen van een analyse. Omdat niet alle vragen geheel kwantificeerbaar zijn, is discussie over het scoren mogelijk.

Vragen	Laag	Gemiddeld	Hoog
1. In hoeverre komt het gemeentelijk belang overeen met het belang van de organisatie?	Volledig	Gedeeltelijk	Minimaal
2. Is er invloed op de samenstelling van het bestuur?	Ja		Nee
3. Is de gemeente vertegenwoordigd in het bestuur (en in welke stemverhouding)?	DB	AB/overig	Nee
4. Zijn er duidelijke afspraken over doelen en te leveren prestaties en worden deze afspraken nagekomen?	Ja	Gedeeltelijk	Nee
5. In welke mate is er vertrouwen in bestuur en/of directie van de verbonden partij?	Maximaal	Gemiddeld	Minimaal
6. Zijn er duidelijke afspraken over informatievoorziening?	Ja	Gedeeltelijk	Nee
7. In hoeverre zijn de te leveren prestaties van invloed op de realisatie van gemeentelijke beleidsdoelstellingen?	Minimaal	Gemiddeld	Maximaal

Gelet op de vele noodzakelijke werkzaamheden ter voorbereiding op de start van de nieuwe gemeente per 1 januari 2019 en de daarbij gestelde prioriteiten wordt onderstaand volstaan met de regionaal opgestelde risicoanalyse zoals die is gemaakt voor de afzonderlijke gemeentebegrotingen 2018. Bij de voorbereiding van de programmabegroting 2020-2023 wordt de risicoanalyse weer geactualiseerd. Per verbonden partij wordt expliciet het bestuurlijk én het financiële risico benoemd. Hoge scores en daar waar de resultaten afwijken van de analyse van vorig jaar worden in de afzonderlijke programma's toegelicht.

De gecombineerde financiële en bestuurlijke analyse leidt tot het volgende risicoprofiel van de gemeenschappelijke regelingen:

Ontwikkelingen verbonden partijen

Nieuwe verbonden partijen

Er bestaan op dit moment geen voornemens om (op korte termijn) nieuwe verbonden partijen aan te gaan.

Beëindigen van verbonden partijen

GR'en ISHW, SOHW en WIHW

Op grond van artikel 41 lid 1 van de Wet algemene regels herindeling (hierna Wet Arhi) vervallen gemeenschappelijke regelingen waaraan uitsluitend wordt deelgenomen door gemeenten welk gebied in zijn geheel tot een en dezelfde gemeente komt te behoren met ingang van de datum van herindeling. Het bestuur van die gemeente treft in verband hiermede de nodige voorzieningen.

In dit kader heeft de stuurgroep Hoeksche Waard op 30 januari 2018 ingestemd met het deeladvies van de werkgroep Verbonden partijen ten aanzien van de gemeenschappelijke regelingen ISHW, SOHW en WIHW. Deze regelingen houden op 1 januari 2019 op te bestaan en de ambtelijke organisaties gaan volledig onderdeel uitmaken van de nieuwe gemeente Hoeksche Waard.

GR Openbaar Primair Onderwijs Hoeksche Waard

Ook de GR OPOHW vervalt per 1 januari 2019 van rechtswege. De stuurgroep Hoeksche Waard stemde op 10 april 2018 in met het vervolgadvis van de werkgroep Verbonden partijen om samen met ACIS na te denken hoe vanaf dat moment het toezicht op de werkzaamheden van het bestuur van de Stichting ACIS het beste kan worden vormgegeven. Hiertoe wordt begin 2019 een separaat voorstel aan de raad voorgelegd.

GR Natuur- en recreatieschap Zuidwestelijke Delta (ZWD)

De provincies Zuid-Holland en Zeeland besloten per 1 januari 2018 uit de gemeenschappelijke regeling te stappen. Het Dagelijks Bestuur Natuur- en Recreatieschap Zuidwestelijke Delta heeft een voorkeur uitgesproken voor opheffing van het schap en gaf opdracht dit te onderzoeken. Op 6 juli 2017 besloot het Algemeen Bestuur de voorbereidingen tot opheffing op te starten. De deelnemers van het schap (zijnde colleges en gemeenteraden) werden hierover per brief van 24 juli 2017 geïnformeerd.

Rondom het Haringvliet zijn er al diverse gremia actief op het gebied van natuur en recreatie. Dit betreft onder meer de Landschapstafel, Nationaal Park Biesbosch-Haringvliet, Gebiedsoverleg Zuidwestelijke Delta (vanuit Deltaprogramma) en het Natuur- en Recreatieschap Voorne-Putten Rozenburg (VPR). Uittreding van de provincies leidt tot een minder grote slagkracht van het natuur- en recreatieschap. Voor de gemeente Cromstrijen geldt dat de Landschapstafel en het Nationaal Park momenteel de partijen zijn waarbij wij ten aanzien van natuur- en recreatie aangesloten zijn. De datum van opheffing van het schap stelde het schap op 2 januari 2018 omdat de provincies besloten per 1 januari 2018 uit te treden. Uittreding van de provincies en opheffing van het schap moet opvolgend en kan niet tegelijkertijd.

De feitelijke overdracht van het beheer van de gronden in het gebied van de gemeente heeft met ingang van 1 januari 2018 plaatsgevonden. Vanaf dat moment zijn op basis van de bestuurlijk gemaakte afspraken de verantwoordelijkheid en het beheer in handen van de gemeente gekomen. Staatsbosbeheer heeft zich voor 2018 bereid verklaard de nodige beheermaatregelen voor de gemeente uit te voeren, indien dit was gewenst.

In 2018 vond de verdere financiële en administratieve afwikkeling plaats en is in oktober 2018 geheel afgerond, inclusief de verdeling van de afkoopsom van provincie Zuid-Holland. Staatsbosbeheer verzorgde de administratieve afwikkeling.

Wijzigingen van bestaande verbonden partijen

GR Samenwerking Vastgoedinformatie, Heffing en Waardebepaling (SVHW)

De raad heeft op 13 december 2018 het college toestemming verleend tot instemming met de tweede wijziging van de GR SVHW 2015.

Juridische omzetting GR Regionale Afvalstoffendienst Hoeksche Waard naar overheids BV

In januari 2018 heeft het bestuur van de GR RAD HW opdracht gegeven te onderzoeken welke (bestuurlijke) toekomst het meest passend is voor de RAD. In afwachting van de uitkomsten van dat onderzoek heeft de stuurgroep Hoeksche Waard op 30 januari 2018 ingestemd met het deeladvies van de werkgroep Verbonden partijen om de GR RAD HW voorlopig niet mee in te nemen in de discussie over de bouw van de nieuwe organisatie. Het AB van de RAD is op 12 juli 2018 gekomen tot een voorgenomen besluit om de GR RAD Hoeksche Waard per 1 januari 2019 om te zetten in een besloten vennootschap. Dit leidt tot behoud van een zelfstandige afvalbeheerorganisatie van én voor de toekomstige gemeente Hoeksche Waard. Aangezien het hier het oprichten van een privaatrechtelijke rechtspersoon betreft, is in de zomer van 2018 een wensen- en bedenkingenprocedure voor de gemeenteraden doorlopen, incl. een informatiebijeenkomst voor raadsleden. Deze procedure heeft geleid tot instemming met de voorgenomen omzetting, waarbij in een regionaal afgestemde zienswijze wel een aantal aandachtspunten is meegegeven.

Wijzigingen van bestaande verbonden partijen als gevolg van de herindeling

Op grond van artikel 41 lid 3 en 4 van de Wet arhi blijven bij een herindeling de gemeenschappelijke regelingen waar ook andere dan de herindelende gemeenten aan deelnemen ongewijzigd van kracht. De deelnemers aan deze regelingen treffen, voor zoveel nodig, binnen zes maanden na de datum van herindeling met toepassing van de Wet gemeenschappelijke regelingen de uit de gewijzigde gemeentelijke indeling voortkomende voorzieningen. Zij kunnen daarbij afwijken van de bepalingen van de GR met betrekking tot wijziging en opheffing van de regeling en het toe- en uittreden van deelnemers. De genoemde termijn kan door GS voor ten hoogste zes maanden worden verlengd.

De stuurgroep Hoeksche Waard heeft op 10 april 2018 ingestemd met het advies van de werkgroep Verbonden partijen hoe om te gaan met deze gemeenschappelijke regelingen en andere verbonden partijen. In de loop van 2019 zullen de navolgende gemeenschappelijke regelingen/verbonden partijen moeten worden gewijzigd:

- GR Ombudscommissie Hoeksche Waard
- GR Samenwerking Vastgoedinformatie, Heffing en Waardebepaling (SVHW)
- GR Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid
- GR Dienst Gezondheid & Jeugd Zuid-Holland Zuid
- GR Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid
- GR Wegschap Tunnel Dordtse Kil
- Rekenkamercommissie Hoeksche Waard
- Stichting Inkoopbureau West-Brabant
- CV/BV Ontwikkelingsbedrijf Bedrijvenpark Hoeksche Waard

Aandachtspunten bij bestaande verbonden partijen

Eneco holding NV

De Aandeelhouderscommissie Eneco heeft een consultatie uitgeschreven over het aandeelhouderschap in Eneco Groep. Aan de aandeelhoudende gemeenten van Eneco holding NV is een (principe)besluit gevraagd of zij het aandelenbelang in Eneco wensen te houden of af te bouwen. Dit betreft een omvangrijk en complex besluitvormingsproces. Een meerderheid van ca. 91% van het aandeelhouderskapitaal heeft na het doorlopen van een zogenaamde consultatiefase het besluit genomen hun aandelen in Eneco te verkopen. Hiertoe behoren ook de vijf Hoeksche Waardse gemeenten. Thans wordt door Eneco, de adviseurs en de aandeelhouders hard gewerkt aan het voorbereiden van de verkooptransactie. Belangrijk hierbij is het opstellen van de benodigde transactiedocumentatie. Op basis van huidige inzichten is de verwachting dat

na de oriëntatiefase de executiefase c.q. de uitvoering van de transactie begin 2019 zal starten.

Overzicht verbonden partijen

Onze gemeente neemt deel in onderstaande verbonden partijen.

A Gemeenschappelijke regelingen

GR Samenwerkingsorgaan Hoeksche Waard (SOHW)	
Programma	0. Bestuur en ondersteuning
Taakveld	0.1 Bestuur
Deelnemers	De 5 gemeenten in de Hoeksche Waard
Vestigingsplaats	Strijen
Website	www.sohw.org
Wijze waarop de Verbonden Partijen bijdragen aan doelstellingen van de gemeente Het behartigen van gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op de domeinen ruimte, landschap, economie, samenleving en integrale veiligheid. De colleges van burgemeester en wethouders van de deelnemende gemeenten kunnen ter behartiging van deze belangen besluiten hun toekomstige bevoegdheden over te dragen aan door hen aan te wijzen bestuursorganen van de gemeenschappelijke regeling.	
<u>Bestuurlijk belang</u> Het algemeen bestuur bestaat uit drie leden van het college van burgemeester en wethouders van iedere gemeente. Namens Cromstrijen zijn de wethouders B. Boelhouwers, H.J. Flieringa en P. v.d. Meer lid. Bij besluitvorming beschikt elke deelnemende gemeente over één stem per gemeente. Van elke gemeente heeft een lid van het algemeen bestuur zitting in het dagelijks bestuur. Voor Cromstrijen is dit wethouder H.J. Flieringa. De voorzitter van het algemeen en dagelijks bestuur is afkomstig uit de gemeente met grootste aantal inwoners. Het college van Cromstrijen heeft burgemeester A.J. Borgdorff als voorzitter aangewezen.	
<u>Financieel belang</u> <i>Uittreding:</i> Het algemeen bestuur regelt de gevolgen van uittreding. De uittredende gemeente dient een door het algemeen bestuur vast te stellen uittredingssom te betalen. <i>Opheffing:</i> De regeling wordt opgeheven wanneer de colleges van alle deelnemende gemeenten daartoe besluiten, na verkregen toestemming van de gemeenteraden. Het liquidatieplan wordt door het algemeen bestuur, nadat de raden van de deelnemende gemeenten zijn gehoord, vastgesteld. Het liquidatieplan voorziet in de financiële gevolgen van de opheffing. Op de liquidatierekening is het bepaalde voor de jaarlijkse rekening zoveel mogelijk van toepassing. Het liquidatieplan voorziet ook in de gevolgen die opheffing heeft voor het personeel.	
<u>Kengetallen</u>	
Financiële kengetallen	
<i>Bedrag (x €1.000)</i>	
Opgenomen lasten (=bijdrage aan GR) in gemeenterekening 2018	239
Jaarresultaat van de verbonden partij in 2018	-19
Eigen vermogen per 1-1-2018	899
Eigen vermogen per 31-12-2018	2.779
Vreemd vermogen per 1-1-2018	2.452
Vreemd vermogen per 31-12-2018	4.178
Solvabiliteit per 1-1-2018 (= eigen vermogen /totaal vermogen)	27%
Solvabiliteit per 31-12-2018 (= eigen vermogen /totaal vermogen)	40%
Toelichting mutatie solvabiliteit 2018	n.v.t.

GR Ombudscommissie Hoeksche Waard	
Programma	0. Bestuur en ondersteuning
Taakveld	0.4 Overhead
Deelnemers	De 5 gemeenten in de Hoeksche Waard en de gemeenschappelijke regelingen WIHW, Regionale Afvalstoffendienst Hoeksche Waard, SOHW, ISHW en SVHW
Vestigingsplaats	Strijen
Website	www.ombudscommissiehoekschewaard.nl
<u>Wijze waarop de Verbonden Partij bijdraagt aan doelstellingen van de gemeente</u> Het gemeenschappelijk orgaan Ombudscommissie Hoeksche Waard draagt zorg voor de oprichting en instandhouding van de Ombudscommissie Hoeksche Waard. Deze commissie is belast met de externe beoordeling van verzoekschriften als bedoeld in titel 9.2 van de Algemene wet bestuursrecht, voor zover het betreft gedragingen van bestuursorganen van de deelnemers.	
<u>Bestuurlijk belang</u> Het orgaan bestaat uit de burgemeesters van de deelnemende gemeenten en de voorzitters van de deelnemende samenwerkingsverbanden. Cromstrijen is vertegenwoordigd door burgemeester J.J. Luteijn.	
<u>Financieel belang</u> <i>Uittreding:</i> Het orgaan regelt de (financiële) gevolgen van uittreding. <i>Opheffing:</i> Besluit hiertoe kan worden genomen door tenminste 2/3 van de bestuursorganen van de deelnemers. Het orgaan stelt een liquidatieplan op.	
<u>Kengetallen</u>	
Financiële kengetallen (x €1.000)	Bedrag
Opgenomen lasten (=bijdrage aan GR) in gemeenterekening 2018	1
Jaarresultaat van de verbonden partij in 2018	n.v.t.
Eigen vermogen per 1-1-2018	n.v.t.
Eigen vermogen per 31-12-2018	n.v.t.
Vreemd vermogen per 1-1-2018	n.v.t.
Vreemd vermogen per 31-12-2018	n.v.t.
Solvabiliteit per 1-1-2018 (=Eigen vermogen /Totaal vermogen)	n.v.t.
Solvabiliteit per 31-12-2018 (=Eigen vermogen /Totaal vermogen)	n.v.t.
Toelichting mutatie solvabiliteit 2018:	n.v.t.

GR ICT-Samenwerking Hoeksche Waard (ISHW)	
Programma	0. Bestuur en ondersteuning
Taakveld	0.4 Overhead
Deelnemers	De 5 gemeenten in de Hoeksche Waard
Vestigingsplaats	Maasdam
Website	www.ishw.nl
<u>Wijze waarop de Verbonden Partij bijdraagt aan doelstellingen van de gemeente</u> Het openbaar lichaam ISHW verzorgt voor de deelnemende gemeenten in brede zin de ondersteuning op het terrein van de ICT en creëert de voorwaarden voor een efficiënte bedrijfsvoering en een efficiënte en klantgerichte dienstverlening. Naast deze taken kan ISHW basistaken of aanvullende dienstverlening verrichten voor andere organisaties die zijn ingesteld ter uitvoering van aan de deelnemende gemeenten opgedragen wettelijke taken.	
<u>Bestuurlijk</u> Het algemeen bestuur bestaat uit 10 leden. De colleges van de deelnemende gemeenten wijzen ieder uit hun midden twee leden en twee plaatsvervangend leden aan als lid van het algemeen bestuur. Namens Cromstrijen zijn wethouder P.L. Paans (1 januari 2018 tot en met 2 juli 2018), P. v.d. Meer (3 juli 2018 tot en met 31 december 2018) en burgemeester J.J. Luteijn lid van het algemeen bestuur; als plaatsvervangend leden zijn de wethouders H.J. Flieringa en B. Boelhouwers benoemd. Het dagelijks bestuur bestaat uit vijf leden; de leden worden door en uit het algemeen bestuur aangewezen. In het dagelijks bestuur heeft burgemeester J.J. Luteijn zitting.	
<u>Financieel belang</u> De gemeentelijke bijdrage wordt bepaald naar het aantal inwoners. De deelnemende gemeenten nemen de in de begroting geraamde bijdrage voor hun gemeente op in de gemeentebegroting. Indien aan het algemeen bestuur van het ISHW blijkt dat een deelnemende gemeente weigert deze uitgaven op de begroting te zetten, doet het algemeen bestuur onverwijld aan gedeputeerde staten het verzoek over te gaan tot toepassing van de artikelen 194 en 195 Gemeentewet. De deelnemende gemeenten zullen er steeds voor zorg dragen dat het openbaar lichaam te allen tijden over voldoende middelen beschikt om aan al zijn verplichtingen jegens derden te kunnen voldoen.	
<u>Uittreding:</u> Een deelnemende gemeente kan uittreden door een besluit van het college van burgemeester en wethouders van die gemeente, zulks na verkregen toestemming van de raad van die gemeente. De uittredende gemeente dient een door het algemeen bestuur vast te stellen uittredingssom te betalen. Over de hoogte van deze uittredingssom wordt geadviseerd door een in overleg met de uittredende deelnemer aan te wijzen onafhankelijke registeraccountant die een plan opstelt dat ten minste inzicht geeft in alle kosten, die direct en indirect samenhangen met de uittreding. De kosten van het plan komen voor rekening van de uittredende deelnemer. Het algemeen bestuur betreft dit plan, dat dus ook een advies bevat over de hoogte van de uittredingssom, bij het vaststellen van de uittredingssom.	
<u>Opheffing:</u> De regeling wordt opgeheven wanneer de colleges van burgemeester en wethouders van alle deelnemende gemeenten daartoe besluiten, zulks na verkregen toestemming van gemeenteraden. In geval van opheffing van de regeling besluit het algemeen bestuur tot liquidatie en het stelt daarvoor regels vast. Hierbij kan van de bepalingen in de regeling worden afgeweken. Alle rechten en plichten van de regeling zijn in het liquidatieplan verdeeld over de deelnemers.	
<u>Kengetallen</u>	
Financiële kengetallen (x €1.000)	<i>Bedrag</i>
Opgenomen lasten (=bijdrage aan GR) in gemeenterekening 2018	719
Jaarresultaat van de verbonden partij in 2018	0
Eigen vermogen per 1-1-2018	0
Eigen vermogen per 31-12-2018	0
Vreemd vermogen per 1-1-2018	3.848
Vreemd vermogen per 31-12-2018	4.981
Solvabiliteit per 1-1-2018 (=Eigen vermogen /Totaal vermogen)	0%
Solvabiliteit per 31-12-2018 (=Eigen vermogen /Totaal vermogen)	0%
Toelichting mutatie solvabiliteit 2018:	n.v.t.

GR Samenwerking Vastgoedinformatie, Heffing en Waardebepaling (SVHW)	
Programma	0. Bestuur en ondersteuning
Taakveld	7.2 Riolering 0.61 en 0.62 OZB 0.64 Overige belastingen
Deelnemers	De gemeenten Aalburg, Alblasserdam, Albrandswaard, Barendrecht, Binnenmaas, Brielle, Cromstrijen, Goeree-Overflakkee, Hardinxveld-Giessendam, Hellevoetsluis, Korendijk, Lansingerland, Molenwaard, Krimpenerwaard, Nieuwkoop, Oud-Beijerland, Strijen, Werkendam, Woudrichem en Zederik en Waterschap Hollandse Delta en de Regionale Afvalstoffendienst Hoeksche Waard.
Vestigingsplaats	Klaaswaal
Website	www.svhw.nl
<u>Wijze waarop de Verbonden Partij bijdraagt aan doelstellingen van de gemeente</u> Een zo doelmatig mogelijke uitvoering van werkzaamheden voor de heffing en invordering van belastingen, heffingen en rechten, de Wet waardering onroerende zaken, de administratie van vastgoedgegevens, het verstrekken van vastgoedgegevens aan de deelnemers en derden en de Wet basisregistraties adressen en gebouwen.	
<u>Bestuurlijk</u> Het algemeen bestuur bestaat uit 2 leden uit het college van dijkgraaf en heemraden van het Waterschap Hollandse Delta en voorts uit een collegelid van iedere deelnemende gemeente en uit een lid van het dagelijks bestuur van de RAD HW. Alle leden van het algemeen bestuur hebben een plaatsvervanger. Namens Cromstrijen heeft wethouder H.J. Flieringa zitting in het algemeen bestuur, als plaatsvervangend lid is wethouder B. Boelhouters benoemd. De vertegenwoordigers van het Waterschap hebben ieder een meervoudig stemrecht van zes, de overige leden van het algemeen bestuur hebben één stem. Het algemeen bestuur besluit met meerderheid van stemmen. Bij het staken van de stemmen beslist de voorzitter. Het dagelijks bestuur bestaat uit de voorzitter en vier leden uit en door het algemeen bestuur aan te wijzen. Cromstrijen is niet in het dagelijks bestuur vertegenwoordigd. Er is ook een ambtelijke commissie, welke tot taak heeft het algemeen bestuur gevraagd en ongevraagd te adviseren over alle aangelegenheden het SVHW betreffende. Iedere deelnemer heeft een vertegenwoordiger in de commissie.	
<u>Financieel belang</u> <i>Uittreding:</i> Hiervoor stelt een onafhankelijke registeraccountant een liquidatieplan op. Het plan wordt door het algemeen bestuur vastgesteld en de daarin beschreven financiële verplichtingen zijn bindend. <i>Opheffing:</i> Besluit hiertoe kan worden genomen door tenminste 2/3 van het aantal deelnemers. Een onafhankelijke registeraccountant stelt het liquidatieplan op dat door het algemeen bestuur wordt vastgesteld.	
<u>Kengetallen</u>	
Financiële kengetallen (x €1.000)	Bedrag
Opgenomen lasten (=bijdrage aan GR) in gemeenterekening 2018	129
Jaarresultaat van de verbonden partij in 2018	589
Eigen vermogen per 1-1-2018	1.273
Eigen vermogen per 31-12-2018	1.507
Vreemd vermogen per 1-1-2018	5.633
Vreemd vermogen per 31-12-2018	5.488
Solvabiliteit per 1-1-2018 (=Eigen vermogen /Totaal vermogen)	18%
Solvabiliteit per 31-12-2018 (=Eigen vermogen /Totaal vermogen)	22%
Toelichting mutatie solvabiliteit 2018:	n.v.t.

GR Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid (VR ZHZ)																					
Programma	1. Veiligheid																				
Taakveld	1.1 Crisisbeheersing en Brandweer																				
Deelnemers	De 5 gemeenten in de Hoeksche Waard, evenals de gemeenten Alblasserdam, Dordrecht, Giessenlanden, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Leerdam, Molenwaard, Papendrecht, Sliedrecht, Zederik en Zwijndrecht.																				
Vestigingsplaats	Dordrecht																				
Website	www.vrzhz.nl																				
<i>Wijze waarop de Verbonden Partij bijdraagt aan doelstellingen van de gemeente</i> Het openbaar lichaam heeft tot doel de brandweezorg, de rampenbestrijding, de crisisbeheersing en de geneeskundige hulpverlening (bij ongevallen en rampen), met behoud van lokale verankering, bestuurlijk en operationeel op regionaal niveau binnen het samenwerkingsgebied te integreren, teneinde een doelmatige en slagvaardige hulpverlening te verzekeren, mede op basis van een gecoördineerde voorbereiding. Tevens een platform voor samenwerking te zijn voor aan hulpverlening gelieerde diensten, partners dan wel organisaties en andere openbare lichamen.																					
<i>Bestuurlijk</i> Het algemeen bestuur bestaat uit de burgemeesters van de deelnemende gemeenten. Cromstrijen is vertegenwoordigd door burgemeester J.J. Luteijn. Een burgemeester kan als lid van het algemeen bestuur tijdelijk worden vervangen door de loco-burgemeester, als plaatsvervangend lid is daartoe wethouder B. Boelhouwers benoemd. Elk lid van het algemeen bestuur heeft één stem. Het algemeen bestuur beslist bij meerderheid van stemmen; als de stemmen staken, geeft de stem van de voorzitter de doorslag. Het dagelijks bestuur bestaat uit de voorzitter en drie tot vier overige leden, door en uit het algemeen bestuur aan te wijzen. Hoe dit (bijv. bij het eventueel ontstaan van een vacature) verder wordt vormgegeven, wordt door het algemeen bestuur nader uitgewerkt. In het dagelijks bestuur heeft burgemeester J.J. Luteijn zitting.																					
<i>Financieel belang</i> De deelnemende gemeenten waarborgen de betaling van rente en aflossing van de geldleningen aan te gaan door de Veiligheidsregio voor de uitvoering van zijn taak, in de verhouding tot het inwoneraantal op 1 januari van het dienstjaar waarin de geldlening wordt aangegaan. Uittreding: Dit is slechts mogelijk na wijziging van de verdeling van gemeenten in regio's, als bedoeld in art. 8 Veiligheidsregio's. Het algemeen bestuur regelt onder goedkeuring van Gedeputeerde Staten de gevolgen van uittreding. Opheffing: De regeling kan slechts worden opgeheven voor zover dit op grond van artikel 8 en 9 van de Wet Veiligheidsregio's mogelijk is. Het algemeen bestuur stelt, de raden van de deelnemende gemeenten gehoord, het liquidatieplan vast en regelt onder goedkeuring van Gedeputeerde Staten de vereffening van het vermogen.																					
<i>Kengetallen</i> <table> <tr> <th>Financiële kengetallen (x €1.000)</th><th>Bedrag</th></tr> <tr> <td>Opgenomen lasten (=bijdrage aan GR) in gemeenterekening 2018</td><td>877</td></tr> <tr> <td>Jaarresultaat van de verbonden partij in 2018 (voor mutaties reserves)</td><td>4.398</td></tr> <tr> <td>Eigen vermogen per 1-1-2018</td><td>7.285</td></tr> <tr> <td>Eigen vermogen per 31-12-2018</td><td>8.364</td></tr> <tr> <td>Vreemd vermogen per 1-1-2018</td><td>63.875</td></tr> <tr> <td>Vreemd vermogen per 31-12-2018</td><td>60.630</td></tr> <tr> <td>Solvabiliteit per 1-1-2018 (=Eigen vermogen /Totaal vermogen)</td><td>10%</td></tr> <tr> <td>Solvabiliteit per 31-12-2018 (=Eigen vermogen /Totaal vermogen)</td><td>12%</td></tr> <tr> <td>Toelichting mutatie solvabiliteit 2018:</td><td>n.v.t.</td></tr> </table>		Financiële kengetallen (x €1.000)	Bedrag	Opgenomen lasten (=bijdrage aan GR) in gemeenterekening 2018	877	Jaarresultaat van de verbonden partij in 2018 (voor mutaties reserves)	4.398	Eigen vermogen per 1-1-2018	7.285	Eigen vermogen per 31-12-2018	8.364	Vreemd vermogen per 1-1-2018	63.875	Vreemd vermogen per 31-12-2018	60.630	Solvabiliteit per 1-1-2018 (=Eigen vermogen /Totaal vermogen)	10%	Solvabiliteit per 31-12-2018 (=Eigen vermogen /Totaal vermogen)	12%	Toelichting mutatie solvabiliteit 2018:	n.v.t.
Financiële kengetallen (x €1.000)	Bedrag																				
Opgenomen lasten (=bijdrage aan GR) in gemeenterekening 2018	877																				
Jaarresultaat van de verbonden partij in 2018 (voor mutaties reserves)	4.398																				
Eigen vermogen per 1-1-2018	7.285																				
Eigen vermogen per 31-12-2018	8.364																				
Vreemd vermogen per 1-1-2018	63.875																				
Vreemd vermogen per 31-12-2018	60.630																				
Solvabiliteit per 1-1-2018 (=Eigen vermogen /Totaal vermogen)	10%																				
Solvabiliteit per 31-12-2018 (=Eigen vermogen /Totaal vermogen)	12%																				
Toelichting mutatie solvabiliteit 2018:	n.v.t.																				

GR Dienst Gezondheid & Jeugd Zuid-Holland Zuid (DG&J)																					
Programma	7. Volksgezondheid																				
Taakveld	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie, 7.1 Volksgezondheid en 4.8 Leerplicht																				
Deelnemers	De 5 gemeenten in de Hoeksche Waard, evenals de gemeenten Alblasserdam, Dordrecht, Giessenlanden, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Molenwaard, Papendrecht, Sliedrecht, en Zwijndrecht.																				
Vestigingsplaats	Dordrecht																				
Website	www.dienstgezondheidjeugd.nl																				
<u>Wijze waarop de Verbonden Partij bijdraagt aan doelstellingen van de gemeente</u> Het samenwerkingsverband heeft tot taak, vanuit het beginsel van verlengd lokaal bestuur, een bijdrage te leveren aan het behartigen van gemeenschappelijke belangen van de deelnemers, om een evenwichtige en voorspoedige ontwikkeling in het gebied te bevorderen. De behartiging van belangen geschiedt door het bepalen van de hoofdlijnen van gewenste ontwikkelingen door sturing, ordening, integratie en in voorkomende gevallen uitvoering in de taakvelden publieke gezondheid, onderwijs, jeugdzorg en maatschappelijke ondersteuning, meer in het bijzonder huiselijk geweld en kindermishandeling, zoals bedoeld in de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015.																					
<u>Bestuurlijk</u> Het algemeen bestuur bestaat uit één lid per deelnemer (door en uit het college van burgemeester en wethouders aan te wijzen); ieder lid heeft een plaatsvervanger. Namens Cromstrijen is wethouder P.L. Paans lid van het algemeen bestuur en burgemeester J.J. Luteijn plaatsvervangend lid. Elk lid van het algemeen bestuur heeft een gewogen stemrecht. De stemverhouding is gebaseerd op het aantal inwoners van de deelnemende gemeenten. Besluiten worden genomen met meerderheid van stemmen. Als de stemmen staken, wordt het voorstel geacht te zijn verworpen. Het dagelijks bestuur bestaat uit de voorzitter en vier leden die door het algemeen bestuur uit zijn midden worden aangewezen, met dien verstande dat twee leden afkomstig moeten zijn uit de subregio Drechtsteden en de regio's Albasserdwaard - en Hoeksche Waard ieder een lid aanwijzen. Cromstrijen is niet in het dagelijks bestuur vertegenwoordigd.																					
<u>Financieel belang</u> In de begroting wordt aangegeven welke bijdrage elke deelnemer verschuldigd is aan het samenwerkingsverband. De kosten die het samenwerkingsverband aan de deelnemers toerekent bestaan uit algemene kosten (toe te rekenen op basis van het aantal inwoners) en overige kosten (toe te rekenen aan de deelnemers die deelnemen aan die taken waarop de kosten betrekking hebben). De deelnemers dragen er zorg voor dat het samenwerkingsverband altijd over voldoende geld beschikt om aan al zijn verplichtingen tegen derden te kunnen voldoen. De deelnemers garanderen bovendien tegen iedere geldgever de nakoming van de huidige en toekomstige verplichtingen die de publieke rechtspersoon opening moment tegen die geldgever heeft. <i>Uittreding:</i> Hiervoor is toestemming nodig van het algemeen bestuur en zij regelt ook de (financiële) gevolgen. <i>Opheffing:</i> Besluit hiertoe kan worden genomen door tenminste 3/4 van het aantal deelnemende gemeenten. Het algemeen bestuur stelt het liquidatieplan op.																					
<u>Kengetallen</u> <table> <tr> <th>Financiële kengetallen (x €1.000)</th><th>Bedrag</th></tr> <tr> <td>Opgenomen lasten (=bijdrage aan GR) DG&J 499 SOJ 1879 Totaal</td><td>2.378</td></tr> <tr> <td>Jaarresultaat van de verbonden partij in 2018</td><td>1.336</td></tr> <tr> <td>Eigen vermogen per 1-1-2018</td><td>3.299</td></tr> <tr> <td>Eigen vermogen per 31-12-2018</td><td>4.194</td></tr> <tr> <td>Vreemd vermogen per 1-1-2018</td><td>81.210</td></tr> <tr> <td>Vreemd vermogen per 31-12-2018</td><td>55.146</td></tr> <tr> <td>Solvabiliteit per 1-1-2018 (=Eigen vermogen /Totaal vermogen)</td><td>4%</td></tr> <tr> <td>Solvabiliteit per 31-12-2018 (=Eigen vermogen /Totaal vermogen)</td><td>7%</td></tr> <tr> <td>Toelichting mutatie solvabiliteit 2018: -</td><td></td></tr> </table>		Financiële kengetallen (x €1.000)	Bedrag	Opgenomen lasten (=bijdrage aan GR) DG&J 499 SOJ 1879 Totaal	2.378	Jaarresultaat van de verbonden partij in 2018	1.336	Eigen vermogen per 1-1-2018	3.299	Eigen vermogen per 31-12-2018	4.194	Vreemd vermogen per 1-1-2018	81.210	Vreemd vermogen per 31-12-2018	55.146	Solvabiliteit per 1-1-2018 (=Eigen vermogen /Totaal vermogen)	4%	Solvabiliteit per 31-12-2018 (=Eigen vermogen /Totaal vermogen)	7%	Toelichting mutatie solvabiliteit 2018: -	
Financiële kengetallen (x €1.000)	Bedrag																				
Opgenomen lasten (=bijdrage aan GR) DG&J 499 SOJ 1879 Totaal	2.378																				
Jaarresultaat van de verbonden partij in 2018	1.336																				
Eigen vermogen per 1-1-2018	3.299																				
Eigen vermogen per 31-12-2018	4.194																				
Vreemd vermogen per 1-1-2018	81.210																				
Vreemd vermogen per 31-12-2018	55.146																				
Solvabiliteit per 1-1-2018 (=Eigen vermogen /Totaal vermogen)	4%																				
Solvabiliteit per 31-12-2018 (=Eigen vermogen /Totaal vermogen)	7%																				
Toelichting mutatie solvabiliteit 2018: -																					

GR Werk en Inkomen Hoeksche Waard (WIHW)	
Programma	6. Sociaal domein
Taakveld	6.3 Inkomensregelingen 6.4 Begeleide participatie 6.5 Arbeidsparticipatie
Deelnemers	De 5 gemeenten in de Hoeksche Waard
Vestigingsplaats	Oud-Beijerland
Website	www.wi-hw.nl
<u>Wijze waarop de Verbonden Partij bijdraagt aan doelstellingen van de gemeente</u> Gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemers in het kader van het streven naar een zo hoog mogelijke arbeidsparticipatie van de inwoners van de gemeenten waartoe de deelnemers behoren en, indien nodig, het verstrekken van uitkeringen aan deze doelgroep voor de kosten van levensonderhoud. De taken die als gevolg van de geldende regelgeving moeten worden uitgevoerd worden zo efficiënt en effectief mogelijk ingericht.	
<u>Bestuurlijk</u> Elk college wijst uit zijn midden, de voorzitter inbegrepen, twee leden van het algemeen bestuur aan. Voor elk lid wijst het betrokken college een plaatsvervangend lid aan. Voor Cromstrijen zijn de wethouder P.L. Paans en burgemeester J.J. Luteijn lid van het algemeen bestuur. Wethouders H.J. Flieringa en B. Boelhouwers zijn plaatsvervangend lid. Ieder lid van het algemeen bestuur heeft één stem. Van elke gemeente heeft een lid van het algemeen bestuur zitting in het dagelijks bestuur. Voor Cromstrijen is dit wethouder P.L. Paans. Ieder lid van het dagelijks bestuur heeft een stem. Besluiten worden bij volstrekte meerderheid genomen. Bij het staken van de stemmen is de stem van de voorzitter doorslaggevend.	
<u>Financieel belang</u> De gemeenten stellen aan het samenwerkingsverband de volledige rijksbijdragen ter beschikking die de gemeenten ontvangen van het Rijk voor de uitvoering van de Wsw. De gemeenten verbinden zich bij te dragen in een eventueel exploitatietekort van WHW-bedrijven, naar rato van het aantal inwoners van de gemeenten op 1 januari van het betreffende boekjaar. De gemeenten waarborgen de voldoening van rente, aflossing en kosten van door WHW-bedrijven te sluiten vaste geldleningen, evenals van gelden die WHW-bedrijven in rekening-courant of bij wijze van geldlening zal opnemen, naar evenredigheid van het aantal inwoners per 1 januari van het jaar waarin de overeenkomst betreffende de betreffende transactie wordt gesloten. <u>Uittreding:</u> Een deelnemer kan onder door het algemeen bestuur te stellen voorwaarden uittreden als de raden van tenminste twee derde van de gemeenten daarmee instemt. <u>Opheffing:</u> Het Algemeen Bestuur stelt het liquidatieplan op.	
<u>Kengetallen</u>	
Financiële kengetallen (x €1.000)	Bedrag
Opgenomen lasten (=bijdrage aan GR) in gemeenterekening 2018	3.198
Jaarresultaat van de verbonden partij in 2018	0
Eigen vermogen per 1-1-2018	1.786
Eigen vermogen per 31-12-2018	821
Vreemd vermogen per 1-1-2018	5.067
Vreemd vermogen per 31-12-2018	5.106
Solvabiliteit per 1-1-2018 (= eigen vermogen /totaal vermogen)	24%
Solvabiliteit per 31-12-2018 (= eigen vermogen /totaal vermogen)	13%
Toelichting mutatie solvabiliteit 2018: De solvabiliteit is gedaald omdat er ten laste van de algemene reserve tekorten op de programma's zijn gedekt.	

GR Openbaar Primair Onderwijs Hoeksche Waard (OPOHW)	
Programma	4. Onderwijs
Taakveld	4.1 Openbaar Basisonderwijs
Deelnemers	De 5 gemeenten in de Hoeksche Waard.
Vestigingsplaats	Maasdam
Website	-
<u>Wijze waarop de Verbonden Partij bijdraagt aan doelstellingen van de gemeente</u> Toezicht uitoefenen op de werkzaamheden van het bestuur van de Stichting ACIS, waarbij in ieder geval aandacht wordt geschonken aan de wezenskenmerken van het openbaar onderwijs alsmede aan de waarborging van de continuïteit van het onderwijsproces.	
<u>Bestuurlijk</u> Iedere raad wijst uit zijn midden één lid en een plaatsvervangend lid van het gemeenschappelijk orgaan aan. Het gemeenschappelijk orgaan besluit bij volstrekte meerderheid van stemmen. Ieder lid heeft een stem.	
<u>Financieel belang</u> <u>Uittreding:</u> Van rechtswege als de stichting niet langer een school op het grondgebied van die gemeente in stand houdt. Het gemeenschappelijk orgaan regelt, onder goedkeuring van GS de (financiële) gevolgen. <u>Opheffing:</u> Besluit hiertoe kan worden genomen door 2/3 deel van de raden. Het gemeenschappelijk orgaan stelt, onder goedkeuring van GS, het liquidatieplan vast.	
<u>Kengetallen</u>	
Financiële kengetallen (x €1.000)	Bedrag
Opgenomen lasten (=bijdrage aan GR) in gemeenterekening 2018	n.v.t.
Jaarresultaat van de verbonden partij in 2018	n.v.t.
Eigen vermogen per 1-1-2018	n.v.t.
Eigen vermogen per 31-12-2018	n.v.t.
Vreemd vermogen per 1-1-2018	n.v.t.
Vreemd vermogen per 31-12-2018	n.v.t.
Solvabiliteit per 1-1-2018 (=Eigen vermogen /Totaal vermogen)	n.v.t.
Solvabiliteit per 31-12-2018 (=Eigen vermogen /Totaal vermogen)	n.v.t.
Toelichting mutatie solvabiliteit 2018:	n.v.t.

Natuur- en recreatieschap Zuidwestelijke Delta (ZWD)	
Programma	5. Sport, cultuur en recreatie
Taakveld	5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie
Deelnemers	Provincies Zuid-Holland en Zeeland, gemeenten Cromstrijen, Goeree-Overflakkee, Nessewaard en Hellevoetsluis.
Vestigingsplaats	Gemeente 's-Gravenhage
Website	www.heerlijkbuiten.nl/natuur-en-recreatieschappen/zuidwestelijke-delta
<u>Wijze waarop de Verbonden Partij bijdraagt aan doelstellingen van de gemeente.</u> De gemeenschappelijke Regeling Natuur- en Recreatieschap Zuidwestelijke Delta behartigde de bovengemeentelijke belangen inzake het beheer en de ontwikkeling van watergerelateerde natuur- en recreatiegebieden binnen het werkgebied van het deltaschap, daaronder begrepen het behoud en de versterking van de recreatieve watergebieden en vaarverbindingen, de landschappelijke kwaliteiten van en de biodiversiteit binnen de gebieden, alsmede de bevordering van de economische, recreatieve en toeristische aantrekkingskracht daarvan.	
<u>Financieel belang</u> Per 2 januari 2018 is het schap opgeheven.	
<u>Aandeel Cromstrijen in liquidati, medio oktober 2018 afgerond:</u>	
Afkoopsom deltapontjes	28.000
Aandeel reserve Haringvliet	10.914
Aandeel afkoopsom Provincie Zuid Holland	38.767

GR Regionale Afvalstoffendienst Hoeksche Waard (RAD)																					
Programma	7. Volksgezondheid en milieu																				
Taakveld	7.3 Afval																				
Deelnemers	De 5 gemeenten in de Hoeksche Waard.																				
Vestigingsplaats	Westmaas																				
Website	www.radhoekschewaard.nl																				
<u>Wijze waarop de Verbonden Partij bijdraagt aan doelstellingen van de gemeente</u> In het belang van bescherming van het milieu en een doelmatig beheer van afvalstoffen heeft het openbaar lichaam tot taak zorg te dragen voor: - de inzameling van huishoudelijke afvalstoffen als bedoeld in de Wet milieubeheer - de inzameling van grove huishoudelijke afvalstoffen zoals bedoeld in de Wet milieubeheer - de inzameling van groente-, fruit- en tuinafval als bedoeld in de Wet milieubeheer - de inzameling van andere bestanddelen van huishoudelijke afvalstoffen als bedoeld in de Wet milieubeheer - het (doen) verwerken van deze afvalstoffen - de inzameling van bedrijfsafvalstoffen als bedoeld in de Wet milieubeheer - andere taken op het terrein van de milieuwetgeving, die door de gemeenten bij eensluidend besluit zijn aangewezen.																					
<u>Bestuurlijk</u> Het algemeen bestuur bestaat uit twee leden per deelnemende gemeente (door de raden van de deelnemende gemeenten uit hun midden, de voorzitter inbegrepen en uit de wethouders, aan te wijzen) evenals uit twee plaatsvervangende leden. Namens Cromstrijen zijn wethouders H.J. Flieringa en B. Boelhouters lid van het algemeen bestuur. Ieder lid van het algemeen bestuur heeft één stem. Besluitvorming vindt plaats bij meerderheid van stemmen. Uit het algemeen bestuur wordt het dagelijks bestuur gekozen, waarin iedere gemeente vertegenwoordigd is. Namens Cromstrijen heeft hierin zitting wethouder B. Boelhouters. Besluitvorming in het dagelijks bestuur vindt plaats op dezelfde wijze als in het algemeen bestuur.																					
<u>Financieel belang</u> De deelnemende gemeenten hoeven geen bijdrage te leveren, omdat het totaal aan lasten wordt gedekt door de opbrengst van de geheven afvalstoffenheffingen en reinigingsrechten. De deelnemende gemeenten dragen er zorg voor dat het openbaar lichaam altijd over voldoende geld beschikt om aan al zijn verplichtingen tegen derden te kunnen voldoen. In de jaarrekening wordt de door elke deelnemende gemeente over het jaar werkelijk verschuldigde bijdrage opgenomen (dit kan ook het aanvullen van eventuele verliezen inhouden). <u>Uittreding:</u> Hiervoor worden door het algemeen bestuur voorwaarden opgesteld. <u>Opheffing:</u> Besluit hiertoe kan worden genomen door tenminste 2/3 van de gemeenten waarin tenminste 2/3 van de totale inwoners wonen. De deelnemende gemeenten stellen het liquidatieplan op. Het algemeen bestuur stelt het liquidatieplan vast, gehoord de raden.																					
<u>Kengetallen</u> <table> <tr> <th>Financiële kengetallen (x €1.000)</th><th>Bedrag</th></tr> <tr> <td>Opgenomen lasten (=bijdrage aan GR) in gemeenterekening 2018</td><td>0</td></tr> <tr> <td>Jaarresultaat van de verbonden partij in 2018</td><td>63</td></tr> <tr> <td>Eigen vermogen per 1-1-2018</td><td>2.354</td></tr> <tr> <td>Eigen vermogen per 31-12-2018</td><td>2.330</td></tr> <tr> <td>Vreemd vermogen per 1-1-2018</td><td>9.897</td></tr> <tr> <td>Vreemd vermogen per 31-12-2018</td><td>10.636</td></tr> <tr> <td>Solvabiliteit per 1-1-2018 (=Eigen vermogen /Totaal vermogen)</td><td>19%</td></tr> <tr> <td>Solvabiliteit per 31-12-2018 (=Eigen vermogen /Totaal vermogen)</td><td>18%</td></tr> <tr> <td>Toelichting mutatie solvabiliteit 2018:</td><td>n.v.t.</td></tr> </table>		Financiële kengetallen (x €1.000)	Bedrag	Opgenomen lasten (=bijdrage aan GR) in gemeenterekening 2018	0	Jaarresultaat van de verbonden partij in 2018	63	Eigen vermogen per 1-1-2018	2.354	Eigen vermogen per 31-12-2018	2.330	Vreemd vermogen per 1-1-2018	9.897	Vreemd vermogen per 31-12-2018	10.636	Solvabiliteit per 1-1-2018 (=Eigen vermogen /Totaal vermogen)	19%	Solvabiliteit per 31-12-2018 (=Eigen vermogen /Totaal vermogen)	18%	Toelichting mutatie solvabiliteit 2018:	n.v.t.
Financiële kengetallen (x €1.000)	Bedrag																				
Opgenomen lasten (=bijdrage aan GR) in gemeenterekening 2018	0																				
Jaarresultaat van de verbonden partij in 2018	63																				
Eigen vermogen per 1-1-2018	2.354																				
Eigen vermogen per 31-12-2018	2.330																				
Vreemd vermogen per 1-1-2018	9.897																				
Vreemd vermogen per 31-12-2018	10.636																				
Solvabiliteit per 1-1-2018 (=Eigen vermogen /Totaal vermogen)	19%																				
Solvabiliteit per 31-12-2018 (=Eigen vermogen /Totaal vermogen)	18%																				
Toelichting mutatie solvabiliteit 2018:	n.v.t.																				

GR Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid	
Programma	7. Volksgezondheid en milieu
Taakveld	7.4 Milieubeheer
Deelnemers	De provincie Zuid-Holland, de 5 gemeenten in de Hoeksche Waard, evenals de gemeenten Alblasterdam, Dordrecht, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Molenlanden (Giessenlanden en Molenwaard), Papendrecht, Sliedrecht en Zwijndrecht (Leerdam en Zederik zijn per 1-1-2019 uitgetreden).
Vestigingsplaats	Dordrecht
Website	www.ozhz.nl
<i>Wijze waarop de Verbonden Partij bijdraagt aan doelstellingen van de gemeente</i> De Omgevingsdienst dient ter ondersteuning van de deelnemers bij de uitvoering van hun taken op het gebied van het omgevingsrecht in het algemeen en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht in het bijzonder, evenals de taken op het terrein van vergunningverlening, handhaving en toezicht op grond van de in artikel 5.1 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht genoemde wetten.	
<u>Bestuurlijk</u> Het algemeen bestuur bestaat uit één lid en één plaatsvervangend lid per deelnemer (door en uit het college aan te wijzen). Namens Cromstrijen was wethouder B. Boelhouters van het algemeen bestuur. Als plaatsvervangend lid was wethouder H.J. Flieringa benoemd. De deelnemers hebben een gewogen stemrecht. De stemverhouding is gebaseerd op hun aandeel in de omzet van de Omgevingsdienst ZHZ. Deze verhouding wordt bij het vaststellen van de jaarrekening over jaar X vastgesteld en geldt voor jaar X+2. Deze stemverhoudingen gelden voor zowel het algemeen bestuur als het dagelijks bestuur. Voor het tot stand komen van een besluit is een volstreekte meerderheid vereist, met dien verstande dat minimaal drie deelnemers hun stem voor het voorstel moeten hebben uitgebracht wil het aangenomen zijn, behalve als in de regeling anders is bepaald. Dit beoogt dat de grote deelnemers de besluitvorming niet kunnen domineren. Voorst is een gekwalificeerde meerderheid van drie vierde voorgeschreven bij de vaststelling van de begroting en de bijdrageverordening, evenals bij besluiten tot toetreding, uittreding en opheffing van de regeling. Het dagelijks bestuur bestaat uit de voorzitter, plaatsvervangend voorzitter en drie andere leden (uit en door de drie subregio's van ZHZ aan te wijzen). Cromstrijen was niet in het dagelijks bestuur vertegenwoordigd.	
<u>Financieel belang</u> In de begroting wordt vastgelegd welke bijdrage elke deelnemer verschuldigd is aan de Omgevingsdienst. In een door het algemeen bestuur vast te stellen Bijdrageverordening worden de verschuldigde vergoedingen voor instandhouding van de Omgevingsdienst en de te leveren diensten vastgelegd. <i>Uittreding:</i> uittreding is mogelijk na verkregen toestemming van het vertegenwoordigend orgaan en kan alleen plaatsvinden met inachtneming van een opzegtermijn van tenminste één kalenderjaar. Het algemeen bestuur regelt de financiële en organisatorische gevolgen van de uittreding en stelt de verschuldigde schadeloosstelling vast. De schadeloosstelling bedraagt tenminste drie maal de jaaromzet van de betreffende deelnemer in het jaar waarin het besluit tot uittreding door de deelnemer wordt genomen. In bijzondere omstandigheden kan het algemeen bestuur een andere schadeloosstelling vaststellen. NB! Als gevolg van de fusie van Vijfheerenlanden zijn per 1-1-2019 Leerdam en Zederik uitgetreden. <i>Opheffing:</i> Dit is mogelijk als meer dan drie vierde van het aantal deelnemers, vertegenwoordigende tenminste drie vierde meerderheid van het aantal stemmen in het algemeen bestuur, daartoe besluit. Het algemeen bestuur stelt een liquidatieplan vast, dat voorziet in de verplichting van de deelnemers tot deelneming in de financiële en personele gevolgen van de opheffing.	

Kengetallen

Financiële kengetallen (x €1.000)	Bedrag
Opgenomen lasten (=bijdrage aan GR) in gemeenterekening 2018	225
Jaarresultaat van de verbonden partij in 2018	100
Eigen vermogen per 1-1-2018	2.873
Eigen vermogen per 31-12-2018	1.736
Vreemd vermogen per 1-1-2018	9.860
Vreemd vermogen per 31-12-2018	6.693
Solvabiliteit per 1-1-2018 (= eigen vermogen /totaal vermogen)	22%
Solvabiliteit per 31-12-2018 (= eigen vermogen /totaal vermogen)	21%
Toelichting mutatie solvabiliteit 2018: Op grond van de netto schuldquote, solvabiliteit en structurele exploitatieruimte kan worden geconcludeerd dat de vermogenspositie van OZHZ op orde is.	

B Stichtingen en verenigingen

Rekenkamercommissie Hoeksche Waard	
Programma	0. Bestuur en ondersteuning
Taakveld	-
Deelnemers	De 5 gemeenten in de Hoeksche Waard
Vestigingsplaats	Numansdorp
Website	www.rchw.nl
<u>Wijze waarop de Verbonden Partij bijdraagt aan doelstellingen van de gemeente</u> De rekenkamercommissie doet onderzoek naar de (maatschappelijke) effecten van het gemeentelijke beleid, alsmede naar de doelmatigheid en de doeltreffendheid van het gemeentelijke beheer en van de gemeentelijke organisatie, alsmede van (gesubsidieerde) instellingen waarvan de activiteiten geheel of gedeeltelijk door de gemeente worden bekostigd.	
<u>Bestuurlijk</u> De rekenkamercommissie bestaat uit 7 leden: een extern voorzitter, een extern lid en 5 interne leden, zijnde één lid namens of uit de gemeenteraad van de deelnemende gemeenten. Namens Cromstrijen maakt de heer J.M. Oostveen deel uit van de Rekenkamercommissie. Ieder lid van de commissie heeft een stem. De commissie besluit bij meerderheid van stemmen. Bij het staken van de stemmen is de stem van de voorzitter bepalend.	
<u>Financieel belang</u> Iedere raad stelt jaarlijks aan de commissie een bedrag per inwoner beschikbaar, jaarlijks te verhogen met de index die in de begroting wordt gehanteerd voor de algemene uitgaven.	
<u>Kengetallen</u>	
Financiële kengetallen (x €1.000)	Bedrag
Opgenomen lasten (=bijdrage aan GR) in gemeenterekening 2018	11
Jaarresultaat van de verbonden partij in 2018	0
Eigen vermogen per 1-1-2018	n.v.t.
Eigen vermogen per 31-12-2018	n.v.t.
Vreemd vermogen per 1-1-2018	n.v.t.
Vreemd vermogen per 31-12-2018	n.v.t.
Solvabiliteit per 1-1-2018 (=Eigen vermogen /Totaal vermogen)	n.v.t.
Solvabiliteit per 31-12-2018 (=Eigen vermogen /Totaal vermogen)	n.v.t.
Toelichting mutatie solvabiliteit 2018:	n.v.t.

Stichting Inkoopbureau West-Brabant																					
Programma	0. Bestuur en ondersteuning																				
Taakveld	0.4 Overhead																				
Deelnemers	De gemeenten Binnenmaas, Cromstrijen, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Halderberge, Kapelle, Moerdijk, Noord-Beveland, Oud-Beijerland, Reimerswaal, Rucphen, Steenbergen, Strijen, Tholen, Werkendam, Woensdrecht, Woudrichem en Zundert en de gemeenschappelijke regelingen ABG-organisatie, Belastingssamenwerking West-Brabant, GGD Hart voor Brabant en GGD West-Brabant, RAV Brabant Midden-West-Noord en WIHW.																				
Vestigingsplaats	Zevenbergen																				
Website	www.inkoopbureauwestbrabant.nl																				
<u>Wijze waarop de Verbonden Partij bijdraagt aan doelstellingen van de gemeente</u> De stichting dient indirect diverse openbare belangen, door het maken van voordelen op zowel financieel, kwalitatief en procesmatig gebied voor de deelnemers, onder andere door het faciliteren van een regionaal inkoopbureau. Het algemeen bestuur bestaat een vertegenwoordiger per deelnemende gemeente. Namens Cromstrijen heeft wethouder H.J. Flieringa zitting. Wethouder B. Boelhouters is zijn plaatsvervanger. Ieder lid van het algemeen bestuur heeft één stem. Besluiten worden genomen met volgestrekte meerderheid van stemmen. In het dagelijks bestuur heeft wethouder H.J. Flieringa zitting. <u>Financieel belang</u> De gemeente heeft bij het toetreden tot de stichting een borgsom van € 7.000 gestort. De jaarlijkse gemeentelijke bijdrage is gebaseerd op het aantal af te nemen dagdelen van het Inkoopbureau. Voor 2018 zijn dit 132 dagdelen. <u>Kengetallen</u> <table> <tr> <th>Financiële kengetallen (x €1.000)</th><th>Bedrag</th></tr> <tr> <td>Opgenomen lasten (=bijdrage aan GR) in gemeenterekening 2018</td><td>39</td></tr> <tr> <td>Jaarresultaat van de verbonden partij in 2018</td><td>n.v.t.</td></tr> <tr> <td>Eigen vermogen per 1-1-2018</td><td>n.v.t.</td></tr> <tr> <td>Eigen vermogen per 31-12-2018</td><td>n.v.t.</td></tr> <tr> <td>Vreemd vermogen per 1-1-2018</td><td>n.v.t.</td></tr> <tr> <td>Vreemd vermogen per 31-12-2018</td><td>n.v.t.</td></tr> <tr> <td>Solvabiliteit per 1-1-2018 (=Eigen vermogen /Totaal vermogen)</td><td>n.v.t.</td></tr> <tr> <td>Solvabiliteit per 31-12-2018 (=Eigen vermogen /Totaal vermogen)</td><td>n.v.t.</td></tr> <tr> <td>Toelichting mutatie solvabiliteit 2018:</td><td>n.v.t.</td></tr> </table>		Financiële kengetallen (x €1.000)	Bedrag	Opgenomen lasten (=bijdrage aan GR) in gemeenterekening 2018	39	Jaarresultaat van de verbonden partij in 2018	n.v.t.	Eigen vermogen per 1-1-2018	n.v.t.	Eigen vermogen per 31-12-2018	n.v.t.	Vreemd vermogen per 1-1-2018	n.v.t.	Vreemd vermogen per 31-12-2018	n.v.t.	Solvabiliteit per 1-1-2018 (=Eigen vermogen /Totaal vermogen)	n.v.t.	Solvabiliteit per 31-12-2018 (=Eigen vermogen /Totaal vermogen)	n.v.t.	Toelichting mutatie solvabiliteit 2018:	n.v.t.
Financiële kengetallen (x €1.000)	Bedrag																				
Opgenomen lasten (=bijdrage aan GR) in gemeenterekening 2018	39																				
Jaarresultaat van de verbonden partij in 2018	n.v.t.																				
Eigen vermogen per 1-1-2018	n.v.t.																				
Eigen vermogen per 31-12-2018	n.v.t.																				
Vreemd vermogen per 1-1-2018	n.v.t.																				
Vreemd vermogen per 31-12-2018	n.v.t.																				
Solvabiliteit per 1-1-2018 (=Eigen vermogen /Totaal vermogen)	n.v.t.																				
Solvabiliteit per 31-12-2018 (=Eigen vermogen /Totaal vermogen)	n.v.t.																				
Toelichting mutatie solvabiliteit 2018:	n.v.t.																				

C Vennootschappen en Coöperaties (deelnemingen)

Eneco en Stedin	
Programma	0. Bestuur en ondersteuning
Taakveld	0.5 Treasury
Deelnemers	De aandelen van Eneco zijn in handen van 61 gemeenten.
Vestigingsplaats	Rotterdam
Website	www.eneco.nl
<i>Wijze waarop de Verbonden Partij bijdraagt aan doelstellingen van de gemeente</i> Het op betrouwbare, veilige en maatschappelijk verantwoorde wijze leveren van energie en daaraan gerelateerde producten aan particuliere en zakelijke klanten en samenwerking en deelneming in andere rechtspersonen.	
<i>Bestuurlijk</i> Cromstrijen bezit 0,34% van de aandelen van Eneco (16.875 van de 4.970.978 aandelen). Wethouder P.L. Paans vertegenwoordigde de gemeente in de Algemene vergadering van Aandeelhouders. De Aandeelhouderscommissie Eneco heeft een consultatie uitgeschreven over het aandeelhouderschap in Eneco Groep. Aan de aandeelhoudende gemeenten van Eneco holding NV wordt een (principe)besluit gevraagd of zij het aandelenbelang in Eneco wensen te houden of af te bouwen. Dit betreft een omvangrijk en complex besluitvormingsproces. Een meerderheid van ca. 91% van het aandeelhouderskapitaal heeft na het doorlopen van een zogenaamde consultatiefase het besluit genomen hun aandelen in Eneco te verkopen. Hiertoe behoren ook de vijf Hoeksche Waardse gemeenten. Thans wordt door Eneco, de adviseurs en de aandeelhouders hard gewerkt aan het voorbereiden van de verkooptransactie. Belangrijk hierbij is het opstellen van de benodigde transactiedocumentatie. Op basis van huidige inzichten is de verwachting dat na de oriëntatiefase de executiefase c.q. de uitvoering van de transactie begin 2019 zal starten.	
<i>Financieel belang</i> De boekwaarde van onze aandelen bedraagt na de splitsing van de voormalige holding in het netwerkbedrijf Stedin en het productiebedrijf Eneco : - Stedin : € 492.000 - Eneco : € 1	
<i>Kengetallen*</i>	
Financiële kengetallen Eneco Bedrag (x €1.000)	
Opgenomen baten (=dividend) in gemeenterekening 2018	210
Jaarresultaat van de verbonden partij in 2018	136.000
Eigen vermogen per 1-1-2018	2.869.000
Eigen vermogen per 31-12-2018	2.939.000
Vreemd vermogen per 1-1-2018	2.787.000
Vreemd vermogen per 31-12-2018	2.804.000
Solvabiliteit per 1-1-2018 (= eigen vermogen / totaal vermogen)	51%
Solvabiliteit per 31-12-2018 (= eigen vermogen / totaal vermogen)	51%
Toelichting mutatie solvabiliteit 2018	n.v.t.
Financiële kengetallen Stedin Bedrag (x €1.000)	
Opgenomen baten (=dividend) in gemeenterekening 2018	95
Jaarresultaat van de verbonden partij in 2018	118.000
Eigen vermogen per 1-1-2018	2.582.000
Eigen vermogen per 31-12-2018	2.699.000
Vreemd vermogen per 1-1-2018	3.968.000
Vreemd vermogen per 31-12-2018	4.292.000
Solvabiliteit per 1-1-2018 (= eigen vermogen / totaal vermogen)	39%
Solvabiliteit per 31-12-2018 (= eigen vermogen / totaal vermogen)	39%
Toelichting mutatie solvabiliteit 2018	n.v.t.

BV Gemeenschappelijk Bezit Evides	
Programma	0. Bestuur en ondersteuning
Taakveld	0.5 Treasury
Deelnemers	De aandelen van het Gemeenschappelijk Bezit Evides zijn in handen van gemeenten en provincies in het verzorgingsgebied.
Vestigingsplaats	Rotterdam
Website	www.evides.nl
<u>Wijze waarop de Verbonden Partij bijdraagt aan doelstellingen van de gemeente</u> Cromstrijen neemt samen met gemeenten en provincies in Rijnmond en Zeeland deel in de BV Gemeenschappelijk Bezit Evides, dat op haar beurt 50% eigenaar is van het drinkwaterleidingbedrijf Evides. Evides levert drinkwater aan huishoudens en bedrijfsleven en houdt zich in toenemende mate ook bezig met levering van industriewater en diensten op het gebied van afvalwater- en rioolwaterzuivering.	
<u>Bestuurlijk</u> Cromstrijen bezit 0,74% van de aandelen van het Gemeenschappelijk Bezit Evides (13.679 van de 1.850.000 aandelen). Wethouder P.L. Paans vertegenwoordigde de gemeente in de Algemene vergadering van Aandeelhouders.	
<u>Financieel belang</u> De boekwaarde van onze aandelen in de BV Gemeenschappelijk Bezit Evides bedraagt € 620.726.	
<u>Kengetallen*</u>	
Financiële kengetallen	Bedrag (x €1.000)
Opgenomen baten (=dividend) in gemeenterekening 2018	131
Jaarresultaat van de verbonden partij in 2018	21.208
Eigen vermogen per 1-1-2018	251.711
Eigen vermogen per 31-12-2018	255.219
Vreemd vermogen per 1-1-2018	0
Vreemd vermogen per 31-12-2018	3
Solvabiliteit per 1-1-2018 (= eigen vermogen /totaal vermogen)	100%
Solvabiliteit per 31-12-2018 (= eigen vermogen /totaal vermogen)	100%
Toelichting mutatie solvabiliteit 2018	n.v.t.

Bank Nederlandse Gemeenten																					
Programma	0. Bestuur en ondersteuning																				
Taakveld	0.5 Treasury																				
Deelnemers	Bijna alle Nederlandse overheden.																				
Vestigingsplaats	Den Haag																				
Website	www.bngbank.nl																				
<u>Wijze waarop de Verbonden Partij bijdraagt aan doelstellingen van de gemeente</u> Cromstrijen heeft van oudsher aandelen in de BNG, die als doelstelling heeft voordelige financiële dienstverlening en kredietverstrekking, om zo voordelig mogelijk een bijdrage te kunnen leveren aan de maatschappelijke voorzieningen.																					
<u>Bestuurlijk</u> De aandelen van de Bank Nederlandse Gemeenten zijn voor de helft in handen van de Staat; de andere helft is geplaatst bij gemeenten, provincie en een hoogheemraadschap. Cromstrijen bezit 0,189% van de aandelen van de BNG (7020 van de 55.690.720 aandelen). Burgemeester J.J. Luteijn vertegenwoordigde de gemeente in de Algemene vergadering van Aandeelhouders.																					
<u>Financieel belang</u> De boekwaarde van onze aandelen BNG bedraagt € 16.000.																					
<u>Kengetallen*</u> <table> <tr> <th>Financiële kengetallen (x €1.000)</th><th>Bedrag</th></tr> <tr> <td>Opgenomen baten (=dividend) in gemeenterekening 2018</td><td>18</td></tr> <tr> <td>Jaarresultaat van de verbonden partij in 2018</td><td>337.000</td></tr> <tr> <td>Eigen vermogen per 1-1-2018</td><td>4.953.000</td></tr> <tr> <td>Eigen vermogen per 31-12-2018</td><td>4.991.000</td></tr> <tr> <td>Vreemd vermogen per 1-1-2018</td><td>135.072.000</td></tr> <tr> <td>Vreemd vermogen per 31-12-2018</td><td>132.571.000</td></tr> <tr> <td>Solvabiliteit per 1-1-2018 (= eigen vermogen /totaal vermogen)</td><td>4%</td></tr> <tr> <td>Solvabiliteit per 31-12-2018 (= eigen vermogen /totaal vermogen)</td><td>4%</td></tr> <tr> <td>Toelichting mutatie solvabiliteit 2018</td><td>n.v.t.</td></tr> </table>		Financiële kengetallen (x €1.000)	Bedrag	Opgenomen baten (=dividend) in gemeenterekening 2018	18	Jaarresultaat van de verbonden partij in 2018	337.000	Eigen vermogen per 1-1-2018	4.953.000	Eigen vermogen per 31-12-2018	4.991.000	Vreemd vermogen per 1-1-2018	135.072.000	Vreemd vermogen per 31-12-2018	132.571.000	Solvabiliteit per 1-1-2018 (= eigen vermogen /totaal vermogen)	4%	Solvabiliteit per 31-12-2018 (= eigen vermogen /totaal vermogen)	4%	Toelichting mutatie solvabiliteit 2018	n.v.t.
Financiële kengetallen (x €1.000)	Bedrag																				
Opgenomen baten (=dividend) in gemeenterekening 2018	18																				
Jaarresultaat van de verbonden partij in 2018	337.000																				
Eigen vermogen per 1-1-2018	4.953.000																				
Eigen vermogen per 31-12-2018	4.991.000																				
Vreemd vermogen per 1-1-2018	135.072.000																				
Vreemd vermogen per 31-12-2018	132.571.000																				
Solvabiliteit per 1-1-2018 (= eigen vermogen /totaal vermogen)	4%																				
Solvabiliteit per 31-12-2018 (= eigen vermogen /totaal vermogen)	4%																				
Toelichting mutatie solvabiliteit 2018	n.v.t.																				

CV/BV Ontwikkelingsbedrijf Bedrijvenpark Hoeksche Waard																													
Programma	3. Economie																												
Taakveld	3.1 Economische ontwikkeling																												
Deelnemers	De 5 gemeenten in de Hoeksche Waard.																												
Vestigingsplaats	Heinenoord																												
Website	www.bedrijvenparkhw.nl																												
<u>Wijze waarop de Verbonden Partij bijdraagt aan doelstellingen van de gemeente.</u> Het ontwikkelen van bedrijventerreinen en uitvoeren van investeringsprojecten, wel of niet van regionaal of bovenregionaal karakter. Besloten is voorlopig de activiteiten van de exploitatiemaatschappij te beperken tot het ontwikkelen van een Hoeksche Waards bedrijventerrein van 60 hectare netto (90 hectare bruto).																													
<u>Bestuurlijk</u> De grondexploitatiemaatschappij heeft de juridische vorm van een commanditaire vennootschap (CV) met een besloten vennootschap (BV) als beherend vennoot. Iedere gemeente is met één persoon vertegenwoordigd in de Algemene vergadering van Aandeelhouders. Cromstrijen wordt hierin vertegenwoordigd door burgemeester J.J. Luteijn. De directie van de BV staat onder toezicht van een raad van commissarissen bestaande uit één lid per gemeente. De commissaris namens Cromstrijen is wethouder P.L. Paans. De raad van commissarissen besluit bij meerderheid van stemmen.																													
<u>Financieel belang</u> Het geplaatste en gestorte kapitaal van de BV bedraagt € 35.000. Cromstrijen bezit 16% van de aandelen.																													
<u>Kengetallen</u> <table border="1"> <tr> <th colspan="2">Financiële kengetallen CV Bedrag (x €1.000)</th></tr> <tr> <td>Opgenomen lasten (= bijdrage aan regiofonds) in gemeenterekening 2018</td><td>0</td></tr> <tr> <td>Jaarresultaat van de verbonden partij in 2018</td><td>240</td></tr> <tr> <td>Eigen vermogen per 1-1-2018</td><td>35</td></tr> <tr> <td>Eigen vermogen per 31-12-2018</td><td>35</td></tr> <tr> <td>Vreemd vermogen per 1-1-2018</td><td>17.941</td></tr> <tr> <td>Vreemd vermogen per 31-12-2018</td><td>15.619</td></tr> </table> <table border="1"> <tr> <th colspan="2">Financiële kengetallen BV Bedrag (x €1.000)</th></tr> <tr> <td>Opgenomen lasten in gemeenterekening 2018</td><td>0</td></tr> <tr> <td>Jaarresultaat van de verbonden partij in 2018</td><td>0</td></tr> <tr> <td>Eigen vermogen per 1-1-2018</td><td>-710</td></tr> <tr> <td>Eigen vermogen per 31-12-2018</td><td>-470</td></tr> <tr> <td>Vreemd vermogen per 1-1-2018</td><td>745</td></tr> <tr> <td>Vreemd vermogen per 31-12-2018</td><td>505</td></tr> </table>		Financiële kengetallen CV Bedrag (x €1.000)		Opgenomen lasten (= bijdrage aan regiofonds) in gemeenterekening 2018	0	Jaarresultaat van de verbonden partij in 2018	240	Eigen vermogen per 1-1-2018	35	Eigen vermogen per 31-12-2018	35	Vreemd vermogen per 1-1-2018	17.941	Vreemd vermogen per 31-12-2018	15.619	Financiële kengetallen BV Bedrag (x €1.000)		Opgenomen lasten in gemeenterekening 2018	0	Jaarresultaat van de verbonden partij in 2018	0	Eigen vermogen per 1-1-2018	-710	Eigen vermogen per 31-12-2018	-470	Vreemd vermogen per 1-1-2018	745	Vreemd vermogen per 31-12-2018	505
Financiële kengetallen CV Bedrag (x €1.000)																													
Opgenomen lasten (= bijdrage aan regiofonds) in gemeenterekening 2018	0																												
Jaarresultaat van de verbonden partij in 2018	240																												
Eigen vermogen per 1-1-2018	35																												
Eigen vermogen per 31-12-2018	35																												
Vreemd vermogen per 1-1-2018	17.941																												
Vreemd vermogen per 31-12-2018	15.619																												
Financiële kengetallen BV Bedrag (x €1.000)																													
Opgenomen lasten in gemeenterekening 2018	0																												
Jaarresultaat van de verbonden partij in 2018	0																												
Eigen vermogen per 1-1-2018	-710																												
Eigen vermogen per 31-12-2018	-470																												
Vreemd vermogen per 1-1-2018	745																												
Vreemd vermogen per 31-12-2018	505																												

D Overige verbonden partijen

Er zijn geen verbonden partijen die onder deze categorie vallen.

G. Grondbeleid

Inleiding

Grondbeleid heeft grote invloed op en samenhang met de realisatie van programma's zoals op het gebied van ruimtelijke ordening, volkshuisvesting, verkeer en vervoer.

Daarnaast kan het grondbeleid een grote financiële impact hebben. De resultaten op grondexploitaties en de financiële risico's zijn van groot belang voor de algemene financiële positie van de gemeente. Om deze risico's te beperken en te beheersen, herzien wij de grondexploitaties jaarlijks.

De verslaglegging in de paragraaf grondbeleid gaat over het te voeren grondbeleid en de verantwoording over de uitvoering ervan. Hierbij is er een vrijheid in de opstelling van deze paragraaf, maar moeten wij wel aan de regelgeving van het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) voldoen.

Artikel 16 van het BBV geeft aan dat in de verslaglegging aandacht moet worden gegeven aan de onderstaande punten:

- Een visie op het Grondbeleid in relatie tot de uitvoering van de doelstellingen van de programma's die zijn opgenomen in de begroting;
- Een aanduiding van de wijze waarop de gemeente het grondbeleid uitvoert;
- Een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie;
- Een onderbouwing van de geraamde winstneming;
- Beleidsuitgangspunten over de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's van de grondzaken.

Visie grondbeleid

Programma 8 van de begroting is het meest gericht op het gemeentelijk grondbeleid en de uitvoering ervan.

Hoofdpijnen

- Wij voeren in principe een passief grondbeleid;
- Voor de ontwikkeling van gebieden gaan wij realisatieovereenkomsten aan, waarin wij kaders stellen en waarbij wij risico's zoveel mogelijk afwentelen op ontwikkelaars;
- Indien wij vooraf niet tot een realisatieovereenkomst komen, stellen wij een exploitatieplan vast;
- Wij bedingen dat wij een beslissende stem hebben op het gebied van het bouwprogramma, stedenbouwkundig plan, beeldkwaliteit, architectenkeuze en verkoopprijzen;
- Wij bewerkstelligen maatschappelijk gewenst en efficiënt ruimtegebruik, waarbij wij streven naar een optimale prijs-/kwaliteitverhouding;
- Wij dragen zorg voor een adequate financiële bijdrage ten behoeve van realisatie van publieke doelstellingen en gemeenschapsvoorzieningen;
- Positieve resultaten op grondexploitaties reserveren wij in de reserve afgewikkelde bouwgrondexploitaties ten behoeve van het opvangen van eventuele toekomstige negatieve resultaten op andere grondexploitaties.

Daarnaast zijn het collegeprogramma en een aantal beleidsnota's, zowel lokaal als regionaal, richtinggevend voor de uitvoering van het grondbeleid. Het gaat hierbij om de volgende gemeentelijke beleidsdocumenten:

- Beleidsnota bovenwijkse kosten;
- Beleidsnota grondprijzenbeleid;
- Beleidsnota snippergroenbeleid;
- Nota Reserves en voorzieningen.

Ook wettelijke instrumenten en de jurisprudentie spelen een grote rol bij het hanteren van het grondbeleid. Hierbij valt te denken aan:

- Wet ruimtelijke ordening (Wro), waarin opgenomen de zogenaamde Grondexploitatiewet (afdeling 6.4 Wro). Het is mogelijk om via het exploitatieplan de gewenste vorm van uitvoering af te dwingen bij het realiseren van gebiedsontwikkelingen.
- Het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) geeft de kostenelementen die kunnen worden opgenomen in een exploitatieplan.
- De notities "Grondexploitaties 2016" en "Faciliterend grondbeleid" van de Commissie BBV; in deze notities maakt de Commissie BBV onderscheid in actief en faciliterend grondbeleid.
- Andere instrumenten zijn: de Wet voorkeursrecht gemeenten (Wvg), Onteigeningswet, de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo), Woningwet en het Burgerlijk Wetboek. Daarnaast zijn er nog een aantal wetten en regelingen die het grondbeleid raken.

Het overzichtelijk en actueel houden van de BIE (bouwgronden in exploitatie) en overige facilitaire projecten is een structureel onderdeel van onze P&C-cyclus. Bovendien informeerden wij college en raad apart voor de grootste projecten (zoals Numansdorp Zuid en Vrijkomende locatie Vlielandstraat). Voor dergelijke grote projecten stellen wij aparte projectgroepen in.

De actuele stand van zaken met betrekking tot de BIE en overige facilitaire projecten verantwoordden wij drie keer per jaar in de bestuurlijke rapportages. Jaarlijks bij het opstellen van de jaarrekening beschrijven wij in deze paragraaf de stand van zaken per 31 december van dat jaar, zowel tekstueel als financieel. De accountant neemt de notitie mee in haar controle van de jaarrekening. De cijfers uit deze paragraaf verwerken wij in de balans: vlottende activa, overlopende activa en overlopende passiva) en gebruiken wij bij het opnemen van de juiste cijfers in de volgende meerjarenbegroting.

Uitvoering grondbeleid

Bij het verhalen van kosten, zoals bedoeld in de Grondexploitatiewet staat het private spoor met het hanteren van de zogenaamde anterieure overeenkomst voorop.

Het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) geeft jaarlijks nieuwe richtlijnen, of stelt de richtlijnen bij voor de grondbedrijfsfunctie.

In het kader van een realistische programmering van woon- en werklocaties gelden de volgende uitgangspunten:

Bedrijventerreinen/ werklocaties

De Hoeksche Waardse gemeenten hebben een bedrijventerreinprogrammering met de provincie Zuid-Holland afgesproken voor de periode 2014-2030. Vraag en aanbod van bedrijventerreinen is daarmee kwantitatief en kwalitatief met elkaar in evenwicht gebracht. Er zijn drie categorieën te onderscheiden: ontwikkelen, niet ontwikkelen en visie.

In Cromstrijen is het bedrijventerrein de Proeftuin in ontwikkeling. Het betreft gronden van een ontwikkelaar, zodat de ontwikkelaar zorgdraagt voor de verkoop en ontwikkeling.

Woonlocaties

Wij hebben diverse locaties voor woningbouw in ontwikkeling c.q. bereiden ontwikkeling voor. De betreffende locaties zijn vastgelegd in het regionaal woningbouwprogramma.

We zien een aantal wettelijke ontwikkelingen op ons af komen, die gevolgen hebben voor ons grondbeleid. Zo zal de Omgevingswet als vervanger van een aantal wetten invloed gaan krijgen op het toekomstige grondbeleid. Met de Aanvullingswet als onderdeel van de Omgevingswet wordt het grondbedrijfsinstrumentarium gemoderniseerd om zowel actief als faciliterend grondbeleid mogelijk te maken. Het voorstel voor de Aanvullingswet

grondeigendom bevat regels over het ingrijpen door de overheid in het eigendom van de grond en over kostenverhaal, als de overheid kosten maakt bij de ontwikkeling van een initiatief van burgers of bedrijven.

Overheden voeren grondbeleid om de fysieke leefomgeving te beschermen en te ontwikkelen. Grondbeleid is er om (bebouwde) grond op tijd beschikbaar te krijgen voor ontwikkeling en om kosten en baten te verdelen over de betrokken partijen. Bestuursorganen kunnen daarbij doelgericht ingrijpen op de grondmarkt om te komen tot een efficiënte en rechtmatige verdeling van grond en van kosten en baten bij de ontwikkeling ervan.

Het voorstel voor de Aanvullingswet grondeigendom is op 1 februari 2019 ingediend bij de Tweede Kamer.

Actuele stand van bouwgronden in exploitatie (BIE)

Voor de projecten die daadwerkelijk tot ontwikkeling komen, of al in ontwikkeling zijn gekomen, wordt/is een grondexploitatie vastgesteld. Jaarlijks worden de grondexploitaties geactualiseerd.

In 2018 had gemeente Cromstrijen één bouwgrond in exploitatie; te weten de Ontwikkeling locatie Vlielandersstraat.

Ontwikkeling Vlielandersstraat

Project Vlielandersstraat in Numansdorp betreft de invulling van de vrijgekomen locatie van de oude gemeentewerf, het voormalig Groene Kruisgebouw en het kerkje aan de Groeneweg. Op 26 januari 2016 sloten wij een overeenkomst met de partijen (Koper 1: Bolton Ontwikkeling BV en koper 2: DLN Multivastgoed) die verantwoordelijk zijn voor de realisatie. Voor deze locatie stelden wij in 2017 een bestemmingsplan vast. Wij lieten de bebouwing slopen en het terrein woonrijp maken. Begin 2018 ronden wij dit af en kon gestart worden met de bouw van 9 starters- en 4 seniorenwoningen, 4 twee-onder-één-kapwoningen en 1 vrijstaande woning. De bouw van deze woningen is in uitvoering.

Gedurende het project pasten wij, in veelvuldig overleg met ontwikkelaar, het plan aan op het gebied van de garageboxen: negen garageboxen bleven behouden en één garagebox moest worden aangekocht en gesloopt. Wij bereikten overeenstemming met de ontwikkelaar over het over en weer verrekenen van deze aanpassingen.

Verder bleek tijdens de uitvoering van het project de grond ernstiger vervuild te zijn dan gedacht. Dit leidde tot hogere kosten voor bodemsanering en afvoer van vervuilde grond. In verband hiermee maakte het taakveld Civiel en Gebouwenbeheer ook meer uren dan geraamd.

Eind 2018 waren de werkzaamheden grotendeels uitgevoerd en de te verwachten inkomsten en uitgaven voor de gemeente goed in te schatten. Op 6 november stelden wij de gemeenteraad voor het project conform ons beleid financieel af te ronden en een voorziening te vormen voor de nog te maken kosten.

De nog uit te voeren werkzaamheden betreffen het aanleggen van een groenafschieding en het laten uitvoeren van een grondonderzoek op de erfscheiding grenzend aan het voormalig Groene Kruisgebouw. De voor de gemeente nog te maken uren schatten wij in. Wij vormden een voorziening van € 60.877,16.

De gemeenteraad rondde het project af met een positief resultaat van € 20.500,00, welke wij stortten in de Reserve afgewikkelde bouwgronden.

Bij aanvang van het project verwachtten wij een negatieve eindstand van € 14.250,00. De raad vormde hier destijds een voorziening voor. In 2017 was voldoende duidelijk dat het project geen negatieve eindstand zou hebben. Wij lieten daarom in 2017 de voorziening vrijvallen ten gunste van de reserve afgewikkelde bouwgrondexploitaties.

Met het positief resultaat van € 20.500,00 realiseerden wij een voordeel van € 34.750,00 ten opzichte van de oorspronkelijke begroting van het project.

Het momenteel in uitvoering zijnde gedeelte aan de Groeneweg (o.a. voormalig Groene Kruisgebouw) vindt volledig voor rekening en risico van ontwikkelaar (koper 2) plaats.

Actuele stand van zaken Faciliterend grondbedrijf

Numansdorp Zuid

Het project Numansdorp Zuid bestaat uit de drie deelprojecten:

- Torensteepolder;
- Molenpolder;
- Landgoederen.

Numansdorp Zuid Torensteepolder fase 1a

Het boekwaardeplan Torensteepolder omvat het mogelijk maken van de bouw van 176 woningen, 3 ruimte-voor-ruimtewoningen en zorgwoningen/serviceappartementen in het westen van de Torensteepolder. De raad stelde in 2013 een krediet beschikbaar voor de planperiode tot en met 2020. De projectontwikkelaar kon in 2017 starten met de realisatie van het project.

Voor het project Torensteepolder vervult de gemeente een faciliterende rol. Wij hebben geen gronden in bezit. Wij verhalen de kosten op basis van de gesloten realisatieovereenkomst. Het project is in uitvoering. Wij ontvingen reeds alle bijdragen van de ontwikkelaar. De nog te maken gemeentelijke kosten brengen wij ten laste van het hiervoor beschikbare deel van de Reserve afgewikkelde bouwgrondexploitaties van totaal € 525.000,00.

Numansdorp Zuid Torensteepolder fase 1b / c

In het regionale woningbouwprogramma zijn 210 woningen opgenomen voor de Torensteepolder. 57 hiervan direct en 153 zijn opgenomen in een polsprogramma. In 2018 is ontwerp-bestemmingsplan Torensteepolder fase 1b en c op vastgesteld. Hiervoor is een anterieure overeenkomst gesloten waarin wederzijdse afspraken vastliggen. Wij verwerkten de financiële verrekening in een anterieure overeenkomst. Deze overeenkomst heeft inmiddels voor wensen en bedenkingen voorgelegen aan de gemeenteraad. Het ontwerp bestemmingsplan heeft ter inzage gelegen aan het eind van 2018.

Numansdorp Zuid Molenpolder

Om de integrale ontwikkeling uit het door de gemeenteraad vastgestelde Masterplan te borgen, stelde de raad op 2 juli 2013 een structuurvisie voor de Molenpolder op. In deze visie staan de gewenste ontwikkelingen geschetst, op basis van het Masterplan. Het uitvoeren van deze structuurvisie is afhankelijk van landelijk en provinciaal beleid. In 2017/2018 richtten wij ons voornamelijk op de uitvoering in de Torensteepolder en dus niet op de Molenpolder.

Numansdorp Zuid Landgoederen

Het realiseren van openbaar toegankelijke landgoederen vormt een onderdeel van het project Numansdorp Zuid. De aanleg van de landgoederen, een unieke natuurontwikkeling in Nederland, is gestart. In totaal is er plaats voor 16 landgoederen, waarvan er 4 door particulieren worden ontwikkeld. Projectontwikkelaar Midstate heeft 12 van de landgoederen in de verkoop, waarvan er tot op heden een aantal geheel en een aantal deels zijn verkocht. Wij ontvangen per landgoed een exploitatiebijdrage van € 49.534,49 (o.b.v. vijfjaarlijkse index, volgende indexering 2019) verdeeld naar rato per wooneenheid en landhuis. Bij ontvangst storten wij dit in de Reserve afgewikkelde bouwgrondexploitaties. Wij legden een ontwerpbestemmingsplan ter inzage om de regels met betrekking tot de landgoederen op een aantal punten aan te vullen en te

verduidelijken. Wij sloten naar aanleiding hiervan tevens in 2017 een addendum met de ontwikkelaar, waarin wij de betaling van de exploitatiebijdrage nader vastleggen.

Landgoederen fase 2

Onderdeel van de ontwikkeling Numansdorp Zuid is de ontwikkeling van een Landgoederenzone. Uw gemeenteraad stelde in 2009 het Bestemmingsplan Landgoederen Numansdorp zuid vast. Dit bestemmingsplan maakt de ontwikkeling van 12 Landgoederen mogelijk. Inmiddels is dit plan opgenomen in het Bestemmingsplan Landelijk gebied 2013. De ontwikkelaar wil de landgoederenzone verder uitbreiden met nog drie landgoederen. Wij noemen dit plan Landgoederen fase 2. Op 18 september 2018 besloot het college het ontwerpbestemmingsplan Landgoederen fase 2 ter inzage te leggen. Het plan lag tot en met 10 december 2018 ter inzage. Wij ontvingen geen zienswijzen. Wij onderhandelden met de initiatiefnemer over de verrekening en betaling van de plankosten. Het college stemde op 18 september 2018 in met de verrekening van de kosten en het onderhandelingsresultaat voor wat betreft de vergoeding van de plankosten. Wij verwerkten de financiële afrekening in een anterieure overeenkomst, deze heeft voor wensen en bedenkingen begin 2019 ter inzage gelegen voor de gemeenteraad. Het bestemmingsplan wordt begin 2019 vastgesteld.

Vennootschapsbelasting in relatie tot grondexploitaties

Voor de actuele bouwgronden in exploitatie hebben wij momenteel geen VPB-plicht, wegens het ontbreken van winstprognose.

Winstneming en het nemen van verliezen

Projecten wikkelen wij af op basis van de "percentage of completion" methode, waarbij wij de resultaten in de Reserve afgewikkelde bouwgrondexploitaties storten en een voorziening vormen voor de nog te maken kosten. Hierdoor kunnen wij eerder gebruik maken van de financiële middelen. Hiertoe is het noodzakelijk dat de nog te maken kosten en nog te ontvangen opbrengsten inzichtelijk zijn. Wij actualiseren jaarlijks de voorzieningen voor de nog te maken kosten van reeds afgewikkelde bouwgronden en brengen eventuele saldi ten gunste of ten laste van de Reserve afgewikkelde bouwgrondexploitaties. De stand van deze voorzieningen beschrijven wij onder het kopje "voorzieningen afwikkeling bouwgronden".

Eind 2018 wikkelden wij "Ontwikkeling locatie Vlielandstraat" financieel af. Voor de nog te maken kosten vormden wij een voorziening. Het positieve resultaat stortten wij in de reserve afgewikkelde bouwgronden.

Reserves, voorzieningen en risico's

Reserves

Voor de gebiedsontwikkelingen is een reserve afgewikkelde bouwgronden ingesteld. Het saldo in de Reserve afgewikkelde bouwgronden dient, conform het door de raad vastgestelde grondbeleid in paragraaf G van de programmabegrotingen en de Nota reserves en voorzieningen als dekking voor eventuele toekomstige verliezen op bouwgrondexploitaties en bouwplannen waarin de gemeente faciliteert, planschadevergoedingen voor zover geen dekking mogelijk is uit lopende projecten, aankoop van gronden en panden en specifieke woningbouw.

De reserve grondexploitatie heeft op 31 december 2018 een saldo van € 2.509.736,50. In onderstaande tabel geven wij de stortingen en onttrekkingen in 2018 weer.

Omschrijving	Primair begroot 2018	Werkelijk 2018
Stand 1 januari	761.236	848.886
<i>Stortingen</i>		

Verkoop Landgoederen	49.534	86.685
Storting positief resultaat Vlielandersstraat	0	20.499
Onttrekkingen		
Naar reserve bypass	-150.000	-150.000
Dekking sloopkosten gymzaal Hoeckenisse	0	-125.000
Naar reserve afschrijvingslasten randweg Torensteepolder	0	-525.000
Dekking uren Torensteepolder	-92.688	0
Stand 31 december 2021	568.081	156.070

Toelichting

Stortingen

- De inkomsten in verband met de bijdragen Landgoederen Numansdorp Zuid stortten wij in de reserve afgewikkelde bouwgrondexploitaties.
- Het positieve resultaat van het afgewikkelde project "Ontwikkeling locatie Vlielandersstraat" ad € 20.499 stortten wij conform beleid in de reserve afgewikkelde bouwgronden (begr. wijz. 12 -2018).

Onttrekkingen

- Op 5 april 2013 besloot de raad de voor rekening van de gemeente te komen kosten van totaal € 525.000,00 in verband met Numansdorp Zuid deelproject Torensteepolder, ten laste te brengen van de reserve afgewikkelde bouwgrondexploitaties. Sinds 2017 activeren wij deze kosten onder de noemer Randweg TSP. Ter dekking van de kapitaallasten vormden wij in 2018 de reserve afschrijvingslasten TSP ad € 525.000. De jaarlijkse dekking van de uren Torensteepolder ten laste van de reserve afgewikkelde bouwgronden vervalt daarmee en verloopt in het vervolg via de activering. (begr. wijz. 9 - 2018).
- De sloopkosten van de gymzaal aan gebouw de Hoeckenisse dekken wij uit de reserve afgewikkelde bouwgronden (begr. wijz. 4 - 2018). De sloop liep vertraging op vanwege de aanwezigheid van vleermuizen op de locatie. Begin 2019 zal de sloop daadwerkelijk plaatsvinden. Wij nemen het budget mee via de algemene reserve en laten het budget via de 1^e begrotingswijziging 2019 (dan gemeente Hoeksche Waard) weer voor dit doel beschikbaar stellen.
- Wij storten €150.000 in de reserve bypass, ter dekking van de kapitaallasten van de voorgenomen bypass bij Klaaswaal (kadernota 2018).

Voorziening

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording dient voor de te verwachten verliezen op grondexploitaties een voorziening te worden getroffen. Per 31 december 2018 is de stand van deze voorzieningen als volgt:

Omschrijving	Soort	Stand per 1-1-2018	Vrijval	Voorziening per 31-12-2018
Ontwikkeling locatie Vlielandersstraat	Afgewikkeld	14.637	14.637	0
Bedrijvenpark Hoeksche Waard	In exploitatie	675.000	35.000	640.000
Totaal		689.637	49.637	640.000

Toelichting

- In 2018 wikkelden wij de Ontwikkeling Vlielandersstraat met een positief resultaat af. De voorziening voor het eerder te verwachten verlies ad € 14.637 lieten wij vrijvallen (begr. wijz. 12 -2018).
- Jaarlijks laten wij een grondexploitatieberekening opstellen, op basis waarvan wij de voorziening voor het verwachte tekort op het Regionaal bedrijventerrein Hoeksche Waard actualiseren. Naar aanleiding van de actualisatie van het regionaal bedrijventerrein per eind 2018 (waarbij is uitgegaan van de saldo eindwaarde), kunnen wij de voorziening voor het bedrijventerrein naar beneden bijstellen tot € 640.000. Wij lieten € 35.000 vrijvallen.

Risico's

De risico's met betrekking tot grondexploitaties onderscheiden wij in financiële risico's, risico's op eigendommen en risico's die samenhangen met de interne bedrijfsvoering. Deze risico's zijn het gevolg van interne en/ of externe omstandigheden zoals;

- gehanteerde uitgangspunten exploitatieopzetten;
- afstemming ambtelijke formatie op de uit te voeren complexen;
- verwachte opbrengsten gronden complexen;
- voorbereidingskosten;
- bodemgesteldheid;
- fiscaliteiten;
- infrastructuur;
- planschadeclaims;
- politieke besluitvorming;
- bezwaar- en beroepsprocedures;
- woningbouwcontingenten.

Deze risico's dekken wij zoveel mogelijk af via realisatieovereenkomsten.

Eventuele nadelige financiële gevolgen van deze risico's vangen wij op via de reserve afgewikkelde bouwgrondexploitaties. Voor het afdekken van het risico van te verwachten negatieve eindstanden van bouwgronden vormen wij voorzieningen. Jaarlijks actualiseren wij deze voorzieningen en passen deze aan indien noodzakelijk.

Gemeente Cromstrijen heeft per 31 december 2018 geen bouwgronden in exploitatie.

In het kader van Risicomanagement stelden wij een risicokaart van de gemeente Cromstrijen op, waarin de belangrijkste risico's zijn opgenomen. Deze vindt u in paragraaf B Weerstandsvermogen en Risicobeheersing van deze jaarrekening. In het deel Bijlagen van deze jaarrekening treft u de totale risico-inventarisatie. Hierin namen wij ook de risico's met betrekking tot Niet in exploitatie genomen gronden op.

Kengetal Grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. Er moet jaarlijks worden beoordeeld of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen. Aangezien wij een passief grondbeleid voeren, en de enige bouwgrond in exploitatie in 2018 positief is afgewikkeld, is het risico bij grondexploitaties beperkt. Zie ook paragraaf B Weerstandsvermogen en Risicobeheersing.

Jaarrekening

Deel III Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten

Omschrijving programma	Raming 2018 voor wijziging			Raming 2018 na wijziging			Realisatie 2018		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Programma 0 Bestuur en ondersteuning	-588.726	1.699.965	1.111.239	-654.404	3.055.051	2.400.647	-881.451	3.058.533	2.177.082
Programma 1 Veiligheid	-7.910	1.184.471	1.176.561	-89.574	1.364.337	1.274.763	-111.438	1.309.214	1.197.776
Programma 2 Verkeer, vervoer en waterstaat	-40.904	1.790.327	1.749.423	-38.564	1.955.187	1.916.623	-45.833	1.998.599	1.952.766
Programma 3 Economie	-59.076	70.028	10.952	-59.076	110.408	51.332	-92.252	117.866	25.613
Programma 4 Onderwijs	-27.031	789.517	762.486	-101.371	708.943	607.572	-94.899	709.190	614.291
Programma 5 Sport, cultuur en recreatie	-273.372	2.766.694	2.493.322	-640.304	3.325.677	2.685.373	-393.092	3.232.899	2.839.807
Programma 6 Sociaal domein	-1.355.591	7.675.317	6.319.726	-1.530.504	8.537.055	7.006.551	-1.701.277	8.195.883	6.494.606
Programma 7 Volksgezondheid en milieu*	-1.429.746	2.238.404	808.658	-1.645.490	2.581.068	935.578	-1.370.319	2.366.355	996.036
Programma 8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	-420.356	944.755	524.399	-876.141	1.355.554	479.413	-1.069.594	1.392.795	323.201
Totaal programma's	-4.202.712	19.159.478	14.956.766	-5.635.428	22.993.280	17.357.852	-5.760.155	22.381.333	16.621.178
Omschrijving algemene dekkingsmiddel									
Lokale heffingen	-3.575.144	93.942	-3.481.202	-3.673.472	93.942	-3.579.530	-3.690.606	100.462	-3.590.144
Algemene uitkering	-14.277.558		-14.277.558	-15.520.459		-15.520.459	-15.504.917		-15.504.917
Dividend	-505.000		-505.000	-463.386		-463.386	-454.261	-	-454.261
Saldo financieringsfunctie	-149.412	177.511	28.099	-149.412	136.511	-12.901	-137.521	133.284	-4.238
Overige algemene dekkingsmiddelen									
Algemene dekkingsmiddelen	-18.507.114	271.453	-18.235.661	-19.806.729	230.453	-19.576.276	-19.787.306	233.746	-19.553.560
Overhead	-37.136	3.325.678	3.288.542	-115.106	3.684.080	3.568.974	-135.197	3.581.482	3.446.285
Vennootschapsbelasting									
Onvoorzien		129.999	129.999		3.364	3.364			
Vennootschapsbelasting									
Totaal saldo van baten en lasten	-22.746.962	22.886.608	139.646	-25.557.264	26.911.177	1.353.913	-25.682.658	26.196.561	513.903
Subtotaal mutaties reserves	-3.509.585	3.658.096	-148.510	-7.359.257	5.757.548	-1.601.709	-7.346.484	5.993.700	-1.352.784
Gerealiseerd resultaat	-26.256.547	26.544.704	-8.864	-32.916.521	32.668.725	-247.796	-33.029.141	32.190.261	-838.881

Overzicht gerealiseerde algemene dekkingsmiddelen

Lokale heffingen

Omschrijving	Raming voor wijziging 2018	Raming na wijziging 2018	Realisatie 2018
Onroerende zaakbelasting	2.525.352	2.617.580	2.632.580
Hondenbelasting	60.900	67.000	68.365
Precario belasting	979.757	979.757	979.760
Overige belastingen	9.135	9.135	9.901
Totaal baten	3.575.144	3.673.472	3.690.606
Bijdrage SVHW OZB	-67.273	-67.273	-67.273
Bijdrage SVHW overige belastingen	-26.669	-26.669	-33.189
Totaal lasten	-93.942	-93.942	-100.462
Totaal saldo	3.481.202	3.579.530	3.590.144

Algemene uitkeringen

Omschrijving	Raming voor wijziging 2018	Raming na wijziging 2018	Realisatie 2018
Algemene uitkeringen	9.406.434	10.482.690	10.505.429
Integratie-uitkering WMO	922.356	948.446	947.157
Rijksbijdragen sociaal domein	3.948.768	4.089.323	4.052.331
Totaal saldo	14.277.558	15.520.459	15.504.917

Dividend

Omschrijving	Raming voor wijziging 2018	Raming na wijziging 2018	Realisatie 2018
Bank Nederlandse Gemeenten	10.000	17.761	17.761
Eneco	335.000	305.625	305.625
Evides	160.000	140.000	130.876
Totaal baten	505.000	463.386	454.261
Doorbelaaste rente op deelnemingen	-8.497	-8.497	-8.464
Totaal lasten	-8.497	-8.497	-8.464
Totaal saldo	496.503	454.889	445.797

Saldo financieringsfunctie

Omschrijving	Raming voor wijziging 2018	Raming na wijziging 2018	Realisatie 2018
Rentebaten rekening-courant			25
Doorbelaaste rentekosten taakvelden	149.412	149.412	137.497
Totaal baten	149.412	149.412	137.521
Rentekosten bestaande geldleningen	-91.727	-91.727	-91.749
Rentekosten nieuwe geldleningen	-41.000	-	-
Rentekosten rekening-courant			11
Rentetoevoeging aan voorzieningen	-36.287	-36.287	-33.082
Totaal baten	-169.014	-128.014	-124.820
Totaal saldo	-19.602	21.398	12.702

Overzicht overhead

Lasten	Raming voor wijziging 2018	Raming na wijziging 2018	Realisatie 2018
Leidinggevend	368.928	368.928	389.910
Financiën	423.060	483.023	497.626
P&O/HRM	539.407	752.685	588.222
Inkoop	36.906	36.906	39.349
Communicatie	167.046	232.604	242.988
Juridische zaken	111.133	111.133	104.942
Bestuurszaken en bestuursondersteuning	88.541	88.541	82.172
Informatievoorziening en automatisering	1.005.356	984.699	987.029
Facilitaire zaken en huisvesting	613.398	657.658	672.440
Managementondersteuning	123.445	119.445	127.227
Subtotaal	3.477.220	3.835.622	3.731.906
Doorrekening naar investeringen	-85.682	-133.315	-39.066
Doorrekening naar bouwgronden	-65.860	-18.227	-111.358
Totaal 0.4 Lasten overhead	3.325.678	3.684.080	3.581.482
Baten	Raming voor wijziging 2018	Raming na wijziging 2018	Realisatie 2018
Leidinggevend			
Financiën		-75.500	-75.500
P&O/HRM	-37.136	-13.470	-19.232
Inkoop			
Communicatie		0	-2.715
Juridische zaken		0	-12.000
Bestuurszaken en bestuursondersteuning			
Informatievoorziening en automatisering			
Facilitaire zaken en huisvesting		-26.136	-25.750
Managementondersteuning			
Totaal 0.4 Baten overhead	-37.136	-115.106	-135.197
Totaal saldo overhead	3.288.542	3.568.974	3.446.285

Overzicht mutaties reserves

Programma	Toevoegingen aan reserves	Begroting voor wijziging	Begroting na wijziging	Realisatie
0	Algemene reserves		-3.035	139.465
0	Reserve frictie personeel	655.408	655.408	655.408
0	Reserve frictiekosten herindeling		13.000	47.000
2	Reserve kapitaallasten randweg Torensteepolder		525.000	525.000
2	Reserve dekking kred.GVVP 17-24		682.500	682.500
2	Reserve kapitaallasten Bypass Klaaswaal	2.645.000	2.776.272	2.762.440
2	Reserve verlichting winkelstraat Numansdorp		54.000	54.000
2	Reserve verlichting Voorstraat Klaaswaal		20.000	20.000
5	Reserve kapitaallasten kademuur Dorpshaven		90.000	90.000
5	Reserve baggeren Dorpshaven		100.000	100.000
5	Reserve stimuleringsbijdrage Fort		248.000	
5	Reserve aansluiting Dorpshaven		175.000	175.000
5	Reserve liquitatie Nat.recr.schap Haringvliet		74.549	49.681
6	Reserve vervolg omgeving Hoeckenisse		100.000	100.000
6	Reserve transformatie-agenda		204.700	204.700
7	Reserve begraafplaatsen	159.643	170.121	170.121
8	Reserve lokale bijdrage windturbines			61.200
8	Reserve herinrichting omg.NH kerk		50.000	50.000
8	Reserve afwikkeling bouwgrondexploitaties	49.534	70.033	107.184
	Totaal toevoegingen aan reserves	3.509.585	6.005.548	5.993.700

Totaal toevoegingen per programma

0	655.408	665.373	841.873
2	2.645.000	4.057.772	4.043.940
5	-	687.549	414.681
6		304.700	304.700
7	159.643	170.121	170.121
8	49.534	120.033	218.384
	3.509.585	6.005.548	5.993.700

Programma	Onttrekkingen uit reserves	Begroting voor wijziging	Begroting na wijziging	Realisatie
0	Reserve afschrijving servicecentrum	12.434	12.434	12.433
0	Reserve bestuursbudget		33.520	33.520
0	Reserve bijdrage SOHW	90.000	90.000	90.000
0	Reserve harmonisatieagenda	110.000		
0	Reserve pop-gelden		18.888	18.888
0	Reserve frictie personeel		864.840	870.248
0	Reserve frictiekosten herindeling		198.500	198.414
0	Algemene reserve	1.750.000	1.750.000	1.892.500
0	Algemene reserve bestemmingresultaat 2017		957.465	957.465
0	Egalisatiereserve BCF	265.138	265.138	259.062
1	Reserve brandweer kazeme	390.270	390.270	390.270
2	Reserve Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan (GVVP)		207.550	207.030
2	Reserve kapitaallasten Bypass Klaaswaal		15.610	13.610
2	Reserve Molendijk/Oud- Cromstrijensdijk (K)	15.450	233.450	230.000
2	Reserve revitaliseren verlichting rotonde	1.000	1.000	
2	Reserve revitaliseren bedrijventerrein	18.600	129.156	146.748
3	Reserve lokaal economisch beleid		40.000	40.000
4	Reserve afschrijvingslasten gebouw Buttevluit	56.277	56.277	56.277
4	Reserve onderwijs huisvesting		130.000	130.000
5	Reserve afschrijvingslasten kleedkamer NSVV	3.191	3.191	3.191
5	Reserve project subsidies	15.000	15.000	8.712
5	Reserve inhaal-, renovatieactie openbaar groen		45.161	45.161
5	Reserve kapitaallasten Dorpsaven	65.500	275.000	275.000
5	Reserve kapitaallasten Het Fort	24.200	103.200	105.050
5	Reserve kapitaallasten Klaaswaalse bos	7.070	7.070	5.000
5	Reserve voetpad		2.000	
5	Reserve stimuleringsbijdrage Fort		46.900	49.450
5	Reserve recreatie ontwikkeling zuidrand		13.169	13.169
5	Reserve kapitaallasten voetpad zuidrand	1.524		
6	Reserve transformatie-agenda		258.560	163.560
7	Reserve route gevaarlijke stoffen			2.000
7	Reserve waterplan	18.000	18.000	185
7	Reserve begraafplaatsen	170.121	170.121	170.121
7	Reserve duurzaamheidsimpulsen		20.000	
8	Reserve afgewikkelde bouwgronden	242.688	800.000	800.000
8	Reserve omgevingswet	180.388	118.700	90.335
8	Reserve digitalisering bouwvergunning		28.495	28.495
8	Reserve visie A29		30.000	30.000
8	Reserve structuur- en bestemmingsplannen		10.592	10.592
	Totaal onttrekkingen uit reserves	3.436.851	7.359.257	7.346.484

Totaal onttrekkingen per programma

0	2.227.572	4.190.785	4.332.529
1		390.270	390.270
2	35.050	586.766	597.387
3	-	40.000	40.000
4	56.277	186.277	186.277
5	116.485	510.691	504.732
6	-	258.560	163.560
7	188.121	208.121	172.306
8	423.076	987.787	959.421
	3.046.581	7.359.257	7.346.484

Deel IV Toelichting op overzicht baten en lasten

Analyse begrotingsafwijkingen en begrotingsrechtmatigheid

Omschrijving programma	Raming 2018 na wijziging			Realisatie 2018			Begrotingsafwijkingen			Toelichting op rechtmatigheid		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Waarvan toegestaan*	Gecorrigeerd	Rechtmatigheidsmarge**
Programma 0 Bestuur en ondersteuning***	-654.404	3.055.051	2.400.647	-881.451	3.058.533	2.177.082	227.047	-3.482	223.565	189.157	34.408	30.551
Programma 1 Veiligheid***	-89.574	1.364.337	1.274.763	-111.438	1.309.214	1.197.776	21.864	55.123	76.987	32.534	44.453	13.643
Programma 2 Verkeer, vervoer en waterstaat	-38.564	1.955.187	1.916.623	-45.833	1.998.599	1.952.766	7.269	-43.412	-36.143	-50.457	14.315	19.552
Programma 3 Economie ***	-59.076	110.408	51.332	-92.252	117.866	25.613	33.176	-7.458	25.719	35.000	-9.281	1.104
Programma 4 Onderwijs	-101.371	708.943	607.572	-94.899	709.190	614.291	-6.472	-247	-6.719	-	-6.719	7.089
Programma 5 Sport, cultuur en recreatie ***	-640.304	3.325.677	2.685.373	-393.092	3.232.899	2.839.807	-247.212	92.778	-154.434	1.784	-156.218	33.257
Programma 6 Sociaal domein	-1.530.504	8.537.055	7.006.551	-1.701.277	8.195.883	6.494.606	170.773	341.172	511.945	571.390	-59.445	85.371
Programma 7 Volksgezondheid en milieu ***	-1.645.490	2.581.068	935.578	-1.370.319	2.366.355	996.036	-275.171	214.713	-60.458	-87.664	27.206	25.811
Programma 8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	-876.141	1.355.554	479.413	-1.069.594	1.392.795	323.201	193.453	-37.241	156.212	176.970	-20.758	13.556
Totaal programma's	-5.635.428	22.993.280	17.357.852	-5.760.155	22.381.333	16.621.178	124.727	611.947	736.674	868.713	-132.039	229.933
Algemene dekkingsmiddelen***	-19.806.729	230.453	-19.576.276	-19.787.306	233.746	-19.553.560	-19.423	-3.293	-22.716	-37.000	14.284	2.305
Overhead	-115.106	3.684.080	3.568.974	-135.197	3.581.482	3.446.285	20.091	102.598	122.689	182.275	-59.587	36.841
Vennootschapsbelasting											-	-
Onvoorzien***		3.364	3.364					3.364	3.364	-	3.364	34
											-	-
Totaal saldo van baten en lasten	-25.557.264	26.911.177	1.353.913	-25.682.658	26.196.561	513.903	125.394	714.616	840.010	1.013.989	-173.978	269.112
Mutaties reserves	-7.359.257	6.005.548	-1.353.709	-7.346.484	5.993.700	-1.352.784	-12.773	11.848	-925	-255.717	254.792	60.055
Gerealiseerd resultaat	-32.916.521	32.916.725	204	-33.029.141	32.190.261	-838.881	112.620	726.464	839.085	758.272	80.814	329.167

* Zie specificaties per programma

** Rechtmatigheidsmarge = 1% van lasten begroting per programma (bij rechtmatigheidsmarge > € 25.000; meldingsverplichting voor afwijkingen vanaf € 25.000). Betreft bandbreedte (+ en -).

*** Gecorrigeerde saldo van dit betreffende programma betreffen over- en onderschrijdingen van kleiner dan € 25.000. Deze overschrijding van de rechtmatigheidsmarge beschouwen wij dan ook als rechtmatig.

Begrip rechtmatigheid en rechtmatigheidscriteria

Voor de oordeelsvorming over de rechtmatigheid van het financiële beheer hanteren wij de volgende rechtmatigheidscriteria:

1. het begrotingscriterium
2. het misbruik en oneigenlijk gebruik criterium (M&O-criterium)
3. het voorwaarden criterium

Onder rechtmatigheid begrijpen wij de definitie dat de in de rekening verantwoorde lasten, baten en balansmutaties tot stand zijn gekomen "in overeenstemming met de begroting en met de van toepassing zijnde wettelijke regelingen, waaronder gemeentelijke verordeningen".

In het kader van de begrotingsoverschrijdingen hanteren wij de volgende richtlijnen hoe hier mee om te gaan (conform de Kadernota Rechtmatigheid 2017 van de Commissie BBV):

<i>Bij de toetsing van begrotingsafwijkingen kunnen tenminste de volgende "soorten" begrotingsafwijkingen worden onderkend:</i>	<i>Onrechtmatig maar telt niet mee voor het oordeel</i>	<i>Onrechtmatig en telt mee voor het oordeel</i>
1. Kostenoverschrijdingen betreffende activiteiten die niet passen binnen het bestaande beleid en waarvoor geen voorstel tot begrotingsaanpassing is ingediend. Bijvoorbeeld de doelgroep c.q. de activiteiten zijn in de praktijk aantoonbaar ruimer geïnterpreteerd dan in regelgeving (subsidieregeling, -verordening) was gedefinieerd.		X
2. Kostenoverschrijdingen die passen binnen het bestaande beleid, maar waarbij de accountant ondubbelzinnig vaststelt dat die ten onrechte niet tijdig zijn geautoriseerd. Bijvoorbeeld: de verwachte kostenoverschrijding op jaarbasis was via tussentijdse informatie al wel bekend, maar men heeft geen voorstel tot begrotingsaanpassing ingediend en dit is in strijd met de budgetregels zoals afgesproken met de raad.		X
3. Kostenoverschrijdingen die geheel of grotendeels worden gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten, bijvoorbeeld via subsidies of kostendeekkende omzet.	X	
4. Kostenoverschrijdingen bij open einde (subsidie)regelingen. Vaak blijkt vanwege dit open karakter in het kader van het opmaken van de jaarrekening een (niet eerder geconstateerde) overschrijding.	X	
5. Kostenoverschrijdingen die worden gecompenseerd door extra inkomsten die niet direct gerelateerd zijn. Over de aanwending van deze extra inkomsten heeft de raad nog geen besluit genomen		X
6. Kostenoverschrijdingen betreffende activiteiten welke achteraf als onrechtmatig moeten worden beschouwd omdat dit bijvoorbeeld bij nader onderzoek van de subsidieverstrekker, belastingdienst of een toezichthouder blijkt (bijvoorbeeld een belastingnaheffing). Het zal hier in de praktijk vaak gaan		

om interpretatieverschillen bij de uitleg van wet- en regelgeving die na het verantwoordingsjaar aan het licht komen. Er zijn dan geen rechtmatigheidsgevolgen voor dat verantwoordingsjaar. Wel zal de gemeente er voor moeten zorgen dat de overschrijdingen getrouw in de jaarrekening worden weergegeven. Ook kunnen er gevolgen zijn voor het lopende jaar. - geconstateerd tijdens verantwoordingsjaar - geconstateerd na verantwoordingsjaar	X	X
7. Kostenoverschrijdingen op activeerbare activiteiten (investeringen ofwel totaal geautoriseerd krediet) waarvan de gevolgen voornamelijk zichtbaar worden via hogere afschrijvings- en financieringslasten in het jaar zelf of pas in de volgende jaren. - jaar van investeren - afschrijvings- en financieringslasten in latere jaren	X	X

Algemene opmerkingen.

Opmerking doorberekening kostenplaatsen:

Een saldo per programma in de doorberekening van de apparaatskosten (vooral directe loonkosten en kosten werkplaats) kent de volgende oorzaken:

- een verschil in de kosten op de kostenplaatsen;
- een gewijzigde toerekening van kosten naar de taakvelden.

De verschillen in de kosten op de kostenplaatsen verantwoordden wij aan de raad in de bestuurlijke rapportages. Een gewijzigde toerekening van de kosten naar de verschillende taakvelden veroorzaakt slechts een verschuiving van kosten tussen de programma's in plaats van over- en onderschrijdingen.

In de analyse van begrotingsafwijkingen beschouwen wij de verschillen, veroorzaakt door de doorbelasting van kostenplaatsen, hierdoor als rechtmatig (categorie 13).

Voor het oplossen van knelpunten in de organisatie en inhuur van vervangend personeel is een budget van totaal € 265.271 begroot. Dit budget is apart van de de programma's gepresenteerd (zie overige baten en lasten). De lasten (en baten i.v.m. detachering) zijn conform de BBV opgenomen in de doorberekeningen van de apparaatskosten naar de diverse taakvelden. Dit is budgettair neutraal, maar veroorzaakt wel op de programma's een overschrijding. Ook dit beschouwen wij als rechtmatig (categorie 13).

Specificatie afwijkingen programma 0

Omschrijving	Afwijking	V/N	Verklaring	Soort	Incidenteel
Vergoeding raadsleden	- 70.761	N	Extra vergoeding raadsleden van kleine gemeenten. Extra middelen ontvangen via algemene uitkering.	3	Ja
Dotatie voorziening wachtgeld wethouders	33.899	V	Door verhoging van de rekenrente hebben wij in 2018 een lagere dotatie gedaan dan geraamd. Neutraal met reserve frictiekosten herindeling.	3	Ja
Verlegde BTW regio	- 110.616	N	Verlegde btw neutraal met reserve BCF. Ivm opheffing reserve		Ja
BTW-compensatiefonds (verl)	170.822	V	BCF leidt saldo tot voordeel in de exploitatie		Ja
Vrijval voorziening wethouderspensioenen	45.313	V	Door verhoging van de rekenrente in de loop van 2018 vervalt een deel van de voorziening wethouderspensioenen		Ja
Sloop Molendijk 11/Herinrichting parkeerterrein	59.923	V	Budget is bestemd voor zowel sloop woning, als herinrichting als parkeerterrein tbv het centrum Klaaswaal. De woning Molendijk 11 is eind 2018 gesloopt. De herinrichting tot parkeerterrein vindt in 2019 plaats. Restantbudget herbestemmen via Bestemming resultaat.		Ja
Verkoopopbrengst D'Ouwe school	60.578	V	Wij verkochten in november het pand d'Ouwe school. Hoewel wij niet meer verwachtten deze verkoop in 2018 te realiseren, is dat toch gelukt. Verkoopopbrengst levert, na afboeking van de boekwaarde op de SVA ad € 2.443 , een incidentele baat op in de jaarrekening 2018 van € 58.135.		Ja
Totaal	189.157	V			

Specificatie afwijkingen programma 1

Omschrijving	Afwijking	V/N	Verklaring	Soort	Incidenteel
Jaarresultaat Veiligheidsregio ZHZ	32.534	V	Restitutie resultaat 2018 van de gemeenschappelijke regeling		Ja
Totaal	32.534	V			

Specificatie afwijkingen programma 2

Omschrijving	Afwijking	V/N	Verklaring	Soort	Incidenteel
Doorbelasting directe kn C&G	-50.457	N	Zie algemene opmerking kostenplaatsen	2	Nee
Totaal	-50.457	N			

Specificatie afwijkingen programma 3

Omschrijving	Afwijking	V/N	Verklaring	Soort	Incidenteel
Vrijval voorziening garantiestelling BHW	35.000	V	Herziening Grex Bedrijventerein Hoeksche Waard		Ja
Totaal	35.000	V			

Specificatie afwijkingen programma 4

Omschrijving	Afwijking	V/N	Verklaring	Soort	Incidenteel
Totaal	-				

Specificatie afwijkingen programma 5

Omschrijving	Afwijking	V/N	Verklaring	Soort	Incidenteel
Doorbelaste directe kosten B&O	- 74.683	N	Zie algemene opmerking kostenplaatsen.	2	Nee
Lift wandelpad Fort	25.000	V	Budget is bestemd voor een lift als onderdeel van het wandelpad naar het Fort in Numansdorp (Vitaliseringsproject). Om veiligheidsredenen is dit plan in heroverweging genomen, waar eind 2018 nog geen beslissing in is genomen. Voorstel is dit budget te herbestemmen met als doel: Wandelpad Fort toegankelijk maken voor mindervaliden.		Ja
Natuur- en recreatieschap Delta natuur	- 32.668	N	Betreft een opgenomen verplichting ivm ontvangen factuur van Staatsbosbeheer ivm uitgevoerd onderhoud aan het Strandje Haringvliet in 2018. Hierover was lange tijd discussie. Begin 2019 is besloten deze factuur te voldoen. Betreft in 2018 uitgevoerde werkzaamheden. Wordt grotendeels gedekt door lagere storting ad € 24.868 in Reserve Liquidatie Natuur- en recreatieschap Haringvliet (79800075). Per saldo - € 7.800.	3	Ja
Ontwikkelingsvisie Klaaswaal-Zuid	84.134	V	Budget is bestemd voor de ontwikkeling van een visie op Klaaswaal Zuid (Vitaliseringsproject). Het budget is gedekt uit de reserve Frictie Personeel. In 2018 is een Plan van Aanpak geschreven. In 2019 krijgt dit project verder vervolg. Restantbudget herbestemmen via Bestemming resultaat.	7	Ja
Totaal	1.784	V			

Specificatie afwijkingen programma 6

Omschrijving	Afwijking	V/N	Verklaring	Soort	Incidenteel
Sloopkosten gymzaal Molendijk	161.208	V	Sloop ging niet door vanwege vleermuizenproblematiek		Ja
Vrijval voorziening onderhoud Hoeckenisse	85.450	V	Begin 2019 hebben wij de Hoeckenisse verkocht. De onderhoudsvoorziening valt daarom vrij. Via resultaat bestemming reserven we dit bedrag voor de bijdrage verduurzaming.		Ja
Maatsch.beg.verg.houders 2016	42.380	V	De uitgaven zijn lager dan het ontvangen rijksbudget		Ja
Wijkteams	32.828	V	In de kostenraming voor de wijkteams was voorzien dat er in 2018 nog 2 wijkteams zouden starten. 1 wijkteam is later gestart dan voorzien (Q4) en de start van 3e wijkteam is doorgeschoven naar het eerste halfjaar van 2019.		Ja
Extra bijdrage BUIG	108.138	V	We ontvangen geld terug doordat de BUIG gelden door het rijk naar boven zijn bijgesteld en het eigen risicopercentage nog een jaar op een lager niveau is gehouden, waardoor de vangnetuitkering hoger is uitpakt. Aan de andere kant zijn de lasten ook iets hoger, dus daar gaat een dempende werking van uit. Dit resulteert in totaal in een lagere benodigde extra bijdrage.		Ja
Inkomensondersteuning ivm afschaffing Wtcg/C	-28.000	N	In de 2e bestuurappportage was een overschot voorzien waardoor dit budget is afgeraamd. Bij de jaarrekening blijkt er geen overschot te zijn vanwege de sterk toegenomen aanvragen bij de WIHW in het 4e kwartaal 2018.	6	Ja
Doorbetaling participatiemiddelen aan WHW	37.000	V	Neutraal met rijksbijdrage participatie	3	Ja
Extra bijdrage beschut nieuw	-40.000	N	Foutief begroot	2	Ja
Bijdrage projectgroep 3D personeel	46.846	V	Neutraal met reserve transformatie-agenda		Ja
Extra bijdrage uitvoeringskn ivm herbeoordeling	49.245	V	Neutraal met reserve transformatie-agenda		Ja
Onderstreuning zorg in natura (Wmo)	46.201	V	Hier moet nog 17K overschrijding op ondersteuning vervoerskosten vanaf> is 29K overschrijding. Met BW 11 is er 208K bijgeraamd obv ? (In de 2e rapportage SD werd een tekort van 180K voorspeld). Tov de primaire begroting is er nu een tekort van 196K. Er is m.i. dus teveel bijgeraamd.	2	Ja
WMO HO	30.094	V	Bij de 2e rapp. SD was al een overschot voorspeld van 46K. Budget is met BW 1 en 11 met 6,5K naar beneden bijgesteld.		Ja
Jeugdteams	-27.971	N	Afrekening jeugdteams 2018. - Het budgettaire verdelingsmodel is ongunstig voor Cromstrijen. Inzet wordt daar gepleegd waar het nodig is. Vanuit het team Cromstrijen/Korendijk werken enkele mensen die vanwege hun expertise ook in de andere 2 Hoeksche Waardse teams inzet leveren. Hiervan heeft geen verrekening plaatsgevonden conform de afspraken van de bestuurders	4	Ja
Totaal	571.390	V			

Specificatie afwijkingen programma 7

Omschrijving	Afwijking	V/N	Verklaring	Soort	Incidenteel
Doorbelaste directe kosten B&O	25.086	V	Zie algemene opmerking	2	Nee
Kosten riolering	127.000	V	Lagere lasten per saldo neutraal met lagere baten en mutatie in	3	Ja
Bijdrage uit voorziening riolering	-206.555	N	voorziening Riolering. Verschil door extracomptabel toerekenen overhead.		
Kosten begraafplaatsen	50.295	V	Lagere kosten en baten. Omdat reserve leeg is komt nadeel ten	3	Ja
Opbrengsten begraafplaatsen	-83.490	N	laste van de exploitatie.		
Totaal	-87.664	N			

Specificatie afwijkingen programma 8

Omschrijving	Afwijking	V/N	Verklaring	Soort	Incidenteel
Doorbelaste kosten inhuur V&H	25.077	V	Zie algemene opmerking kostenplaatsen.	2	Nee
Implementatie omgevingswet	28.365	V	Minder uitgaven. Neutraal met reserve omgevingswet		Ja
Stelpost uren tlv voorziening	- 35.468	N	In november 2018 wikkelden wij het project Vlielandersstraat financieel af. Wij vormden een voorziening voor de nog te maken kosten, waaronder de doorberekening van de gemaakte uren 2018. Deze uren kwamen in 2018 dus niet meer ten laste van de exploitatie, maar ten laste van de voorziening. Omdat wij geen begrotingswijziging op de uren maakten, namen wij hiervoor een stelpost op, ter grootte van het ingeschatte bedrag aan uren ad € 35.468. In werkelijkheid boekten wij € 34.630 aan uren tlv de voorziening. Per saldo dus een verschil van € 838 tov de stelpost.	7	Ja
Lokale bijdrage windpark HP	61.200	V	Conform gesloten anterieure ovk ontvingen wij in 2018 het eerste deel van de lokale bijdrage (bij start bouw) ivm de plaatsing van Windturbines in de Hogezaandse Polder. Is budgettair neutraal met storting in reserve Lokale bijdrage windturbines. Wij storten de ontvangen bijdrage in een reserve in afwachting van besluitvorming over besteding hiervan, waarbij in hoge mate participatie wordt toegepast (storting in reserve is cfm begroting 2019, echter reeds ontvangen in 2018).		Ja
Bijdrage landgoederen	37.152	V	Eind 2018 waren 3 wooneenheden meer verkocht dan begroot/ gedacht bij de laatste rapportage. De ontvangen exploitatiebijdragen hiervoor storten wij conform beleid in de reserve afgewikkelde bouwgrondexploitaties. Dus budgettair neutraal met 79800030.		Ja
Leges WABO activiteit bouwen	33.878	V	Aan het einde van het jaar zijn WABO vergunningen verleend. Deze hebben wij niet in de laatste begrotingswijziging kunnen verwerken.		Ja
Leges bestemmingsplan wijzigingen	26.767	V	Inherent aan de aanvragen voor bouwen zijn er ook meer aanvragen voor wijzigingen in behandeling genomen.		Ja
Totaal	176.970	V			

Specificatie afwijkingen algemene dekkingsmiddelen

Omschrijving	Afwijking	V/N	Verklaring	Soort	Incidenteel
Rijksbijdrage sociale deelf.participatie WSW	- 37.000	N	Neutraal met doorbetaling participatiemiddelen aan WHW	3	Ja
Totaal	-37.000	V			

Specificatie afwijkingen overhead

Omschrijving	Afwijking	V/N	Verklaring	Soort	Incidenteel
Salarissen P&O	147.377	V	Onder overhead zijn budgetten opgenomen voor o.a. flexibele beloning, werkkostenregeling, ontwikkeling loonkosten. Deze zijn niet alleen bestemd voor overhead, maar ook voor de apparaatskosten die door-berekend zijn aan de diverse taakvelden. Zie ook algemene opmerking kostenplaatsen.		Ja
Kosten POP totale organisatie	34.899	V			Ja
Totaal	182.275	V			

Specificatie afwijkingen onvoorzien

Omschrijving	Afwijking	V/N	Verklaring	Categorie	Incidenteel
Totaal	-				

Overzicht onvoorziene uitgaven

Nr.	Omschrijving	2018	Programma
	Uitkomst concept begroting 2018 conform overzicht budget	8.863	
	Onvoorziene uitgaven primitieve begroting	15.000	
13	Financiële mutaties 2018	-24.000	0
	Saldo onvoorziene uitgaven per 31 december 2018	-137	

Overzicht van incidentele baten en lasten

Incidentele baten en lasten zijn baten en lasten die zich voor maximaal drie jaar na elkaar voordoen en die niet vallen onder de reguliere processen van de gemeente.

Hieronder treft u het overzicht aan van de belangrijkste incidentele baten en lasten (omvang vanaf ca. € 25.000).

Programma	Incidentele baten	Realisatie
0	Bijdrage uit reserve BCF compensatiefonds	259.062
0	Vrijval voorziening wethouderspensioenen agv wijziging rekenrente	45.313
0	Terugontvangen resultaat 2018 VR ZHZ	32.534
0	Bijdrage uit reserve bestuursbudget	33.520
0	Bijdrage uit reserve SOHW	90.000
0	Bijdrage uit reserve frictiekosten herindeling	198.414
0	Bijdrage uit reserve frictie personeel	870.248
0	Bijdrage uit reserve nog te bestemmen resultaat 2017	957.465
0	Bijdrage uit algemene reserve	1.892.500
0	Precariobelasting	979.757
1	Bijdrage uit reserve brandweerkazernes	390.270
2	Bijdrage uit reserve afschrijvingslasten Molendijk/Oud Cromstr dijk	230.000
2	Bijdrage uit reserve kap.ln. Revitaliseren bedrijventerrein	146.748
2	Bijdrage uit reserve kap.ln. Het Fort	80.850
2	Bijdrage uit reserve GVVP	207.030
2	Bijdrage uit reserve kwaliteitslag openbaar groen	45.161
3	Vrijval voorziening garantiestelling BHW agv actualisatie GREX berekening	35.000
3	Bijdrage uit reserve Visie lokaal economisch beleid	40.000
4	Bijdrage uit reserve onderwijs huisvesting	130.000
5	Bijdrage uit reserve kapitaallasten Dorps haven	275.000
5	Bijdrage uit reserve stimuleringsbijdrage Fort	49.450
5	Ontvangen bijdrage ivm liquidatie Natuur- en recreatieschap Haringvliet	49.681
6	Vrijval voorziening onderhoud Hoeckenisse ivm verkoop	83.451
6	Rijksbijdrage vangnetregeling inkomensvoorzieningen	77.059
6	Bijdrage uit reserve transformatie-agenda	163.560
8	Rijksvergoeding herindeling	895.496
8	Bijdrage uit reserve bouwgrondexploitatie	800.000
8	Verkoopopbrengst D'ouwe school	60.578
8	Bijdrage uit reserve omgevingswet	90.335
8	Bijdrage uit reserve visie A29	30.000
8	Lokale bijdrage ivm de ontwikkeling van het windpark (HP)	61.200
8	Bijdrage uit reserve digitalisering bouwvergunningen	28.495
8	Bijdrage landgoederen	86.685
Totaal		9.414.862

Programma	Incidentele lasten	Realisatie
0	Storting in algemene reserve	139.465
0	Incidenteel hogere bijdrage aan SOHW	90.000
0	Kosten projectorganisatie herindeling Hoeksche Waard	848.179
0	Dotatie voorziening wachtgeld wethouders	213.101
0	Storting in reserve frictiekosten HW	47.000
0	Storting in reserve frictiekosten personeel	655.408
0	Frictiekosten tvg afronding diverse projecten	768.724
0	Lastenverlichting ivm precario Evides	118.460
2	Storting in reserve kapitaallasten bypass Klaaswaal	2.762.440
2	Storting in reserve kapitaallasten GVVP	682.500
2	Storting in reserve kapitaallasten randweg TSP	525.000
2	Storting in reserve verlichting winkelstraat Numansdorp	54.000
2	Storting in reserve verlichting Voorstraat Klaaswaal	20.000
5	Storting in reserve kapitaallasten Dorpshaven	90.000
5	Storting in reserve aansluiting Dorpshaven met Centrum	175.000
5	Storting in reserve stimuleringsbijdrage Het Fort	248.000
5	Bijdrage ontwikkeling Fort	49.450
5	Storting in reserve baggeren Dorpshaven	100.000
5	Incidentele subsidie ivm verhuizing bibliotheek	130.000
5	Storting in reserve Liquidatie Natuur- en recreatieschap Haringvliet	49.681
6	Storting in reserve omgeving Hoeckenisse	100.000
6	Storting in reserve transformatie agenda	204.700
6	Bijdrage projectteam sociaal domein	152.107
6	Sloopkosten gymzaal Hoeckenisse	28.716
6	Doorbetaling rijksbijdrage ivm de vangnetregeling inkomensvoorzieningen	78.438
6	Extra bijdrage BUIG	77.686
6	Afrekening 2018 jeugdteams	44.461
8	Sloopkosten woning Molendijk 11	35.358
8	Implementatie omgevingswet	90.335
8	Digitalisering bouwvergunning	39.157
8	Storting in reserve herinrichting omgeving NH kerk Klaaswaal	50.000
8	Storting in reserve bouwgrondexploitaties	107.184
8	Storting in reserve lokale bijdrage ontwikkeling windpark	61.200
Totaal		8.835.750

Overzicht van structurele onttrekkingen/toevoegingen aan reserves

Toevoegingen aan en onttrekkingen uit de reserves beschouwen wij als incidenteel, tenzij het gaat om reguliere onttrekkingen aan financieringsreserves c.q. dekkingsreserves (kapitaallasten) of om onttrekkingen uit een daartoe toereikende (bestemmings)reserves gedurende een periode van minimaal 3 jaar met als doel het dekken van structurele lasten.

Programma	Reserve	toevoeging	onttrekking
0	Afschrijvingslasten servicecentrum		12.433
4	Afschrijvingslasten Buttervliet 2-4		56.277
5	Afschrijvingslasten kleedkamers NSVV		3.191
5	Afschrijvingslasten fort Buitensluis		24.200
7	Begraafplaatsen	170.121	170.121
Totaal		170.121	266.221

Verantwoording WNT

Bedragen x € 1	De heer G.P. Boluijt	De heer A.P. Oostdijk
Functiegegevens	Gemeentesecretaris	Griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2018	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	Ja	Ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 110.137,07	€ 67.465,37
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 17.863,56	€ 10.625,88
<i>Subtotaal</i>	<i>€ 128.000,63</i>	<i>€ 78.091,25</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 189.000,00	€ 189.000,00
minus: Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bed	N.v.t.	N.v.t.
Totaal bezoldiging	€ 128.000,63	€ 78.091,25
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vorderingwegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2017		
Bedragen x € 1	De heer G.P. Boluijt	De heer A.P. Oostdijk
Functiegegevens	Gemeentesecretaris	Griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2017	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	Ja	Ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 107.116,27	€ 68.410,53
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 17.368,68	€ 11.525,52
<i>Subtotaal</i>	<i>€ 124.484,95</i>	<i>€ 79.936,05</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 181.000,00	€ 181.000,00
minus: Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bed	N.v.t.	N.v.t.
Totaal bezoldiging	€ 124.484,95	€ 79.936,05

Deel V Balans

Balans per 31 december

Activa (bedragen x € 1.000,00)	Ultimo 2018	Ultimo 2017
Vaste activa		
<i>Immateriële activa</i>	220	237
- Kosten van onderzoek en ontwikkeling	0	6
- Bijdrage in activa van derden	220	231
<i>Materiële vaste activa</i>	17.431	16.783
- Investerings met een economisch nut	8.670	9.141
- Investerings met een economisch nut waarvoor wij een heffing innen	6.799	6.868
- Investerings in de openbare ruimte met maatschappelijk nut	1.963	773
<i>Financiële vaste activa</i>	1.530	1.314
- Kapitaalverstrekkingen aan:		
- deelnemingen	1.129	1.129
- Overige langlopende leningen u/g	251	6
- Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	150	180
Totaal vaste activa	19.182	18.334
Vlottende activa		
<i>Voorraden</i>	-	167
- Grond- en hulpstoffen	-	237
- overige grond- en hulpstoffen	0	-70
- Onderhanden werk, waaronder gronden in exploitatie		
<i>Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar</i>	1.385	1.444
- Vorderingen op openbare lichamen	260	324
- Uitzettingen in 's Rijks schatkist	742	505
- Overige vorderingen	382	615
<i>Liquide middelen</i>	0	203
- Kassaldi	0	8
- Banksaldi	0	195
<i>Overlopende activa</i>	3.376	2.706
Totaal vlottende activa	4.761	4.521
Totaal generaal	23.943	22.855
Recht op verliescompensatie krachtens de Wet op de vennootschapsbelasting 1969.	0	0

Passiva (bedragen x € 1.000,00)	Ultimo 2018	Ultimo 2017
Vaste passiva		
<i>Eigen vermogen</i>	13.342	13.856
- Algemene reserve	2.510	4.263
- Bestemmingsreserve		
- Overige bestemmingsreserves	9.994	8.636
- Gerealiseerd resultaat boekjaar	839	957
<i>Voorzieningen</i>	4.038	3.976
- Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	2.132	1.998
- Egalisatievoorzieningen	802	733
- Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden	1.104	1.245
<i>Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer</i>	1.672	2.351
- Onderhandse leningen van:		
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	1.672	2.351
Totaal vaste passiva	19.053	20.184
Viottende passiva		
<i>Netto viottende schulden met een rentetypische looptijd korten dan één jaar</i>	3.069	1.457
- Overige schulden	3.069	1.457
<i>Overlopende passiva</i>	1.821	1.214
Totaal viottende passiva	4.890	2.671
Totaal generaai	23.943	22.855
Garantstellingen	18.041	19.620

Waarderingsgrondslagen

Inleiding

De jaarrekening maakten wij op met inachtneming van de voorschriften die het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) daarvoor geeft.

Herindeling per 1 januari 2019

Per 1 januari 2019 gaat de gemeente Cromstrijen op in een nieuw te vormen gemeente Hoeksche Waard. De gemeente Cromstrijen wordt als gevolg daarvan opgeheven. Op basis van de wet ARHI gaan op de datum van herindeling alle rechten en verplichtingen als alle activiteiten van de op te heffen gemeente over op de nieuwe gemeente. Dit vindt plaats tegen de actuele boekwaarden van de gemeente Cromstrijen. Dit rechtvaardigt dan ook de veronderstelling van continuïteit. De herindeling geeft daarmee geen aanleiding om de waarderingsgrondslagen aan te passen.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij wij bij het desbetreffende balanshoofd anders vermelden, nemen wij de activa en passiva tegen nominale waarden.

De baten en lasten rekenen wij toe aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten nemen wij slechts voor zover wij deze op de balansdatum hebben gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, nemen wij op indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn.

Dividendopbrengsten van deelnemingen nemen wij als baten op, op het moment waarop het dividend betaalbaar is gesteld.

Met betrekking tot de verwerking van de algemene uitkering heeft de commissie BBV een stellige uitspraak gedaan. Deze uitspraak houdt in dat in de jaarrekening de algemene uitkering wordt opgenomen conform de in het jaar laatst gepubliceerde accresmededeling, die doorgaans is opgenomen in de septembercirculaire van het boekjaar.

Met betrekking tot de eigen bijdragen die het CAK int en aan de gemeenten afdraagt geldt op basis van de Kadernota rechtmatigheid 2017 van de commissie BBV het volgende. Gemeenten kunnen op basis van de overzichten van het CAK wel de aantallen personen, soort en omvang van de zorgverlening beoordelen met de eigen WMO-administratie. Probleempunt is dat door het ontbreken van inkomensgegevens op deze overzichten de informatie over de eigen bijdrage ontoereikend is om als gemeente de juistheid op persoonsniveau en volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen. Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dat betekent dat door de gemeenten geen zekerheden over omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen als gevolg van het niet kunnen vaststellen van de juistheid op persoonsniveau, zoals hiervoor is toegelicht.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt; daarbij moet worden gedacht aan componenten

zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden en overlopende verlofaanspraken.

Voor arbeidskostengerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming, te weten vier jaar. Indien er sprake is van (eenmalige) schokeffecten (bijvoorbeeld door reorganisaties) dient wel een verplichting opgenomen te worden.

Balans

Vaste activa

In 2018 zijn met het oog op de gemeentelijke herindeling ("schoon door de poort") in de Hoeksche Waard de vaste activa met een aanschafwaarde kleiner dan € 25.000 afgeboekt en direct ten laste gebracht van de gemeentelijke exploitatie. Hiermee wordt een belangrijke administratieve vereenvoudiging bij de start van de nieuwe gemeente Hoeksche Waard bereikt ("balansverkorting"). Verwezen wordt naar het raadsbesluit van 18 december 2018.

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa waarderen wij tegen de verkrijgings- c.q. vervaardigingsprijs verminderd met de afschrijvingen en waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn. De kosten van onderzoek en ontwikkeling schrijven wij in maximaal vijf jaar af. De afschrijving van de geactiveerde kosten van onderzoek en ontwikkeling vangt aan in het jaar na ingebruikneming van het gerelateerde materiële vaste actief.

Bijdragen aan activa van derden waarderen wij tegen het bedrag van de verstrekte bijdragen, verminderd met afschrijvingen. De verleende bijdragen schrijven wij af in de periode waarin het betrokken actief van de derde op basis van de door de gemeente gestelde voorwaarden moet bijdragen aan de publieke taak.

Materiële vaste activa

Deze materiële vaste activa waarderen wij tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden brengen wij op de desbetreffende investering in mindering; in die gevallen schrijven wij op het saldo af. Slijtende investeringen schrijven wij vanaf het moment van ingebruikneming lineair af conform onze nota 'Waarderings-, Rente-, en Afschrijvingsbeleid 2015'. Op grondbezit (buiten de openbare ruimte) schrijven wij niet af.

Bij de waardering houden wij in voorkomende gevallen rekening met een bijzondere vermindering van de waarde, indien deze naar verwachting duurzaam is. In het begrotingsjaar heeft een dergelijke vermindering overigens niet plaatsgevonden. Dergelijke afwaarderingen nemen wij terug als ze niet langer noodzakelijk blijken.

Investerings in de openbare ruimte met maatschappelijk nut

Infrastructuurle werken in de openbare ruimte, zoals wegen, pleinen, bruggen, viaducten en parken activeren wij en schrijven wij af volgens de nota 'Waarderings-, Rente-, en Afschrijvingsbeleid 2015'. De ondergrond van deze werken beschouwen wij daarbij als integraal onderdeel van het werk (en schrijven wij dus ook af).

Financiële vaste activa

Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en leningen u/g nemen wij op tegen nominale waarde. Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's (kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen in de zin van het BBV) waarderen wij tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de waarde van de aandelen onverhoopt structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingsprijs, zal afwaardering plaatsvinden.

Flottende activa

Vorraden

De boekwaardeplannen waarderen wij tegen de vervaardigingsprijs, dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die wij rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen toerekenen (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijpmaken), evenals een redelijk te achten aandeel in de rentekosten en de administratie- en beheerskosten.

Wij realiseren de winsten uit de grondexploitaties op basis van de 'percentage of completion' methode. Dit houdt in dat wij de projecten administratief afwickelen en de winst in de jaarrekening verantwoorden, als wij de winst in voldoende mate van zekerheid kunnen vaststellen. Voor de nog te maken kosten vormen wij een voorziening. Als wij de projecten niet kunnen afwickelen, brengen wij de verkregen verkoopopbrengsten volledig op de vervaardigingsprijs in mindering. De gevormde voorzieningen voor verlieslatende complexen brengen wij in mindering op de boekwaarde.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen waarderen wij tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid brengen wij een voorziening in mindering. De voorziening bepalen wij statisch op basis van de geschatte inningskansen.

Liquide middelen en overlopende posten.

Deze activa nemen wij tegen nominale waarde op.

Vaste passiva

Voorzieningen

Voorzieningen waarderen wij op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De pensioenverplichting ten behoeve van de wethouders waardeerden wij tegen de contante waarde van de (reeds opgebouwde) toekomstige uitkeringsverplichtingen. De onderhoudsregulatievoorzieningen baseren wij op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan (een deel van) de gemeentelijke kapitaalgoederen, waarin wij rekening houden met de ter zake geformuleerde kwaliteitseisen. Het beleid met betrekking tot onderhoud kapitaalgoederen zetten wij in paragraaf C van het jaarverslag nader uiteen.

Vaste schulden

Vaste schulden waarderen wij tegen de nominale waarde, verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Flottende passiva

De flottende passiva waarderen wij tegen de nominale waarde.

Borg- en garantstellingen

Voor zover de gemeente leningen gewaarborgd heeft, nemen wij buiten telling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar op. In de toelichting op de balans nemen wij hierover nadere informatie op.

Toelichting op de balans 31 december

Activa

Vaste activa

Immateriële vaste activa

Het onderstaande overzicht geeft het verloop van de immateriële vaste activa gedurende het jaar 2018:

Omschrijving	31-12-2017	Inves- teringen	Des- inves- teringen	Afschrij- vingen	Bijdrage van derden	Afwaar- deringen	31-12-2018
<u>Immateriële activa</u>							
Kosten onderzoek en ontwikkeling	6.238			6.238			-
Bijdrage in activa van derden	231.006			10.605			220.401
Totaal immateriële activa	237.245	0	0	16.844	0	0	220.401

Onder de kosten van onderzoek en ontwikkeling vallen de kosten voor onderzoek beheer en onderhoud riolering en het opzetten van een gemeentelijk rioleringsplan.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa bestaan uit de volgende onderdelen:

<u>Boekwaarde ultimo</u>	2017	2018
Investerings met een economisch nut	9.141.485	8.670.099
Investerings met economisch nut, waarvoor wij ter bestrijding van de kosten een heffing innen.	6.868.100	6.798.546
Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut	773.146	1.962.520
Totaal	16.782.731	17.431.164

De **investerings met economisch nut** kunnen als volgt worden onderverdeeld:

<u>Boekwaarde ultimo</u>	2017	2018
Gronden en terreinen	1.605.169	1.597.658
Bedrijfsgebouwen	4.193.020	3.900.402
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	2.387.691	2.638.595
Vervoermiddelen	343.501	225.579
Machines, apparaten en installaties	592.983	307.864
Overige materiële vaste activa	19.122	0
Totaal	9.141.485	8.670.099

Het onderstaande overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van de **investerings met economisch nut** weer:

De desinvestering betreft de afboeking van de boekwaarde Schuring ad. € 2.443.
De bijdrage van derden bedrijfsgebouwen bestaat uit de bijdrage van de Veiligheidsregie ZHZ voor de bijdrage brandweerpost Klaaswaal.

Omschrijving	31-12-2017	Inves- teringen	Des- inves- teringen	Afschrij- vingen	Bijdrage van derden	Afwaar- deringen	31-12-2018
<u>Materiële vaste activa</u>							
Gronden en terreinen	1.605.169		2.443	5.068			1.597.658
Bedrijfsgebouwen	4.193.020	526.846		274.096	545.368		3.900.402
Grond-, weg- en waterwerken	2.387.691	475.449		175.148	49.398		2.638.595
Vervoermiddelen	343.501			117.921			225.579
Machines, apparaten en install.	592.983	32.148		317.266			307.864
Overige materiële vaste activa	19.122			19.122			0
Totaal mat. vaste activa	9.141.485	1.034.443	2.443	908.621	594.766	0	8.670.099

De bijdragen van derden grond-, weg- en waterwerken bestaan voornamelijk uit de bijdragen van de RAD voor afvalbakken (€ 8.930), van de Watersportvereniging voor energiezuiden (€ 11.330) en van de Gemeente Goeree-Overflakkee een deel subsidie landschapstafel (€ 29.138) voor de aanpassingen in de Dorps haven.

De in het boekjaar gedane investeringen met economisch nut staan in onderstaand overzicht vermeld.

	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2018	Cumulatief besteed t/m 2018
Brandweerpost Klaaswaal *)	1.600.000	525.017	545.368
Voorbereidingskrediet voorziening Hoeckenisse	70.000	1.829	1.829
Voorber.renov./verv.beschoeiing	20.000	15.711	15.711
Kademuur incl.aanpassingen Dorps haven**)	850.000	413.768	837.252
Aansluiting Dorps haven met centrum	175.000	45.970	45.970
Realiseren AED-netwerk	26.000	25.254	25.254
Grondkar 2018	10.000	6.893	6.893
Totaal	2.751.000	1.034.443	1.478.278

*) deze investering wordt overgedragen aan en terugbetaald door de Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid.

**) Voor de dekking van de kapitaallasten van deze investering is een reserve gevormd.

De investeringen met **economisch nut waarvoor wij ter bestrijding van de kosten een heffing innen**, kunnen als volgt worden onderverdeeld:

<u>Boekwaarde ultimo</u>	2017	2018
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	6.868.100	6.798.546
Totaal	6.868.100	6.798.546

Het onderstaande overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van de **investeringen met economisch nut waarvoor wij ter bestrijding van de kosten een heffing innen, weer:**

Omschrijving	31-12-2017	Inves- teringen	Des- inves- teringen	Afschrij- vingen	Bijdrage van derden	Afwaar- deringen	31-12-2018
<u>Materiële vaste activa</u>							
Grond-, weg- en waterwerken	6.868.100	442.192		502.646	9.100		6.798.546
Totaal mat. vaste activa	6.868.100	442.192	0	502.646	9.100	0	6.798.546

De bijdrage van derden van € 9.100 is een bijdrage van Bolton voor de aansluitingen Meidoornstraat.

De in het boekjaar gedane investeringen met economisch nut waarvoor wij ter bestrijding van de kosten een heffing innen, staan in onderstaand overzicht vermeld.

	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2018	Cumulatief besteed t/m 2018
Telemetrie rioolgemalen 2018	30.000	11.481	11.481
Vervangen vrij verval 2017	319.000	127.881	209.501
Vervangen vrij verval 2018	380.000	233.739	233.739
Vervangen gemalen mech./elektr.2018	84.000	69.091	69.091
Totaal	813.000	442.192	523.812

De boekwaarde van de investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut had **De boekwaarde van de investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut** had het volgende verloop:

Omschrijving	31-12-2017	Investeren	Desinvesteringen	Herrubricering	Afschrijvingen	Bijdrage van derden	Afwaarderingen	31-12-2018
Grond-, weg- en waterwerken Machines, apparaten en install.	660.341 112.805	1.011.770		237.480	21.135 12.534	26.207		1.862.249 100.271
Totaal	773.146	1.011.770	0	237.480	33.669	26.207	0	1.962.520

De bijdrage van derden op grond-, weg- en waterwerken betreft een bijdrage van Ontw.mij Proeftuin € 3.345 voor 11 armaturen en € 22.862 van de Gemeente Goeree-Overflakkee een deel subsidie landschapstafel.

Toelichting herrubricering: In 2018 sloopten wij de woning Molendijk 11 te Klaaswaal. Ter plaatse legden wij een parkeerplaats aan ten behoeve van het centrum. Omdat er nog niet wordt gewerkt aan de ontwikkeling van deze locatie boekten wij deze boekwaarde over naar de MVA, maatschappelijk nut.

Wij activeerden in het boekjaar de volgende investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut.

	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2018	Cumulatief besteed t/m 2018
Verkorte by-pass investering *)	3.159.000	49.568	65.312
Waardering randweg TSP	525.000	137.719	191.600
Upgrading Molendijk/Oud-Cromstrijense dijk	570.500	273.011	313.664
Opplussen centrum Klaaswaal	345.000	194.075	214.947
Vervangen AVOP/uniform.oversteek	75.000	70.774	70.774
Vervangen armaturen door led	50.000	55.046	55.046
Verlichting winkelstraat Numansdorp	54.000	48.368	48.368
Verlichting Voorstraat Klaaswaal	20.000	20.045	20.045
Krediet GVVP 2017-2024	682.500	50.682	50.682
Investering Klaaswaalse bos *)	103.500	80.198	86.255
Aanleg voetgang verbinding Dorpshaven/Fort	76.206	12.317	12.317
Duurzaamheid/Laadpalen	50.000	19.970	19.970
Totaal	5.710.706	1.011.770	1.148.977

*) Voor de dekking van de kapitaallasten van deze investering is een reserve gevormd.

Financiële vaste activa

Het verloop van de financiële vaste activa gedurende het jaar 2018 geven wij in onderstaand overzicht weer:

Omschrijving	31-12-2017	Herrubricering	Investeren	Desinvesteringen	Aflossingen/ Afschrijvingen	Afwaarderingen	31-12-2018
Kapitaalverstrekkingen aan:							
deelnemingen	1.128.552						1.128.552
Overige langlopende leningen	5.792		254.587		8.949		251.430
Overige uitzettingen met een rentetyp. looptijd >1 jaar	180.000				30.000		150.000
Totaal	1.314.344		254.587	0	38.949		1.529.982

Wij activeerden in het boekjaar de volgende investeringen in de financiële vaste activa.

	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2018	Cumulatief besteed t/m 2018
Storting fonds Starterslening	500.000	150.000	150.000
Storting Stimuleringsfonds	100.000	100.000	100.000
Kosten nationaal fietsenproject		4.587	4.587
Totaal	600.000	254.587	254.587

Uit het fonds Starterslening is 31.801 verstrekt aan inwoners van de gemeente Cromstrijen.

Vorraden

De in de balans opgenomen voorraden splitsen wij uit naar de volgende categorieën:

	Boekwaarde 31-12-2017	Balanswaarde 31-12-2017	Boekwaarde 31-12-2018	Balanswaarde 31-12-2018
Grond- en hulpstoffen:				
Overige grond- en hulpstoffen	237.480	237.480	0	0
Onderhanden werk :				
Bouwgronden in exploitaties (BIE)	-70.483	70.483-	0	0
	166.997	166.997	0	0

Van de overige grond- en hulpstoffen geven wij van het verloop in 2017 het volgende weer:

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2017	Investeringen	Desinvesteringen	Naar gronden in exploitatie	Investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut	Boekwaarde 31-12-2018	Boekwaarde per m² in €
Overige grond- en hulpstoffen Molendijk 11 en Kerkstraat 2-8 Klv	237.480	-	-	-	237.480	-	-
Subtotaal	237.480	-	-	-	237.480	-	

Toelichting: In 2018 sloopten wij de woning Molendijk 11 te Klaaswaal. Ter plaatse legden wij een parkeerplaats aan ten behoeve van het centrum. Omdat er nog niet wordt gewerkt aan de ontwikkeling van deze locatie boekten wij deze boekwaarde over naar de MVA, maatschappelijk nut.

Van de bouwgronden in exploitatie geven wij van het verloop in 2018 het volgende weer:

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2017	Voorziening verlieslatend complex	Balanswaarde per 31-12-2017	Investeringen	Opbrengsten	Winstuitname	Vormen voorziening nog te maken kosten Vlielandersstraat	Vrijval voorziening verlieslatend complex	Balanswaarde per 31-12-2018
BIE* Ontwikkeling locatie Vlielandersstraat	-70.483	14.357	-84.840	97.030	107.923	20.499	60.877	14.357	-
Eindtotaal	-70.483	14.357	-84.840	97.030	107.923	20.499	60.877	14.357	-

Toelichting begrippen:

Investering: betreffen de kosten die wij gedurende het jaar voor het project maken.

Desinvestering: betreffen inkomsten zoals een bijdrage van derden.

Negatieve boekwaarde: Een negatieve boekwaarde betekent dat er tot op heden meer inkomsten zijn dan uitgaven, dus per saldo positief voor de gemeente.

Positieve boekwaarde: Een positieve boekwaarde betekent dat er tot op heden meer uitgaven zijn dan inkomsten, dus per saldo negatief voor de gemeente.

Uitzettingen korter dan één jaar

De in de balans opgenomen uitzettingen met een looptijd van één jaar of minder kunnen wij als volgt specificeren:

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2017	Voorziening oninbaarheid	Balanswaarde 31-12-2017	Boekwaarde 31-12-2017	Voorziening oninbaarheid	Balanswaarde 31-12-2018
Vorderingen op openbare lichamen	324.261		324.261	259.947		259.947
Uitzettingen in 'Rijks schatkist'	504.584		504.584	742.484		742.484
Overige vorderingen	634.326	19.245	615.081	397.625	15.199	382.426
Totaal	1.463.171	19.245	1.443.926	1.400.056	15.199	1.384.857

Liquide middelen

Het saldo van de liquide middelen bestaan uit de volgende componenten:

	2017	2018
Kassaldi	7.985	223
Banksaldi	195.326	2
Totaal	203.311	225

Schatkistbankieren - Ministerie van Financiën

De hoogte van het drempelbedrag voor het jaar 2018 bedraagt € 250.000. Wij maken gebruik van de mogelijkheid bij de BNG Bank om de overtollige middelen automatisch over te hevelen naar 's Rijks schatkist. Wij hebben in 2018 het drempelbedrag niet overschreden. En geen overtollige middelen buiten 's Rijks schatkist aangehouden.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000)						
Verslagjaar						
(1)	Drempelbedrag	250				
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4	
(2)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	37	90	209	183	
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	213	160	41	67	
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-	
(1) Berekening drempelbedrag						
Verslagjaar						
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	26.405				
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	26.405				
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	-				
(1) = (4b)*0,0075 + (4c)*0,002 met een minimum van €250.000	Drempelbedrag	250				
(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen						
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4	
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	3.366	8.129	19.037	16.620	
(5b)	Dagen in het kwartaal	90	90	91	91	
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	37	90	209	183	

Overlopende activa

Wij onderscheiden de post overlopende activa als volgt:

	2017	2018
Vooruitbetaalde bedragen	172.196	4.608
Overige nog te ontvangen bedragen	2.534.201	3.371.754
	2.706.397	3.376.362

De post "overige nog te ontvangen bedragen" bevat o.a. een bedrag van € 1.975.277,65 voor slotaangifte BCF 2018.

Passiva

Vaste passiva

Eigen vermogen

Het in de balans opgenomen eigen vermogen bestaat uit de volgende posten:

	<u>Boekwaarde per 31-12-2017</u>	<u>Boekwaarde per 31-12-2018</u>
Algemene reserve	4.262.772	2.509.737
Bestemmingsreserve		
- overige bestemmingsreserves	8.636.012	9.993.726
	12.898.783	12.503.463
Gerealiseerd resultaat	957.465	838.880
Totaal	13.856.248	13.342.343

Het verloop in 2018 geven wij in onderstaand overzicht per reserve weer:

	Boekwaarde 31-12-2017	Toevoeging	Onttrekking	Bestemming resultaat vorig boekjr.	Boekwaarde 31-12-2018
A. Algemene reserves					
Algemene reserve	4.262.772	139.465	1.892.500		2.509.737
Gerealiseerd resultaat 2017	957.465			957.465	-
Totaal algemene reserves	5.220.237	139.465	1.892.500	957.465	2.509.737
B. Bestemmingsreserves					
0 Bestuursbudget	33.520		33.520		-
0 Reserve bijdrage SOHW	90.000		90.000		-
0 Reserve projectorganisatie HW	198.414	47.000	198.414		47.000
0 Frictie personeel	214.840	655.408	870.248		-
0 Afschrijving servicecentrum	136.757		12.433		124.324
0 Reserve POP-gelden	18.888		18.888		-
0 BCF egaliseringsreserve	259.062		259.062		-
1 Reserve Brandweerkazernes	390.270		390.270		-
2 Afschrijvingslasten bypass Klaaswaal	906.962	2.762.440			3.669.403
2 Reserve voorbereidingskn/planschade bypass	353.881		13.610		340.271
2 Afschrijvingslasten Molendijk/OCdijk	230.000		230.000		-
2 Maatregelen GVVP	207.030		207.030		-
2 Dekkingsreserve krediet GVVP 2017-2024	-	682.500			682.500
2 Afschrijvingslasten randweg TSP	-	525.000			525.000
2 Verlichting Winkelstraat Numansdorp	-	54.000			54.000
2 Verlichting Voorstraat Klaaswaal	-	20.000			20.000
2 Reserve AVOP	75.000				75.000
3 Afschr. lasten revitalisering bedrijventerrein	357.924		146.748		211.176
3 Reserve Visie lokaal economisch beleid	40.000		40.000		-
4 Afschrijvingslasten Buttervliet 2-4	413.152		56.277		356.875
4 Alg. decentr. huisvesting onderwijs	442.200		130.000		312.200
5 Reserve afschr. bijdrage kleedkamers NSVV	19.143		3.191		15.953
5 Projectsubsidies	49.938		8.712		41.226
5 Afschrijvingslasten kademuur Dorps haven	1.035.000	90.000	275.000		850.000
5 Afschrijvingslasten Fort Buitensluis	302.717		105.050		197.667
5 Afschrijvingslasten Klaaswaalse bos	145.000		5.000		140.000
5 Inhaal/renovatie actie kwaliteit openbaar groen	45.162		45.162		-
5 Reserve Het Fort stimuleringsbijdrage	117.283		49.450		67.833
5 Reserve recreatieve ontwikkeling Zuidrand	50.000		13.169		36.831
5 Reserve afschrijvingslasten voetpad zuidrand	100.000				100.000
5 Baggeren Dorps haven	-	100.000			100.000
5 Aansluiting Dorps haven met centrum	-	175.000			175.000
5 Liquidatie Natuur- en recreatieschap	-	49.681			49.681
6 Omgeving Hoeckenisse	-	100.000			100.000
6 Transformatie agenda	320.963	204.700	163.560		362.103
6 Financiële calamiteiten multi-probleem situaties	7.500				7.500
7 Waterplan	382.604		185		382.419
7 Route gevaarlijke stoffen	2.000		2.000		-
7 Duurzaamheidsimpulsen	72.075				72.075
7 Begraafplaatsen	-	170.121	170.121		-
8 Structuur/bestemmingsplannen	10.592		10.592		-
8 Omgevingswet	700.754		90.335		610.420
8 Visie A29	30.000		30.000		-
8 Digitalisering bouwvergunningen	28.495		28.495		-
8 Afgewikkelde bouwgrondexploitaties	848.886	107.184	800.000		156.070
8 Reserve lokale bijdrage windturbines	-	61.200			61.200
8 Herinrichting omgeving NH kerk	-	50.000			50.000
Totaal bestemmingsreserves	8.636.012	5.854.235	4.496.521	-	9.993.726
Totaal	13.856.248	5.993.700	6.389.021	957.465	12.503.463

In onderdeel Toelichting reserves en voorzieningen, geven wij de aard en reden, alsmede het verloop van de reserves weer.

Voorzieningen

Het verloop in 2018 geven wij in onderstaand overzicht per soort voorziening weer:

Soort voorziening	Balanswaarde 31-12-2017	Toevoeging	Vrijval t.g.v. exploitatie	Aanwending	Balanswaarde 31-12-2018
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	1.998.270	370.550	35.000	201.698	2.132.122
Egalisatievoorzieningen	733.233	490.275	92.322	329.002	802.185
Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden	1.244.824			141.140	1.103.683
Totaal	3.976.327	860.825	127.322	671.840	4.037.990

In de kolom vrijval zijn de bedragen opgenomen welke ten gunste van de rekening van baten en lasten zijn vrijgevallen.

Alle aanwendingen van de voorzieningen zijn rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht.

In onderdeel Toelichting reserves en voorzieningen, geven wij de aard en reden, alsmede het verloop van de voorzieningen weer.

Vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar

De onderverdeling van de in de balans opgenomen langlopende schulden is als volgt:

	2017	2018
Obligatieleningen		
Onderhandse leningen:		
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	2.351.055	1.672.268
Totaal	2.351.055	1.672.268

Het verloop van de vaste schulden in 2018 geven wij in onderstaand overzicht weer:

	Saldo 31-12-2017	Vermeer- deringen	Aflossingen	Saldo 31-12-2018
Onderhandse leningen	2.351.055	-	678.787	1.672.268
Totaal	2.351.055	-	678.787	1.672.268

De werkelijk betaalde rente in het jaar 2018 met betrekking tot de vaste schulden bedraagt € 99.143.

In het onderdeel Bijlagen geven wij in bijlage b een gespecificeerd overzicht van de langlopende schulden.

Vlottende passiva

Onder de vlottende passiva zijn opgenomen:

	2017	2018
Schulden < 1 jaar	1.457.087	3.069.479
Overlopende passiva	1.214.230	1.820.901
Totaal	2.671.317	4.890.381
Kortlopende schulden		

De in de balans opgenomen kortlopende schulden kunnen wij als volgt specificeren:

	2017	2018
Debetsaldo BNG bank		1.039.045
Overige schulden	1.457.087	2.030.434
Totaal	1.457.087	3.069.479

Overlopende passiva

De specificatie van de post overlopende passiva is als volgt:

	2017	2018
Vooruitontvangen bedragen van het Rijk	156.356	808.542
Vooruitontvangen bedragen	30.405	40.405
Nog te betalen bedragen aan het Rijk		189.460
Nog te betalen bedragen aan overige Nederlandse overheidslichamen		282.533
Overige nog te betalen bedragen	1.027.469	499.962
Totaal	1.214.230	1.820.901

De nog te besteden voorschotbedragen van het Rijk specificeren wij in het onderstaande overzicht.

Uitkering met specifiek bestedingsdoel	Saldo 31-12-2017	Toevoegingen	Betaalde bedragen	Saldo 31-12-2018
Subsidie landschapstafel		248.000		248.000
BDU subsidies bushaltes A29	10.879			10.879
Subsidie ISV overgangsregeling	33.333		440	32.893
Subs san.verk.lawaai ISV-B		420.800		420.800
ISV-subsidie B-lijst	112.144		16.174	95.970
Totaal	156.356	668.800	16.614	808.542

Borgstellingen en garantstellingen

Het in de balans opgenomen bedrag voor verstrekte borgstellingen specificeren wij als volgt:

Functie	Organisatie	Doel geldlening	Oorspr.bedrag	Restbedrag 31-12-2017	Restbedrag 31-12-2018	Percentage van de lening waarvoor borgstelling is verleend	Garantiebedrag per 31-12-2018	Opmerkingen
120	Veiligheidsregio Zuid Holland Zuid	Diverse leningen Veiligheidsregio		€ 51.008.755	€ 48.702.861	2,7%	€ 1.314.977	Deelnemende gemeenten staan garant voor de leningen door de GR aangegaan in verhouding tot het inwoneraantal volgens art.30 lid 6 VR. 13.000/481.000 inwoners.
530	Voetbalvereniging NSVV	Renovatie clubgebouw	€ 112.500	€ 90.457	€ 84.829	100%	€ 84.829	Nieuwe lening Looptijd 20 jaar 1-2-2014 eerst aflossing € 469,00 p.m.
630	Scouting	Bouw botenloods	€ 100.000	€ 84.996	€ 81.417	100%	€ 81.417	Looptijd 20 jaar; ann. afl.rente 10jr.vast
641	Stichting Alerimus	Renovatie "De Buitensluis"	€ 1.556.935	€ 1.166.303	€ 1.029.328	100%	€ 1.029.328	
830	Bedrijvenpark Hoeksche Waard C.V.	Ontwikkeling bedrijvenpark	€ 21.600.000	€ 21.600.000	€ 15.100.000	16%	€ 2.416.000	Kredietplafond totaal € 27,5 miljoen voor de vijf Hoeksche- waardse gemeenten waarvan nu € 21,6 miljoen in leningvorm is opgenomen. Het restant is nog beschikbaar.
822	Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW)	- Achtervang garantstelling. Verstrekt aan HW Wonen	€ 30.782.406	€ 33.671.391	€ 26.228.506	50%	€ 13.114.253	De leningen aan HW Wonen zijn 100% geborgd door WSW. De gemeente staat als achtervang garant voor het waarborgfonds. Indien het waarborgfonds niet aan haar verplichtingen kan voldoen, dan staat de gemeente en het Rijk beiden voor 50% garant voor het WSW.
			€ 54.151.840	€ 107.621.902	€ 91.226.941		€ 18.040.805	

Niet uit de balans blijkende rechten en verplichtingen

Wij verkochten de Hoeckenisse begin 2019 aan de Kerk van Nazarener, Nederlands District. In de verkoopovereenkomst namen wij een voorkeursrecht ten behoeve van de gemeente Hoeksche Waard op. Daarin legden wij vast dat bij eventueel toekomstig verkoop, de kerk verplicht is het pand eerst aan de gemeente te koop aan te bieden voor de dan geldende taxatiewaarde, waarop dan de huidige getaxeerde waarde ad € 260.000 in mindering wordt gebracht.

Voor de uitvoering van het groot onderhoud aan de zwembaden staat een bedrag gereserveerd bij Sportfondsen Cromstrijen BV van ca. € 911.000 per 31 december 2018.

Sisa bijlage bij de jaarrekening

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2018 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 10 januari 2019							
lenW	E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer (SiSa tussen medeoverheden) Provinciale beschikking en/of verordening Gemeenten en Gemeenschappelijke Regelingen	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 01	Besteding (jaar T) ten laste van provinciale middelen Aard controle R Indicatornummer: E27B / 02	Overige bestedingen (jaar T) Aard controle R Indicatornummer: E27B / 03	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde bestedingen ten laste van provinciale middelen Indien de correctie een vermeerdering van bestedingen betreft, mag het alleen gaan over nog niet eerder verantwoorde bestedingen Aard controle R Indicatornummer: E27B / 04	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde overige bestedingen Indien de correctie een vermeerdering van bestedingen betreft, mag het alleen gaan over nog niet eerder verantwoorde bestedingen Aard controle R Indicatornummer: E27B / 05
			1 PZH-2014-496153472	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			2 PZH-2016-548225984	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			3 PZH-2017-579056135	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			4 PZH-2018-639203462	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
		Kopie beschikingsnummer Cumulatieve besteding ten laste van provinciale middelen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 06	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 07	Toelichting Eindverantwoording Ja/Nee Als u kiest voor 'ja', betekent dit dat het project is afgerond en u voor de komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorden Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 10			
			1 PZH-2014-496153472	€ 0	€ 0	0	Nee
			2 PZH-2016-548225984	€ 0	€ 0	0	Nee
			3 PZH-2017-579056135	€ 0	€ 0	0	Nee
			4 PZH-2018-639203462	€ 0	€ 0	0	Nee

IenW	E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaa Subsidieregeling sanering verkeerslawaa Provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen (Wgr)	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Besteding (jaar T) ten laste van rijksmiddelen	Overige bestedingen (jaar T)	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt	Correctie over besteding t/m jaar T	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 01	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 02	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 03	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 04	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 05	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 06
			1 IenM/BSK-2014/237798	€ 440	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			2 IenW/BSK-2018/247405	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			3 IenW/BSK-2018/247414	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Kopie beschikingsnummer	Cumulatieve bestedingen ten laste van rijksmiddelen tot en met (jaar T)	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T)	Cumulatieve Kosten ProRail tot en met (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen	Correctie over besteding kosten ProRail t/m jaar T	Eindverantwoording Ja/Nee
				Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie		
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 07	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 09	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 10	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 11	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 12
			1 IenM/BSK-2014/237798	€ 33.607	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
			2 IenW/BSK-2018/247405	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
			3 IenW/BSK-2018/247414	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeentedeel 2018 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) algemene bijstand	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAW	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAZ	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk)
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
			I.1 Participatiewet (PW)	I.1 Participatiewet (PW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)
			Aard controle R Indicatornummer: G2 / 01	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 02	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 03	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 04	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 05	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 06
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk)	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	
			I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)	I.7 Participatiewet (PW)	I.7 Participatiewet (PW)	
			Aard controle R Indicatornummer: G2 / 07	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 08	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 09	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 10	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 11	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2 / 12
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee

SZW	G2A	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_totaal 2017 Gemeenten die uitvoering in (jaar T-1) geheel of gedeeltelijk hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr verantwoordten hier het totaal (jaar T-1). (Dus: deel Openbaar lichaam uit SiSa (jaar T-1) regeling G2B + deel gemeente uit (jaar T-1) regeling G2A)	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Besteding (jaar T-1) algemene bijstand	Baten (jaar T-1) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T-1) IOAW	Baten (jaar T-1) IOAW (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T-1) IOAZ
				inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	inclusief geldstroom naar openbaar lichaam
				I.1 Participatiewet (PW)	I.1 Participatiewet (PW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2A / 01	Aard controle R Indicatornummer: G2A / 02	Aard controle R Indicatornummer: G2A / 03	Aard controle R Indicatornummer: G2A / 04	Aard controle R Indicatornummer: G2A / 05	Aard controle R Indicatornummer: G2A / 06
1	060611 Gemeente Cromstrijen		€ 1.324.779	€ 29.644	€ 140.569	€ 8	€ 0	
		Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij indicator G2A / 01	Baten (jaar T-1) IOAZ (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T-1) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T-1) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T-1) WWIK (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T-1) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet	
		In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	
			I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)	Participatiewet (PW)	
		Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2A / 07	Aard controle R Indicatornummer: G2A / 08	Aard controle R Indicatornummer: G2A / 09	Aard controle R Indicatornummer: G2A / 10	Aard controle R Indicatornummer: G2A / 11	Aard controle R Indicatornummer: G2A / 12	
1	060611 Gemeente Cromstrijen		€ 0	€ 8.424	€ 0	€ 0	€ 10.971	
		Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij indicator G2A / 01	Baten (jaar T-1) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk)					
		In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	inclusief geldstroom naar openbaar lichaam					
			Participatiewet (PW)					
		Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2A / 13	Aard controle R Indicatornummer: G2A / 14					
1	060611 Gemeente Cromstrijen		€ 0					

SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeent edeel 2018 Besluit	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob)	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) Bob
			Aard controle R Indicatornummer: G3 / 01	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 02	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 03	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 04	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 05	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 06
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee			
			Aard controle R Indicatornummer: G3 / 07	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3 / 09			
			€ 0	€ 0	Nee			
SZW	G3A	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_totaal 2017 Besluit	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Besteding (jaar T-1) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)	Besteding (jaar T-1) kapitaalverstrekking (exclusief Bob)	Baten (jaar T-1) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Baten (jaar T-1) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T-1) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob)
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3A / 01	Aard controle R Indicatornummer: G3A / 02	Aard controle R Indicatornummer: G3A / 03	Aard controle R Indicatornummer: G3A / 04	Aard controle R Indicatornummer: G3A / 05	Aard controle R Indicatornummer: G3A / 06
			1 060611 Gemeente Cromstrijen	€ 8.456	€ 0	€ 1.623	€ 17.170	€ 7.323
			Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij G3A / 01	Besteding (jaar T-1) Bob	Baten (jaar T-1) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T-1) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004		
			In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	inclusief geldstroom naar openbaar lichaam		
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3A / 07	Aard controle R Indicatornummer: G3A / 08	Aard controle R Indicatornummer: G3A / 09	Aard controle R Indicatornummer: G3A / 10		
			1 060611 Gemeente Cromstrijen	€ 0	€ 0	€ 0		

Bijlage taakvelden

Omschrijving programma	Raming 2018 voor wijziging			Raming 2018 na wijziging			Realisatie 2018			Verschil begroting na wijziging met realisatie		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
<i>Programma 0 Bestuur en ondersteuning</i>												
0.1 Bestuur		1.224.644	1.224.644		2.315.688	2.315.688	-	2.393.391	2.393.391		-77.703	77.703
0.2 Burgerzaken	243.071	461.943	218.872	252.921	540.919	287.998	242.927	530.344	287.417	-9.994	10.575	-581
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	15.655	13.378	-2.277	16.982	198.444	181.462	82.861	134.797	51.937	65.879	63.647	-129.525
0.4 Overhead	37.136	3.325.678	3.288.542	115.106	3.684.080	3.568.974	135.197	3.581.482	3.446.285	20.091	102.598	-122.689
0.5 Dividend	505.000		-505.000	463.386		-463.386	454.261	-	-454.261	-9.125		9.125
0.5 Saldo financieringsfunctie	149.412	177.511	28.099	149.412	136.511	-12.901	137.521	133.284	-4.238	-11.891	3.227	8.663
0.61 OZB woningen	1.435.930	39.292	-1.396.638	1.458.880	39.292	-1.419.588	1.467.256	39.292	-1.427.964	8.376		-8.376
0.62 OZB niet-woningen	1.089.422	27.981	-1.061.441	1.158.700	27.981	-1.130.719	1.165.324	27.981	-1.137.343	6.624		-6.624
0.64 Belastingen overig	1.049.792	26.669	-1.023.123	1.055.892	26.669	-1.029.223	1.058.026	33.189	-1.024.837	2.134	-6.520	4.386
0.7 Algemene en ovg uitkeringen gem. fonds	14.277.558		-14.277.558	15.520.459		-15.520.459	15.504.917		-15.504.917	-15.542		15.542
0.8 Overige baten en lasten	330.000	129.999	-200.001	384.501	3.364	-381.137	555.663		-555.663	171.162	3.364	-174.526
0.9 Vennootschapsbelasting												
0.10 Mutaties reserves	3.658.096	3.509.585	-148.511	7.359.257	6.005.548	-1.353.709	7.346.484	6.241.700	-1.104.784	-12.773	-236.152	248.925
0.11 Resultaat rekening van baten en lasten												
<i>Programma 1 Veiligheid</i>												
1.1 Crisisbeheersing en brandweer		935.104	935.104	45.631	925.355	879.724	78.165	894.438	816.273		30.917	-63.451
1.2 Openbare orde en veiligheid	7.910	249.367	241.457	43.943	438.982	395.039	33.273	414.776	381.503	-10.670	24.206	-13.536
<i>Programma 2 Verkeer, vervoer en waterstaat</i>												
2.1 Verkeer en vervoer	24.007	1.774.353	1.750.346	24.007	1.918.461	1.894.454	26.151	1.964.716	1.938.565	2.144	-46.255	44.111
2.2 Parkeren	3.877	2.115	-1.762	3.877	2.115	-1.762	5.748	4.164	-1.584	1.871	-2.049	178
2.3 Recreatieve havens	9.595	13.859	4.264	7.255	34.611	27.356	10.468	29.719	19.251	3.213	4.892	-8.105
2.4 Economische havens en waterwegen	3.425		-3.425	3.425		-3.425	3.467		-3.467	42		-42
3.1 Economische ontwikkeling		55.970	55.970		63.850	63.850		76.395	76.395		-12.545	12.545
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	8.326	10.687	2.361	8.326	33.187	24.861	41.502	28.100	-13.402	33.176	5.087	-38.263
3.4 Economische promotie	50.750	3.371	-47.379	50.750	13.371	-37.379	50.750	13.371	-37.379			

<i>Programma 4 Onderwijs</i>												
4.1 Openbaar basisonderwijs	391	110.301	109.910	391	110.301	109.910		120.090	120.090	-391	-9.789	10.180
4.2 Onderwijshuisvesting	16.338	213.910	197.572	19.090	228.900	209.810	20.349	223.401	203.052	1.259	5.499	-6.758
leerlingzaken	10.302	465.306	455.004	81.890	369.742	287.852	74.550	365.698	291.148	-7.340	4.044	3.296
<i>Programma 5 Sport, cultuur en recreatie</i>												
5.1 Sportbeleid en activering		215.876	215.876		207.329	207.329	-	205.804	205.804		1.525	-1.525
5.2 Sportaccommodaties	250.333	969.680	719.347	242.584	1.073.885	831.301	227.691	1.043.749	816.058	-14.893	30.136	-15.243
5.3 Cultuurpresentatie,- productie,- participatie	-	44.793	44.793		44.793	44.793		45.305	45.305		-512	512
5.4 Musea		26.057	26.057		26.057	26.057		19.197	19.197		6.860	-6.860
5.5 Cultureel erfgoed		13.670	13.670	24.000	49.670	25.670	24.000	45.321	21.321		4.349	-4.349
5.6 Media		315.817	315.817		445.817	445.817		443.848	443.848		1.969	-1.969
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	23.039	1.180.802	1.157.763	373.720	1.478.126	1.104.406	141.401	1.429.674	1.288.274	-232.319	48.452	183.868
<i>Programma 6 Sociaal domein</i>												
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	50.740	817.738	766.998	36.194	1.047.304	1.011.110	115.500	814.875	699.375	79.306	232.429	-311.735
6.2 Wijkteams		423.852	423.852		553.222	553.222		563.308	563.308		-10.086	10.086
6.3 Inkomensregelingen	1.173.000	2.068.415	895.415	1.356.072	2.223.487	867.415	1.444.591	2.231.868	787.277	88.519	-8.381	-80.138
6.4 Begeleide participatie		839.910	839.910		847.411	847.411		853.205	853.205		-5.794	5.794
6.5 Arbeidsparticipatie		96.665	96.665		101.665	101.665		101.674	101.674		-9	9
6.6 Maatwerkvoorzien. (WMO)		256.782	256.782	6.387	242.762	236.375	20.816	285.078	264.262	14.429	-42.316	27.887
6.71 Maatwerkdienstverlen. 18+	131.851	1.627.124	1.495.273	131.851	1.776.127	1.644.276	120.370	1.616.715	1.496.345	-11.481	159.412	-147.931
6.72 Maatwerkdienstverlen. 18-		1.294.119	1.294.119		1.451.333	1.451.333		1.443.070	1.443.070		8.263	-8.263
6.81 Geëscaleerde zorg 18+		27.667	27.667		40.967	40.967		33.699	33.699		7.269	-7.269
6.82 Geëscaleerde zorg 18-		223.044	223.044		252.777	252.777		252.392	252.392		385	-385
<i>Programma 7 Volksgezondheid en milieu</i>												
7.1 Volksgezondheid		563.533	563.533		573.691	573.691		551.139	551.139		22.552	-22.552
7.2 Riolerings*	1.078.594	879.808	-198.786	1.356.201	1.151.164	-205.037	1.169.507	1.024.480	-145.027	-186.694	126.684	60.010
7.3 Afval												
7.4 Milieubeheer	65.349	382.192	316.843	25.649	377.445	351.796	20.662	362.263	341.600	-4.987	15.183	-10.196
7.5 Begraafplaatsen	285.803	412.871	127.068	263.640	478.768	215.128	180.150	428.473	248.323	-83.490	50.295	33.195
<i>Programma 8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing</i>												
8.1 Ruimtelijke Ordening	49.534	479.432	429.898	231.110	523.613	292.503	370.837	550.938	180.101	139.727	-27.325	-112.402
8.2 Grondexploitatie	35.468	35.468		178.406	157.907	-20.499	178.406	157.907	-20.499			
8.3 Wonen en bouwen	335.353	429.855	94.502	466.625	674.034	207.409	520.351	683.950	163.599	53.726	-9.916	-43.810
Gerealiseerd resultaat	26.405.057	26.396.193	-8.864	32.916.520	32.916.725	205	33.029.142	32.190.261	-838.881	80.087	726.465	-839.086

Toelichting reserves en voorzieningen

RESERVES

Progr.	Omschrijving	Doel reserve	Saldo 31-12-2017	Toevoeging	Onttrekking	Bestemming resultaat vorig boekjaar	Vermindering ter dekking van afschrijvings- lasten	Saldo 31-12-2018
A.	Algemene reserves							
	Algemene reserve	Algemeen bestedingsmiddel	4.262.772	139.465	1.892.500			2.509.737
	Gerealiseerd resultaat 2018		957.465			957.465		-
	Totaal algemene reserves		5.220.237	139.465	1.892.500	957.465	-	2.509.737
B.	Bestemmingsreserves							
0	Bestuursbudget	Vervallen	33.520		33.520			-
0	Bijdrage SOHW	Vervallen	90.000		90.000			-
0	Firctiekosten herindeling	Dekking implementatiekosten voor	198.414	47.000	198.414			47.000
0	Frictie personeel	Vervallen	214.840	655.408	870.248			-
0	Afschrijving servicecentrum	Dekking kapitaallasten verbouwing	136.757				12.433	124.324
0	POP-gelden	Vervallen	18.888		18.888			-
0	BCF egalisatiereserve	Ter dekking jaarlijks nadelige	259.062		259.062			-
1	Brandweerkazernes	Vervallen	390.270		390.270			-
1	Veiligheid en buurtpreventie	Vervallen	-					-
2	Afschrijvingslasten bypass Klaaswaal	Dekking kapitaallasten aanleg	906.962	2.762.440				3.669.403
2	Vorbereidingskn/planschade bypass	Dekking voorbereidingskosten	353.881		13.610			340.271
2	Afschrijvingslasten Molendijk/Oud-	Vervallen	230.000		230.000			-
2	Maatregelen GVVP	Vervallen	207.030		207.030			-
2	Dekkingsreserve krediet GVVP 2017-2024	Dekking voor kosten UP GVVP 2017-	-	682.500				682.500
2	Afschrijvingslasten randweg TSP	Dekking voor kosten randweg TSP	-	525.000				525.000
2	Verlichting Winkelstraat Numansdorp	Dekking voor kosten verlichting	-	54.000				54.000
2	Verlichting Voorstraat Klaaswaal	Dekking voor kosten verlichting	-	20.000				20.000
2	AVOP	Reserve ter dekking van de aanleg	75.000					75.000
2	Afschrijvingslasten revitalisering	Dekking kapitaallasten kosten	357.924		146.748			211.176
3	Visie lokaal economisch beleid	Vervallen	40.000		40.000			-
4	Afschrijvingslasten Butternvliet 2-4	Dekking (extra) kapitaallast oude	413.152				56.277	356.875
4	Alg. decentr. huisvesting onderwijs	Dekking kosten huisvesting	442.200		130.000			312.200
5	Afschrijvingslasten in bijdrage kleedkamers	Dekking kapitaallasten	19.143				3.191	15.953

5	Projectsubsidies	Subsidiering eenmalige projecten	49.938		8.712			41.226
5	Afschrijvingslasten kademuur Dorpshaven	Dekking kapitaallasten kosten	1.035.000	90.000	275.000			850.000
5	Afschrijvingslasten Fort Buitensluis	Dekking kapitaallasten verwerving	302.717		105.050			197.667
5	Afschrijvingslasten Klaaswaalse bos	Dekking kapitaallasten realisatie	145.000		5.000			140.000
5	Inhaal/renovatie actie kwaliteit openbaar	Vervallen	45.162		45.162			-
5	Het Fort stimuleringsbijdrage	Dekking kosten stimuleringsbijdrage	117.283		49.450			67.833
5	Recreatieve ontwikkeling Zuidrand	Dekking kosten verbindende wandel-	50.000		13.169			36.831
5	Afschrijvingslasten voetpad zuidrand	Dekking kapitaallasten aanleg	100.000					100.000
5	Baggeren Dorpshaven	Dekking voor kosten baggeren	-	100.000				100.000
5	Aansluiting Dorpshaven met centrum	Dekking voor kosten aansluiting	-	175.000				175.000
5	Liquidatie Natuur- en recreatieschap	Reservering ontvangen middelen uit	-	49.681				49.681
6	Omgeving Hoeckenisse	Dekking kosten herinrichting terrein	-	100.000				100.000
6	Transformatie agenda	Dekking kosten transformatie	320.963	204.700	163.560			362.103
6	Financieel calamiteiten multi-probleem	Dekking kosten calamiteiten	7.500					7.500
7	Waterplan	Maatregelen uitvoering Wet	382.604		185			382.419
7	Route gevaarlijke stoffen	Vervallen	2.000		2.000			-
7	Duurzaamheidsimpulsen	Dekking kosten	72.075					72.075
7	Begraafplaatsen	Vervallen	-	170.121	170.121			-
8	Structuur/bestemmingsplannen	Vervallen	10.592		10.592			-
8	Omgevingswet	Dekking kosten implementatie	700.754		90.335			610.420
8	Visie A29	Vervallen	30.000		30.000			-
8	Digitalisering bouwvergunningen	Vervallen	28.495		28.495			-
8	Afgewikkelde bouwgrondexploitaties	Ter dekking van eventuele	848.886	107.184	800.000			156.070
8	Reserve lokale bijdrage windturbines	Ontvangen lokale bijdragen ivm	-	61.200				61.200
8	Herinrichting omgeving NH kerk	Dekking kosten herinrichting terrein	-	50.000				50.000
	Totaal B		8.636.012	5.854.235	4.424.620	-	71.900	9.993.726
	Totaal A. en B.		13.856.248	5.993.700	6.317.120	957.465	71.900	12.503.463

VOORZIENINGEN

Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's

Omschrijving	Doel	Saldo 31-12-2017	Toevoeging	Vrijval	Aanwending	Toelichting aanwending	Saldo 31-12-2018
Wethouderspensioenen	Pensioenuitkeringen	1.323.270	88.687	-	165.066	Uitkering aan gewezen wethouders.	1.246.891
Wachtgeld voormalig wethouders	Wachtgeldverplichting	-	213.101	-	-	Uitkering aan voormalig wethouders	213.101
Bedrijventerrein Hoeksche Waard	Garantstelling geldlening	675.000	-	35.000	-	Lagere voorziening noodzakelijk nav actualisatie GREX BHW.	640.000
Voorziening afwikkeling Vlielandersstraat	Garantstelling geldlening	-	68.762	-	36.631	In 2018 gemaakte kosten na afwikkeling cfm raadsbesluit.	32.130
Totaal		1.998.270	370.550	35.000	201.698		2.132.122

Egalisatievoorzieningen

Omschrijving	Doel	Saldo 31-12-2017	Toevoeging	Vrijval	Aanwending	Toelichting aanwending	Saldo 31-12-2018
Voorzieningen gemeentelijke gebouwen	Onderhoud/repatries gebouwen	534.380	170.480	92.322	118.004	Kosten diverse onderhoudswerkzaamheden	494.533
Herstraten wegen en pleinen binnen de bebouwde kom	Voorziening herstraatwerk	193.930	312.795	-	206.397	Asfalteren, bestratingwerkzaamheden en straatreparaties	300.327
Onderhoud bruggen	Onderhoud bruggen	4.923	7.000	-	4.600	Schilderwerk, aanbrengen slijtlaag en betonherstel	7.323
Totaal		733.232	490.275	92.322	329.002		802.184

Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden

Omschrijving	Doel	Saldo 31-12-2017	Toevoeging	Vrijval	Aanwending	Toelichting aanwending	Saldo 31-12-2018
Voorziening riolering	Egalisatie van saldo van de baten en lasten van de riolering.	1.244.824	-	-	141.140		1.103.685
Totaal		1.244.824	-	-	141.140		1.103.685
Totaal		3.976.326	860.825	127.322	671.839		4.037.991

Controleverklaring

Bijlagen

Toelichting onderhandse leningen

	Soort lening en naam geldgever	Oorspronkelijk bedrag van de schuld	Jaar van laatste aflossing	Rente percentage	Schuld aan het begin van het dienstjaar	Aflossing/ toename van de schuld	Schuld aan het einde van het dienstjaar	Rentelasten in het dienstjaar
	Banken							
1	BNG leningnr. 88787	1.235.003	2018	4,61	61.750	-61.750	0	2.847
2	BNG leningnr. 88789	7.618.058	2018	4,61	380.903	-380.903	0	17.560
3	NWB 100020427	2.722.681	2020	5,91	408.402	-136.134	272.268	24.137
4	BNG leningnr. 10734	2.000.000	2032	3,64	1.500.000	-100.000	1.400.000	54.600
	Totaal Banken	13.575.742			2.351.055	-678.787	1.672.268	99.143

Restantkredieten investeringen

NAAR 2019 OVER TE BOEKEN KREDIETEN (CATEGORIE I)

Grootboek nr.	Omschrijving	Raming primitieve begroting	Over van 2017	Nieuw/ wijziging 2018	Raming na wijziging	Werkelijk	Saldo 2018	Over te boeken	Opmerkingen
	SECTOR RUIMTE EN CULTUUR								
3.120.02.10	Brandweerpost Klaaswaal	850.000	-20.351	-829.649	0	0	0	0	De gemeente is opdrachtgever voor de bouw. In de intentieovereenkomst legden wij vast dat Veiligheidsregio ZHZ de kosten voor de nieuwbouw van de kazerne volledig vergoedt. Aangezien de gemeente opdrachtgever is activeren wij de bouwkosten eerst zelf. Voor deze bouwkosten hogen wij het krediet op naar € 1,6 mln. Daar tegenover staat een zelfde bedrag als investeringsbijdrage. Per saldo geen boekwaarde van het activa.
3.210.00.15	Verkorte bypass: investering grond		1.647.000		1.647.000	0	1.647.000	1.647.000	Begin 2019 nam PZH het besluit in te zetten op een randweg Klaaswaal oost. Wij houden de beschikbare middelen hiervoor in stand, in afwachting van de onderhandelingen met de provincie over de (co-)financiering van de randweg.
3.210.00.16	Verkorte bypass: investering aanleg	99.308	3.043.947		3.143.255	49.568	3.093.688	3.093.688	Begin 2019 nam PZH het besluit in te zetten op een randweg Klaaswaal oost. Wij houden de beschikbare middelen hiervoor in stand, in afwachting van de onderhandelingen met de provincie over de (co-)financiering van de randweg.

Grootboek nr.	Omschrijving	Raming primitieve begroting	Over van 2017	Nieuw/ wijziging 2018	Raming na wijziging	Werkelijk	Saldo 2018	Over te boeken	Opmerkingen
	SECTOR RUIMTE EN CULTUUR								
3.210.00.18	Waardering randweg TSP			92.688	92.688	137.719	-45.031	333.400	De gemeente Cromstrijen sloot een deal met Midstate mbt project TSP fase 1a. Waarbij Midstate de randweg TSP aanlegt, en de gemeente hiervan 525.000 euro voor haar rekening neemt. In 2018 besteedden wij hiervan 137.719 euro. Deze kosten voor rekening van de gemeente moeten wij conform BBV activeren. De boekwaarde Waardering randweg bedraagt hiermee per 31 dec 2018 191.600 euro. Het restantkrediet van 333.400 euro (525.000-191.600) nemen wij mee naar 2019. Wij dekken de kapitaallasten uit de hiervoor beschikbare reserve afschrijvingslasten randweg TSP (09021007)
3.723.02.10	Duurzaamheid/Laadpalen			50.000	50.000	19.970	30.030	30.030	Begin 2019 opdracht gegeven voor 3 autolaadpalen incl aansluiting. Restantkrediet mee naar 2019
3.810.00.01	Storting fonds Starterslening			500.000	500.000	150.000	350.000	350.000	De gemeenteraad stelde voorlopig 500.000 euro beschikbaar voor statersleningen via het SVn. Storting de rekening bij het SVn wordt gefaseerd uitgevoerd; afhankelijk van aantal aanvragen. Budget mee naar 2019
3.820.00.01	Woning onder hoogspanningsleiding			0	0	0	0	0	Subsidie is begin 2019 toegekend. Wij kopen de woning begin 2019 op. Alle kosten worden vergoed.
	Totaal Ruimtelijke Ontwikkeling	949.308	4.670.596	-186.961	5.432.943	882.273	4.550.670	4.929.101	
3.530.04.00	Vorbereidingskrediet vervanging zwembad			175.000	175.000	0	175.000	175.000	Dit krediet is ter voorbereiding op de vervanging van het zwembad.
	Totaal Welzijn en Onderwijs	0	0	175.000	175.000	0	175.000	175.000	

Grootboek nr.	Omschrijving	Raming primitieve begroting	Over van 2017	Nieuw/ wijziging 2018	Raming na wijziging	Werkelijk	Saldo 2018	Over te boeken	Opmerkingen
3.210.05.37	Pick-up inclusief laadkraan	64.000			64.000	0	64.000	64.000	Voor de vervanging van de Pick-up met laadkraan zijn de kosten € 6.000 hoger dan het investeringskrediet. Levering vindt in 2019 plaats. De hogere kapitaallasten met ingang van 2020 van ongeveer € 1.000 dekken wij door uitstel van vervanging van de actiewagens.
	Totaal Beheer en Onderhoud	64.000	0	0	64.000	0	64.000	64.000	
3.210.01.13	Upgrading Molendijk/Oud-Cromstrijensedijk	26.487	105.361	398.000	529.848	273.011	256.837	256.837	Het krediet is conform raadsvoorstel en begrotingswijziging Raad 25 september 2018: gefaseerde uitvoering. Hellingbaan Molendijk, voetpad langs Wellant en overige maatregelen Molendijk nog uit te voeren in 2019. Restant krediet meenemen naar 2019
3.210.01.14	Opplussen centrum Klaaswaal	29.229	294.898		324.127	194.075	130.052	130.052	Nog afrondende maatregelen uit te voeren in 2019. Restant krediet meenemen naar 2019
3.210.05.41	Verlichting winkelstraat N			54.000	54.000	48.368	5.632	5.632	Verlichting uitgevoerd, volgt nog restantfactuur in 2018 of 2019
3.211.00.48	Krediet GWP 2017-2024			682.500	682.500	50.682	631.818	631.818	Conform uitvoeringsprogramma GWP en raadsvoorstel september 2018 inclusief aangenomen amendementen waarin de gefaseerde uitvoering vermeld is.
3.240.00.10	Opstellen plan/beschoeiing watergang		109.970		109.970	0	109.970	109.970	Wij verleenden opdracht voor een bedrag van € 110.000,00 en uitvoering begin 2019.
3.560.02.11	Kademuur incl.aanpassingen Dorpshaven	11.705	241.015	75.000	327.720	364.370	-36.650	-20.368	Kleine overschrijding vanwege meerwerk bij oplevering. Gemeld in JJRK 2018 CRO Nog af te ronden uitgaven/ inkomsten, per saldo - 20.368. . Krediet nog meenemen naar 2019.
3.560.02.12	Aansluiting Dorpshaven met centrum			175.000	175.000	45.970	129.030	129.030	In uitvoering. Restant krediet meenemen naar 2019
3.560.06.01	Investering Klaaswaalse Bos		97.443		97.443	80.198	17.245	17.245	In uitvoering. Nog drainage aanleggen in 2019. Restant krediet meenemen naar 2019
3.560.06.02	Aanleg voetgangersverbinding Dorpshaven/Fort		76.206		76.206	-10.545	86.751	86.751	Restant krediet meenemen naar 2019
3.722.01.85	Vervangingen vrij verval 2017		237.380		237.380	118.781	118.599	118.599	In 2019 Molendijk nog uitvoeren. Restant krediet meenemen naar 2019

Grootboek nr.	Omschrijving	Raming primitieve begroting	Over van 2017	Nieuw/ wijziging 2018	Raming na wijziging	Werkelijk	Saldo 2018	Over te boeken	Opmerkingen
3.722.01.87	Vervangingen vrij verval 2018	380.000			380.000	233.739	146.261	146.261	.Relinen riolering Oranjewijk Numansdorp uitgevoerd, factuur in 2019 te verwachten na keuring.
3.722.01.88	Telemetrie rioolgemaal 2018	30.000			30.000	11.481	18.519	18.519	Opdracht leverancier kastjes gegeven. Levering + factuur in 2019.
3.722.01.89	Verv.gemalen mech./electr.2018	84.000			84.000	69.091	14.909	14.909	Factuur nog te verwachten voor uitgevoerde werkzaamheden: '-Termijn elektrisch vervangen pompgemaal Henrylaan ad 5310,00; -verplaatsen voedingskast molendijk 4 ad 6230,00; -roosters en muurdoorvoer vervangen gemaal Industrieweg ad 7120,00. Overschrijding gemeld in JRK 2018 CRO
3.960.56.10	Vorbereidingskrediet voorz. Hoeckenisse			70.000	70.000	1.829	68.171	68.171	Herinrichten terrein om Hoeckenisse; uitvoering in 2019 na sloop gymzaal. De sloop liep vertraging op door aanwezigheid van vleermuizen.
	Totaal Civieltechniek en Gebouwenbeheer	561.421	1.162.273	1.454.500	3.178.194	1.481.049	1.697.145	1.713.428	
	TOTAAL SECTOR RenC	1.574.729	5.832.869	1.442.539	8.850.137	2.363.321	6.486.816	6.881.528	
	TOTAAL ALGEMEEN	1.574.729	5.832.869	1.442.539	8.850.137	2.363.321	6.486.816	6.881.528	

Risico-inventarisatie

nr	prog	taakveld	risico beheersmaatregel	kans op optreden	impact financieel	impact politiek/imago	kans * gevolg	omvang gevolg	kansfactor	risico	effect incid / struc	benodigde weerstandcap
1	3	Ruimtelijke Ontwikkeling	Bedrijvenpark Hoeksche Waard: Gemeenten staan garant voor (toekomstige) verliezen.	zeer klein	zeer groot	groot		1.800.000	10%	180.000	1	180.000
			Adequaet monitoren van de ontwikkelingen en tijdig bijsturen	1	5	4	5				incidenteel	
2	6	Welzijn & Onderwijs	Decentralisaties / opheinde regelingen (budgetoverschrijding binnen het Sociaal Domein vanwege korting op rijksbudgetten en/of als gevolg van opheinde regelingen)	gemiddeld	gemiddeld	gemiddeld		100.000	50%	50.000	4	200.000
			Invoed beperkt -> accepteren (opnemen in risicoparagraaf), evt. voorzieningen versoberen (gemaximeerd obv wetgeving)	3	3	3	9				structureel	
3	0	Financiële Zaken	Lagere algemene uitkering gemeentefonds (door bezuinigingen Rijk / wijziging verdelingsmaatstaven)	gemiddeld	gemiddeld	zeer klein		100.000	50%	50.000	4	200.000
			Geen invoed op -> accepteren (opnemen in risicoparagraaf)	3	3	1	9				structureel	
4	0	Financiële Zaken	Lagere dividenduitkering van energiebedrijven	gemiddeld	gemiddeld	zeer klein		100.000	50%	50.000	1	50.000
			Geen invoed op -> accepteren (opnemen in risicoparagraaf)	3	3	1	9				incidenteel	
5	0	Ruimtelijke Ontwikkeling	Verkopen aandelen Eneco	groot	groot	gemiddeld		167.500	70%	117.250	4	dekking uit evt. verkoopopbrengst
			Afhankelijk van raadsbesluit	4	4	3	16				incidenteel	
6	0	Personeel & Organisatie	Wijziging van de omvang van de voorziening wethouderspensioenen agv externe ontwikkeling (rekenrente etc.)	gemiddeld	gemiddeld	klein		50.000	50%	25.000	1	25.000
			Geen invoed op -> opnemen in risicoparagraaf (actualiseren van de actuariële berekeningen)	3	3	2	9				incidenteel	
7	7	Servicecentrum	Minder leges agv minder begrafenissen	gemiddeld	gemiddeld	klein		50.000	50%	25.000	1	dekking uit reserve begrafplaatsen
			Geen invoed op -> accepteren (opnemen in risicoparagraaf)	3	3	2	9				incidenteel	begrafplaatsen
8	4	Welzijn & Onderwijs	Leerlingenvervoer: Budgetoverschrijding agv 'open einde regelingen' en risico dat leerlingenvervoer toeneemt agv passend onderwijs	klein	gemiddeld	klein		50.000	30%	15.000	1	15.000
			Geen invoed op -> accepteren (opnemen in risicoparagraaf)	2	3	2	6				incidenteel	
9	div	Managementteam	Programma's worden niet (volledig) uitgevoerd (als gevolg van diverse omstandigheden)	gemiddeld	zeer klein	gemiddeld		0	50%	0	1	0
			Adequate budgetbewaking en (bij)sturen op doelstellingen en middelen	3	1	3	9				incidenteel	
10	div	Managementteam	Politieke instabiliteit / inbreuk op programma met als gevolg inefficiënte / inefficiënte inzet van organisatie	gemiddeld	gemiddeld	klein		50.000	50%	25.000	1	25.000
			Geen invoed op -> accepteren. Zo bedrijfsmatig mogelijk werken.	3	3	2	9				incidenteel	
11	div	Managementteam	Extra bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen als gevolg van nadelige saldi	gemiddeld	gemiddeld	gemiddeld		100.000	50%	50.000	1	50.000
			Strakke aansturing door middel van overeenkomsten. Goede P&C voor bewaking.	3	3	3	9				incidenteel	
12	8	Vergunning & Handhaving	Lagere inkomsten uit bouwleges (agv invoering omgevingswet)	gemiddeld	gemiddeld	zeer klein		100.000	50%	50.000	4	200.000
			Geen invoed op -> opnemen in risicoparagraaf	3	3	1	9				incidenteel	
13	8	Ruimtelijke Ontwikkeling	Risico op planschade	gemiddeld	gemiddeld	klein		60.000	50%	30.000	1	dekking uit reserve bouwgrond
			Planschade zoveel mogelijk contractueel afwenden op initiatiefnemer	3	3	2	9				incidenteel	
14	0	Servicecentrum / Financiële Zaken	Schade als gevolg van diefstal / fraude van waardevolle documenten en geld	klein	zeer klein	groot		10.000	30%	3.000	1	3.000
			Verzekeren en preventieve maatregelen treffen (zowel fysiek als procedureel)	2	1	4	8				incidenteel	
15	0	Servicecentrum	Overschot: impact op personeel	klein	zeer klein	groot		10.000	30%	3.000	1	3.000
			Aandacht voor training en bewustwording medewerkers	2	1	4	8				incidenteel	
16	8	Ruimtelijke Ontwikkeling	Niet nakomen van afspraken door derden bij bouwgrondexploitaties kan leiden tot financiële en/of imagoschade	klein	groot	groot		250.000	30%	75.000	1	dekking uit reserve bouwgrond
			Goede borging in overeenkomst opnemen en voldoende overleg	2	4	4	8				incidenteel	
17	div	Financiële Zaken	Minder middelen ter beschikking agv hogere loon- / prijs (rente) ontwikkeling dan geraamd	klein	gemiddeld	zeer klein		100.000	30%	30.000	4	120.000
			Geen invoed op -> accepteren (opnemen in risicoparagraaf); realistisch ramen	2	3	1	6				structureel	
18	0	Interne Dienstverlening	Cyberrisico / datalek (verlies van privacygevoelige gegevens)	gemiddeld	gemiddeld	groot		100.000	50%	50.000	1	50.000
			Volledig programma van beveiligingsmaatregelen in het (regionale) Integraal Informatie Beveiligingsplan (IBP)	3	3	4	12				incidenteel	
19	div	Interne Dienstverlening	Werkzaamheden liggen stil agv stroomstoringen en verbindingen	klein	gemiddeld	gemiddeld		100.000	30%	30.000	1	30.000
			Uitwijklocatie en voorzieningen en verbindingen dubbel uitvoeren	2	3	3	6				incidenteel	
20	2	Civieltechniek & Gebouwenbeheer	Niet geplande onderhoudskosten kapitaalgoederen (wegen, gebouwen, riolering, openbare verlichting etc.)	klein	gemiddeld	zeer klein		100.000	30%	30.000	1	30.000
			Actuele beheerplannen (obv inspecties) en toereikende onderhoudsvoorzieningen	2	3	1	6				incidenteel	

21	div	Managementteam	Overschrijding van budgetten	klein	klein	gemiddeld		50.000	30%	15.000	1	15.000
			Adequate budgetbewaking en (bij)sturen op doelstellingen en middelen	2	2	3	6				incidenteel	
22	div	Managementteam	Onvoldoende personele capaciteit (kwalitatief en kwantitatief) agv extra taken voor gemeenten / ziekte / uitstroom etc.	klein	gemiddeld	klein		100.000	30%	30.000	1	30.000
			Samenwerking, actief ziekteverzuim- en personeelsbeleid, inhuur personele capaciteit	2	3	2	6				incidenteel	
23	div	Managementteam	Te late afhandeling brieven / stukken in college	klein	zeer klein	gemiddeld		10.000	30%	3.000	1	3.000
			Strakke procesvoering en planning	2	1	3	6				incidenteel	
24	div	Jurische zaken	Claims als gevolg van aansprakelijkstelling door derden	gemiddeld	klein	klein		10.000	50%	5.000	1	5.000
			Verzekeren / uitsluiten in overeenkomsten / procedures	3	2	2	6				incidenteel	
25	8	Vergunning & Handhaving	Risico op bezwaren als gevolg van vergunningverlening	gemiddeld	klein	klein		10.000	50%	5.000	1	5.000
			Kwaliteit proces bewaken en premediation	3	2	2	6				incidenteel	
26	0	Financiële Zaken	Financiële schade als gevolg van garantiestelling van leningen	zeer klein	zeer groot	zeer klein		2.500.000	10%	250.000	1	250.000
			Zekerheden inbouwen bij garantstelling (bijv verpanding)	1	5	1	5				incidenteel	
27	1	Bestuurlijke zaken	Crisisbeheersing: risico op extra kosten agv inrichten rampenorganisatie en gevolgen ramp	zeer klein	zeer groot	groot		1.000.000	10%	100.000	1	100.000
			Geen invloed op ramp -> accepteren: kosten beperken door goede training en samenwerking in regio.	1	5	4	5				incidenteel	
28	0	Personeel & Organisatie	Onjuiste rechtspositie besluiten / fouten in salarisadministratie	klein	klein	zeer klein		10.000	30%	3.000	1	3.000
			Goede procedures (functiescheiding en controles) en eventueel extern advies benutten	2	2	1	4				incidenteel	
29	8	Vergunning & Handhaving	Risico op onjuiste constructies met instorting als gevolg (ontoereikend toezicht)	zeer klein	groot	groot		250.000	10%	25.000	1	25.000
			Controles tijdens de bouw en na gereedkoming	1	4	4	4				incidenteel	
30	5	Beheer & Onderhoud	Achterstanden in werkzaamheden agv wisselende weersomstandigheden	gemiddeld	zeer klein	zeer klein		10.000	50%	5.000	1	5.000
			Alternatieve werkzaamheden achter de hand hebben bij slecht weer	3	1	1	3				incidenteel	
31	5	Beheer & Onderhoud	Ongelukken als gevolg van werken met gevaarlijke machines / gereedschappen / vergif / tussen verkeer	zeer klein	zeer klein	klein		10.000	10%	1.000	1	1.000
			Goede voorlichting, training, onderhoud en opslag en verzekeren	1	1	2	2				incidenteel	
32	0	Interne Dienstverlening	Schade als gevolg van brand / storm / inbraak / overstroming	zeer klein	zeer klein	zeer klein		10.000	10%	1.000	1	1.000
			Verzekeren / preventie	1	1	1	1				incidenteel	
										1.331.250		1.624.000

Wij merken op dat deze inschatting per definitie subjectief van aard is. Getracht is zo goed mogelijk een inschatting te maken op grond van objectieve gegevens. Deze risico inschatting is een momentopname, waarin de belangrijkste risico's zijn opgenomen waaraan de gemeenten op dit moment bloot staat. De risico's in de risico-inventarisatie hebben betrekking op verschillende jaren. Sommige risico's spelen in 2018 en andere doen zich pas voor in latere jaren. De beschikbare weerstandscapaciteit per 1/1/2019 bedraagt naar verwachting ca. € 2,5 mln. De benodigde weerstandscapaciteit om de risico's in het eerste jaar op te kunnen vangen is ca. € 1,3 mln en voor de structurele risico's is ca. € 1,6 mln. nodig. Rekening houdend met de verwachting dat niet alle risico's zich tegelijkertijd voordoen, achten wij de beschikbare weerstandscapaciteit 'ruim voldoende'.

benodigde weerstandscapaciteit	1.624.000
beschikbare weerstandscapaciteit	2.510.000
ratio weerstandvermogen	1,55
oordeel weerstandvermogen	Ruim voldoende

Rapportage Interbestuurlijke toezicht 2018 Cromstrijen

Het college van burgemeester en wethouders voert diverse soorten wet- en regelgeving uit. Het college legt hierover in eerste instantie verantwoording af aan de gemeenteraad. In tweede lijn staan de toezichthouders: de provincie en het Rijk. Zij zijn in het kader van het interbestuurlijk toezicht bevoegd om in te grijpen als de gemeente niet naar behoren haar taken uitvoert. Om hun verantwoordelijkheden waar te maken hebben zowel gemeenteraad als toezichthouders informatie nodig van het college. Een van die informatiebronnen is de voorliggende rapportage interbestuurlijk toezicht. Deze is met name van belang voor de provincie als toezichthouder.

In een bestuursovereenkomst die ons college afsloot met Gedeputeerde Staten van de provincie Zuid-Holland legden wij over en weer vast hoe wij invulling geven aan dit interbestuurlijk toezicht.

De provincie zegt in deze bestuursovereenkomst toe om sober en terughoudend toezicht uit te oefenen. Het gaat om toezicht op hoofdlijnen en op de beleidsterreinen waaraan het meeste risico's verbonden zijn. Het college zegt op haar beurt toe om jaarlijks over deze beleidsterreinen een aantal vragen te beantwoorden en die in de vorm van een rapportage interbestuurlijk toezicht op te nemen in een bijlage bij de jaarstukken.

Financiën	Groen/Oranje/Rood	TOELICHTING
Er is structureel en reëel begrotingsevenwicht	Groen	De meerjarenbegroting 2018-2021 is structureel sluitend.
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>	Ja	Sinds 20 september 2016 staat de gemeente onder Arhi-toezicht in verband met de herindeling die op 1 januari 2019 plaats heeft gevonden.
Ruimtelijke ordening	Groen/Oranje/Rood	TOELICHTING
De gemeentelijke bestemmingsplannen zijn aangepast aan de Verordening Ruimte 2014 (artikel 3.4 Verordening Ruimte)	Groen	
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>	Nee	Alle plannen zijn aangepast
Omgevingsrecht	Groen/Oranje/Rood	TOELICHTING
Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving Milieu, Bouwen en Wonen		
Voor vergunningverlening, toezicht en handhaving is tijdig een beleidsplan, een uitvoeringsprogramma en een evaluatie vastgesteld en met de jaarrapportage over de uitvoering bekend gemaakt aan de gemeenteraad. Binnen twee maanden na vaststelling wordt hierover mededeling gedaan aan de provincie Zuid-Holland.	Groen	Het VTH beleid is vastgesteld. Het jaarverslag over 2017 is opgesteld. In 2018 is uitvoering gegeven aan de basistaken zoals vergunningverlening, toezicht en handhaving. Ook zijn signaalinspecties (risicovolle betonvoeren en RVS in zwembaden) en de inventarisatie van asbestdaken uitgevoerd. Daarnaast is veel tijd geïnvesteerd in de harmonisatiewerkzaamheden in verband met de herindeling van de Hoeksche Waardse gemeenten.
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>	Nee	

Monumentenzorg	Groen/Oranje/Rood	TOELICHTING	
De gemeente beschikt over een deskundige adviescommissie met betrekking tot de (rijks)monumenten	Groen	De Commissie Cultureel Erfgoed bestaat uit de volgende leden: restauratiedeskundige, bouwhistoricus, deskundige historische geografie, deskundige archeologie, 3 burgerleden met lokale geschiedeniskennis en een onafhankelijke voorzitter	
Is er reden voor extra aandacht?	Nee		
Archief- en informatiebeheer	Groen/Oranje/Rood	TOELICHTING	
Het archief- en informatiebeheer van de gemeente zijn op orde	Groen	In 2018 zijn een aantal statische archiefbestanddelen, na digitalisering en reiniging door middel van vriesdrogen) overgedragen aan de Regionale Archief Dienst te Dordrecht (RAD), waardoor de RAD een goedkeuringsverklaring heeft afgegeven. De overige semi-statische en dynamische archiefbestanddelen zijn eind 2018, na reiniging door middel van vriesdrogen, overgedragen aan de per 1 januari 2019 nieuw gevormde gemeente Hoeksche Waard.	
Is er reden voor extra aandacht?	Nee		
Huisvesting Vergunninghouders	Groen/Oranje/Rood	TOELICHTING	
De gemeente heeft volledig en tijdig voldaan aan de halfjaartaakstelling en er is geen achterstand	Oranje	Gevraagde informatie	Stand van zaken
		Achterstand per 1 januari van het verantwoordingsjaar (doorhalen w at niet van toepassing is)	4
		Fase interventieladder op 1 januari	Taakstelling gerealiseerd
		Taakstelling eerste halfjaar van het verantwoordingsjaar	16
		In het eerste halfjaar gehuisveste vergunninghouders	16
		Achterstand per 1 juli van het verantwoordingsjaar (doorhalen w at niet van toepassing is)	4
		Fase interventieladder op 1 juli	Taakstelling gerealiseerd
		Taakstelling tweede halfjaar van het verantwoordingsjaar	9
		In het tweede halfjaar gehuisveste vergunninghouders	6
		achterstand per 31 december van het verantwoordingsjaar (doorhalen w at niet van toepassing is)	7
		Fase interventieladder op 31 december	Signaleren
		Toelichting	
		Onvoldoende koppelingen	
Is er reden voor extra aandacht?	ja		